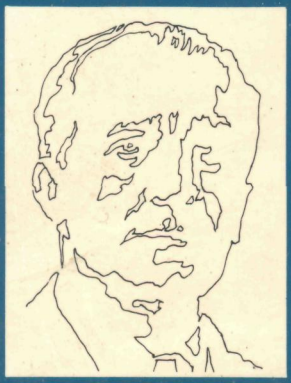
ŞİİR ANITLARI : 2

PAUL ELUARD

ŞİİRLER



Çeviren:
SAİT MADEN

cem / şiir

Bu kitaptaki şiirler, ozanın
1968'de Gallimard yayınevinin Pléiade *dizisinde*
yaklaşık 3500 sayfalık iki cilt halinde yayımlanan
Oeuvres complètes*'inden (*Bütün yapıtları*'ndan) seçildi.*

*

Bu şiirler, tanıtım amaçlı
kısa alıntılar dışında,
izinsiz hiçbir yerde yayınlanamaz.
S.M.

PAUL ELUARD

ŞİİRLER

Çeviren:
SAİT MADEN

cem yayınevi
Küçükparmakkapı
İpek Sokağı No. 11
80060 Taksim - İst.
Tel: 243 05 50 - 243 20 23 • Faks: 244 15 33

Güneşte yıkadıktan sonra yüzünü
yaşama gereğini duydu kişi
Yaşama ve sevgiyle birleşme
Gelecekle birleşme gereğini.

«Ozan, esinlenenden çok esinleyen kişidir.» Böyle diyor Eluard. Kendisi de esinleyen bir kişi oldu. Nedir esinlediği? Umut, özgürlük, yıkıntı uzmanlarına karşı kin. Ve aşk, kadın aşkı, bütün bunları simgeleyen aşk. İnanılmayacak kadar yalın, özentisiz bir şiir diliyle, inanılmayacak kadar etkileyici bir sevecenlikle insan kardeşliğini, insan güzelliğini akarsu duruluğunda, çocuk gülüşü inceliğinde duyup duyuran bir ozan.

Bütün mutlu kadınlar
Kavuştu kocasına — adam güneşten geliyor
Bir sıcaklık getiriyor o kadar olur
Gülüyor günaydın diyor tatlı tatlı
Kucaklamadan önce birtanesini.

Eluard'ın şiirinde her şey duru, güleryüzlü, ışıklıdır. Günlük güneşliktir dünya. Sevgiyle boyanmış bir gökkuşağı altındadır. Tüy ha-

fiiliğindedir nesneler, duyular, algılar. Kanatlarla; gülüşlerle, serin sularla, tan ağarmalarıyla çevrilidir her şey.

Biz birbirimize bakınca
Kıvılcımlanıyor kar yaygıları
Yaklaşan güneşin altında

Pencereler açıyor kollarını
İyilik yolu boyunca
Açılıyor eller kuşlar
Açılıyor günler açılıyor geceler
Ve çocukluğun yıldızları
Dört bir yanında sonsuz göğün.

Barışa, özgürlüğe, günlük ekmeğin insanca paylaşılmasına yakılmış bir türküdür Eluard'ın şiiri. «Başkalarının yaşamına, ortak yaşama» katılmak için «tek insanın ufkundan herkesin ufkuna» atılmış bir köprüdür. Bu şiirin en umarsız, en karanlık yerlerinden bile bir güven çizgisi, bir umut ipliği geçer.

Ateşe atıyoruz çalı-çırpısını karanlıkların
Haksızlığın kırıyoruz paslı kilitlerini
Birbirlerinden korkmayan insanlar gelecek artık
Bütün insanlara güvendikleri için
İnsan kılıklı düşman yok olduğu için.

Fransız şiirinin belki de en sıcak sesidir Eluard'ın şiiri. Bir soyutlama şiiri değildir bu. Ne iç gerçeği arar, ne doğaötesi gerçeği. Ne yüksek perdeden konuşur, ne de görkemli işçiliklere, biçim ustalıklarına yaslanır. Söyleyeceğini en etkileyici biçimde duyurabilecek en dolambaçsız, yalın dili, ta Ronsard'dan, Du Bellay'den Apollinaire'e ulaşan şiir dilinin kişisel bir yorumunu bulmuştur. Yalın, duru, yumuşak, aydınlık, sınırları belirgin, anlamları hiçbir kaypaklık, sislilik taşımayan sözcüklerden kurulmuş, soluk alıp verir gibi do-

ğal, bir kuşun uçması, bir yaprağın düşmesi, iki elin birbirini kavraması gibi kendiliğinden bir şiirdir bu. Kristal bir dünyadır. Saydamlığı, duruluğu hiç bitmeyen bir suyun içinde seyrederiz doğa olaylarıyla düşünsel olayların devinimlerini, insanla nesne, insanla toplum arasındaki ilişkilerin yansımalarını. Başlangıçta, kurucularından olduğu ve en büyük ozanı sayıldığı gerçeküstücü döneminin düşle gerçek arası ve daha çok duyusal tatlarla dolu bir dünyanın, sevilen kadınla aydınlanmış, zengin imgelerle bezenmiş kapalı bir dünyanın izlenimlerini açan şiiri giderek somut dünyanın, görünür dünyanın bütün olanaklarına el attı ve özellikle İspanya iç savaşından, Alman işgalinden sonra daha insancı, toplumcu boyutlar edindi, acıya, zorbalığa karşı bir iyilik, özgürlük, kardeşlik bayrağı oldu.

İkişer ikişer gideceğiz amaca birer birer değil
Herkesi anlayacağız ikişer ikişer anlarken birbirimizi
Seveceğiz birbirimizi ve çocuklarımız gülecek
İçinde bir yalnızın ağladığı kara öyküye.

SAİT MADEN

ŞİİRİN GELECEĞİ

I

Ekmek daha yararlıdır şiirden.

II

Esinlenenden çok esinleyen kişidir ozan.

III

Kendilerini seyredenlerle iyi gösteren aynalar. *En güzel aşk şiirlerini yazanlar âşıklar değildir, onlar yazdıkları zaman da kendi sorumlu aşklarını katmazlardı şiirlerine. Gene de bütün bu söylenmiş, uydurulmuş sözlerin yansıması onlar üzerinedir, silinip çıkmaz artık. Bu yansımaya dayanmak ve kesinlikle, boyuna kullanılabilir olmak, yansıtmak ve görmek düşer onlara, sonrasızlığın niteliği.*

IV

Ozanın işlevi düşünüler, nesneler, duygular ve eylem düzenleyicinin işlevine dönüşecek.

V

Deniyor ki dünyayı bilimsel olarak incelemek için sözcüklerden ve ilişkilerinden yola çıkmak hakkımız değil görevimizdir. Şunu da eklemek gerekir ki bu görev yaşama görevidir ayrıca, ama kendilerinde kendi ölümlerini taşıyan ve artık duvarlara, boşluklara dönüşenlerin yolunca değil, evrenle, devineduran, oluşagelen evrenle birleşerek yaşama görevi.

VI

Özü dile getirmek için az sözcük gerekir bize; bunu gerçekleştirmek içinse bütün sözcükler gerekir.

VII

Ozan görünebildiğince *görür. Bunun tersi de geçerli. Birgün her insan ozanın gördüğünü gösterecek. Düşselliğin sonu.*

VIII

Görmek anlamaktır, yargılamak, bozup değiştirmek, unutmak ya da unutulmaktır, var olmak ya da yok olmak.

XI

Şiir ancak karşılığını gördüğü andan başlayarak ten ve kan olacaktır. Bu karşılıklılık insanlar arasındaki eşitliğin işlevidir bütünüyle. Ve bu eşitlik hâlâ zayıf kavramlarla tanıyabildiğimiz bir yüksekliğe taşıyacaktır mutluluğu.

Olanakdışı değil o büyük mutluluk.

X

Beğendiğini imzala ancak.

IX

Büyük yayılmalar gösterir gece. Usavurmanın bir «değeri» yoktur bundan yararlanmıyorsa. İyi anlarında bu yayılmalardan kurtulur. Şiir bunları eritir. Aydınlıkların sanatıdır o.

XII

Bir sözcük oyunu değil. Her şey karşılaştırılabilir her şeyle, her şey yankısını, nedenini, benzeyişini, karşıtlığını, oluşumunu bulur her yerde. Sonsuzluktur bu oluşma.

PAUL ELUARD

İLK ŞİİRLER

(PREMIERS POEMES)

1913-1918

DELİ KONUŞUYOR

Anamdır o, bayım, o da nişanlım işte.
Ordan geçiyorlar, yorgun her ikisi de.
Genci tokat attı yüzüme, yaşlısı kıçıma şaplak.

İşte size yemin, ikisini de severim;
Ama çok çok sevgiydi bütün gereksemelerim,
Zararsız sevgi: gözyaşları ve göğsü.

İşte size yemin, bayım, çok sevdiler beni.
Kusur onların kusuru değildi hani
Boyuna daha mutlu olmak istediysem ben.

Anamdır o, bayım, o da nişanlım işte.

Benim için ikisi de tek varlık, incelikleri
Eş ikisinin de, döktürürken aynı yaşı:
Anam benim için ağladı, hıçkırırdı hep

Öteki için, hep benim olmayı istemeyerek;
Üçümüzden hangisi yaralanan, bilemem gerçek...
Anamdır o, bayım, o da nişanlım işte.

*

Paris'e geliyor küçük sevgili işte.
Bir gürültü Paris'te. Bir gürültü Paris'te.

Sokaktan geçiyor küçük sevgili.
Yağmur gibi iniyor gürültü. Yağmur gibi.

İşte kaldırımda küçük sevgili.
Ense kulak yerinde baylar, kara giyimli

Önlüyor yüreğinin çok gürültü çıkarmasını.

TEK BİR VARLIK

Ne diyorsun gene, sevgilim?
Bülbül serinliği yutuyor
Bahçede sabahleyin.
Gün yerleşiyor bizde
Ve iniyor yüreklerimize değin.

Gün yerleşiyor bizde.
Ve bütün sabah, arayarak güneşi
Uyuşakalıyor kuş incecik dallarda.
Ve işten kaçıp gidiyoruz güneşe
Doygun gözlerle, hafif kollar, bacaklarla.

Dönüşü biliyorsun sevgilim,
Bizim aramızda ötüyor kuş,
Uçuşuyla süsleniyor gök,
Kararmış gök
Ve kararmış yeşillik.

SON ŞİİRİM

Issız ülkeleri çizip boyadım
ve insanlar yoruldu
hep uzaklaşan sevinçten.
Issız ülkeleri çizip boyadım
insanların saraylarıyla dolu.

Hep aynı gökleri çizip boyadım,
bütün gemilerle dolu denizi,
karı, rüzgârı, yağmuru.
Hep aynı yüzleri çizip boyadım
insanların saraylarıyla dolu.

Ne günler tükettim, nice çalışma
nice dinlenme günümü.
Hiçbir şeyi karıştırmadım. Hiçbir
şeyi sormayın benden. Mutlu
gideceğim çalmaya ateşin kapısını.

ÖDEV VE KAYGI

(LE DEVOIR ET L'INQUIETUDE)

1917

İŞKENCE

1

Isınanların hepsi
Güzel bir kış ateşinde
Kötü görüyor durumu:
Son verildi işlerine.

Kabarıyorlardı ruhça, bedence
Sonsuz sıcaklıklardan,
Ve dışarı çıkmaları
Sıcak yaşamlarını bulmak içindi.

Dondu ayakları,
Dondu gözleri,
Düşleriyse hıçkırık dolu
Issız ateş için,
Daha tüylenmemiş bir kuş yığını
Üstünde kuluçkaya yatan ateş için.

2

Ve yaksın ateş beni!
Hep öyle uzak ki o

En kısa yol bile
Gülünç gösteriyor beni
Yolun düşçülerine.

Söyleyin korkunç şeyi:
Bütün eller üşümüş,
Gece ağrı veriyor bize,
Çünkü oyuyor toprağı
Korkunç bir telaşla
Gece, ve nice bir acıyla!

Ah! bütün bu yaşam,
bu yanan ateş çok yakınımda...
Gülünç olur muyum? Söyleyin!
Hepinize, donmuş, gözüpek
Hepinize diyorum: Ömrümüz yanıyor!

3

Çılgın kızlar, o çılgın kızlar, ha ha ha!
Geçerler buradan her pazartesi.

Geçerler buradan her pazartesi
Yapılan büyük işi görmeye.
Ha ha!

Sinirleri yıpranmış kum
Çıtırdamaz ayakları altında,

Ayartıcı kızlar değil o kızlar çünkü,
Yorgun, yavaş yürüyüşleri.

Çılgın kızlar o kızlar, ha ha!
Ama bakarlar iyice

Yapılan büyük işe.

BARIŞ İÇİN ŞİİRLER

(POEMES POUR LA PAIX)

1918

Bütün mutlu kadınlar
Kavuştu kocasına – adam güneşten geliyor
Bir sıcaklık getiriyor o kadar olur.
Gülüyor günaydın diyor tatlı tatlı
kucaklamadan önce birtanesini.

*

Değmez dünyanın bütün arkadaşları
Hey! dostlarım!
Değmez yuvarlak masama
Oturdu mu çocuklarımla karım,
Hey! dostlarım!

*

Uğraşıp didindikten sonra kalabalıkta,
Uyurdun kalabalıkta.
Tek bir soluk olacak yanında şimdi,
Ve yatağını paylaşan karın
Daha çok kaygılandıracak seni binbir ağızdan.

*

Güzelim, açsa da görsek
Sütünün beyaz gülü.
Güzelim, tezelden anne olmalı,
Bana benzer bir çocuk doğur.

Uzun zaman yararsız bir yüzüm oldu,
Ama şimdi
Sevilesi bir yüzüm var,
Mutlanası bir yüzüm.

*

Düşünü görüyorum
Dolaşan bütün güzellerin gecede,
Öyle dingin,
Yolculuk eden ayla.

*

Bahçemi ışıtıyor meyvelerin bütün çiçeği
Güzellik ağaçları, meyve ağaçları.
Ve çalışıyorum ve yalnızım bahçemde
Ve karanlık bir ateş yakıyor güneş ellerimde.

HAYVANLARLA İNSANLARI
İNSANLARLA HAYVANLARI

(LES ANIMAUX ET LEURS HOMMES
LES HOMMES ET LEURS ANIMAUX)

1920

HAYVAN GÜLÜYOR

Gülüyor dünya,
Keyfi yerinde dünya, mutlu, sevinçli.
Açılıyor ağız, açıyor kanatlarını, düşüyor yine,
Düşüyor yine genç ağızlar,
Düşüyor yine yaşlı ağızlar.

Bir hayvan da gülüyor
Yayarak yüzündeki buruşmanın sevincini.
Yeryüzünün her bucağında
Kımıldanıyor tüy, dansediyor yün
Ve kuşlar yitiriyor teleklerini.

Bir hayvan da gülüyor
Ve sıçrıyor kendi kendisinden uzağa.
Gülüyor dünya,
Bir hayvan da gülüyor,
Kaçıyor bir hayvan.

AT

Yalnız at, kocamış at,
Yağmurla sayrı, böceklerle titreyen
Yalnız at, kocamış at.

Dörtnala şenliklerinde
Yere doğruydu ileri atılışı,
Öldürecekti kendini.

Ve, çakıltaşlarına candan bağlı
Yalnız at geceyi bekliyor
Gerek duymamak için
Apaçık görmeye, kurtarmaya kendini.

İNEK

Salmayın ineği
Kırpık kuru çayıra
Okşamayan yeşilliğe.

Onu buyur eden ot
İpeğin ipliğince tatlı olmalı,
Süt ipliği gibi ipeğin ipliğince tatlı.

Çocuklar için gereken
Sabah aşı değil, bilisiz anne,
Ottaki süttür.

İneğin önünde ot,
Sütün önünde çocuk.

KUŞ

Büyülenmiş... Ah! zavallı kız!
Altüst ediyor kuşlar
Kör güneşini çatıların,

Oynuyorlar koymak için yerine
Yağdan daha hafif güneşi,
Aramızda akan güneşi.

KÖPEK

Sıcak köpek,
Dal büsbütün sesine, el kol sallayışına
Sahibinin,
Rüzgâr gibi kavra yaşamı
Burnunla.

Uslu dur.

YARARLI ADAM

Çalışamazsın artık. Düşe dal
Gözlerin, ellerin açık
Çölde,
Oynadığın çölde
Hayvanlarla — yararsız hayvanlarla.

Düzenden, düzensizlikten sonra,
Düz kırlardan, çukur ormanlardan,
Ağır, aydınlık denizden
Bir hayvan geçiyor — senin düşünse
Tam bir dinlenme düşü.

TÜYLER

Adam çıkmak isterdi
Bir kanatlar kalabalığından.
Çığlık çığlığa akıyor çok yükseklerde
Rüzgâr bir kanat boyunca.

Ama yoktu orada anne
Uçup giderken yuva,
Gök kanat çırpıyordu
Uçup giderken yuva.

Ve, yerden umut kesip,
Yattı adam sözlerinin içine,
Kuru dallar boyunca,
Arasında yumurta kabuklarının.

YAŞAMIN GEREKLİLİKLERİ VE DÜŞLERİN SONUÇLARI

(LES NECESSITES DE LA VIE ET LES CONSEQUENCES DES REVES)

1921

ŞENLİKLER

Güzeldir vals,
Büyük atılımları da öyledir yüreğin biraz.
Sokaklar,
Bir tekerlek çılgınca dansediyordu.
Tekerlekler, giysiler, şapkalar, güller.
Su verildi mi
Bitki hazır olacak dilediğimiz şenliğe.

ÖLMEK

Kara gerçek,
Gerçek kara.
Ölü çıkarılır ve ev geri çekilir.
Serttir taş, ölü taştan değildir,
(Çoktan eskimiş gerçek).

İŞÇİ

Ağaçlarda tahtalar görmek,
Dağlarda yollar,

Güzel çağda, güç çağında
Dokumak demiri, yoğurmak taşı,
Doğayı süslemek,
Süsünü kullanmadan süslemek,
Çalışmak.

UYUYAN

Bir garip biçimde ölecek, üzgün,
Gözler düşecek yanakların torbasına,
Emip soruyan dudaklar, dar burun,
Umut: uyuyacak.
Elleri, ayakları
Nice bir denizde, güvertede sallanmış
O ölü denizci
Uyuyacak.
Asılı kırbaçlar, cepler, keseler,
İskemledir en ağırı,
En darı yer,
Ama uyku gezinmeyi tasarlayamaz.
Genç ölü, geleceğin ölüsü.

YANSIMALAR

Toprak yarısıdır her şeyin,
Öteki yarısı gömülmüş kişi,
Yıldız dolu yerlerse
Yarınları.

GÜZEL

Mutlulukla güzel,
Mutsuzlukla çirkin,
Körler için görülebilen.

İLAHİ

Çocuk geceye bakıyor yüksekten,
(İnanmayın uçaklara, kuşlara,
Daha yüksekte o).
Çocuk ölürse gece yerine yerleşecek.

GÖRÜNTÜ

Büyük hayvanlar ölüyor,
Geçip gidiyor küçükleri.
Göze görünmeyen hayvanlar
Toprakla insan arasında.

DÜŞLERİN SONUÇLARI

Şato kenti dolaşıyordu. Aslında halk birbirini çok seviyordu. Gerekli ve dönemsel kinle, bellerine kılıç takmaktan vazgeçmiyorlardı.

YAŞAM, dede, baba ve oğul, üç kişi gerçeğin gerçeğin gerçeği.

Gölgesiz gölgeler. Güneş alanda gezintisine başladı. Bitkiler ve gönül verenler onun şarkısına eşlik ediyordu. Ayakları toz içinde, başında bulutlarla büyüyecek miydi?

Bizse meleklerin gölgesindeydik, eski aşk.

TEMBELLİK

Lambamı bahçeye fırlattım, daha iyi görsün diye, sonra da yattım. Gürültü dışarda her şeyi yerinden oynatıyordu. Kulaklarım uyuyor. Kapıma vuruyor lamba.

BİRKAÇ OZAN DIŞARI ÇIKTI

Eskisi gibi, kapatılmış bir taş ocağından, üzüntülü bir adam gibi, sağlam ve üzüntülü bir adam gibi inatçı ve duyarlı sis, iniyor sokağa, evlere ilişmiyor, ama aldırmıyor karşılaşmalara.

Bir ya da birçok sessiz şarkıcı için bağırışıyorlardı on, yüz, bin.

Ağacın, kuşun şarkısı, sevimli masal, dayanak.

Bir coşku doğdu, tüy gibi hafif. Sis güneşe bırakıyor yerini, kim ona gönül veren? Bütün yapraklarından, bütün gölgelerinden soyunmuş bir ağaç gibi? Ey anı! Onlar bağırışıyorlardı.

BULUŞMA. NERDE OLURSA OLSUN

Gözden çıkardığım nice güzel şey var, örneğin:
gözleri halkalı kadınların olağanüstü zekası,
fotoğrafların *inanılmaz umudu,* yazla gelen soğuk,
şaka ediyorum,
şaka ediyorum.
(konuşmacı söyleyecek hiçbir şey, olmadığını açıklamaya başladı.)

YİNELEMELER

(REPETITIONS)

1922

MAX ERNST

Bir köşede çevik zina
Dönüyor bir küçük giysinin kızlığı çevresinde
Bir köşede kurtulmuş gök
Beyaz kabarcıklar bırakıyor boranın dikenlerine,

En aydın bir köşesinde bütün gözlerin
Korku balıkları bekleniyor.
Bir köşede yaz yeşilliğinin arabası
Görkemli kımıltısız süreğen.

Ölgün ışığında gençliğin
Çok geç yandı lambalar
Kırmızı sinekleri öldüren göğüslerini gösteriyor bunların ilki.

ARDINDAN

Mutlulukların günü parıldasın diye havada
Kolayca yaşamak için renkleri zevkleri
Tadına varmak için aşkların gülmek için
Açmak için gözleri son anda

O kadında gönül hoşlukları hep.

MANİ

Bilgelik yıllarından sonra
Ki o yıllarda yeryüzü bir iğne kadar saydamdı
Kumru kuğurması başka bir şey midir ki?...
Yarıştıktan teşekkürler edip tükettikten sonra gömüyü
Bir çok kırmızı dudağı bir kırmızı noktayla
Ve bir çok beyaz bacağı bir beyaz ayakla
Nerde sanıyoruz kendimizi?

BİZDEN DAHA YAKIN

Koşmalı koşmalı kurtuluş
Her şeyi bulup her şeyi toplamalı
Kurtuluş ve zenginlik
Öyle hızlı koşmalı ki kopmalı ip
Büyük bir kuşun çıkardığı gürültüde
Hep aşılmış bir bayrak.

ARDINDAN

Uyumak, gözün birinde ay, öbüründe güneş,
Ağızda bir sevi, bir güzel kuş saçlarda,
Kırlar gibi, ormanlar, denizler, yollar gibi süslü püslü,
Çevresi gibi dünyanın güzel ve süslü püslü.

Kaç git görünümün içerlerine,
Arasında duman dallarının, bütün rüzgâr meyvelerinin,
Taş bacaklar kum çoraplı,
Belinden kavranıp da bütün kaslarına ırmağın,
Değişmiş bir yüzde son kaygı.

SÖZ

Kolay güzelliğim var ne mutlu
Kayıyorum rüzgârın damlarından
Kayıyorum denizin damlarından
Olmuşum öyle duygulu
Tanımıyorum artık sürücüyü ben
Kımıldamıyorum artık aynalarda ben ipek
Sayrıyım ben çiçekler ve çakıllar
Seviyorum en çinliyi bulutlarıyla
Seviyorum kuşlardan uzakta en çıplağı
Yaşlıyım da güzelim ben burada
Ve inen karanlık derin pencerelerden
Koruyor gözlerimin kara yüreğini her akşam.

IRMAK

Dilimin altındaki ırmak
Düşünülmeyen su, benim küçük gemim,
Perdeler inik, gel konuşalım.

ŞİİRLER

Devşirmeliydiniz ağaçtaki yüreği,
Gülümsemeyle gülüşü, anlamdaşı tatlılıkla gülüşü.
Yenen, yengi kazanan ve bir melek gibi saf, ışıl ışıl,
Göğe doğru yüksek, ağaçlarla birlikte.

Uzakta bir güzel inliyor, boğuşmak isterdi ya
Elinden gelmez artık, yatmış eteğine tepenin.

Gök ister acınası bir gök olsun ister saydam
Bakamazsınız ona sevmeden.

Eklemlerini kıvıran günler parmaklar gibi.
Çiçekler kurudu, tohumlar yitti,
Donmaları bekliyor yaz sıcağı beyaz ve büyük.

Zavallı ölünün gözüne. Çiniler boyamak.
Bir müzik, çıplacık beyaz kollar.
Birleşiyor kuşlarla rüzgârlar — değişiyor gök.

KOYUNLAR

Kapat gözlerini kara yüz
Kapat sokağın bahçelerini
Gözpekliğini zekâyı
Can sıkıntısını dinginliği
Her an bu hüzünlü akşamlar
Cam ve camlı kapı
Rahat ve duygun
Hafif ve meyveli ağaç
Çiçekli ağaçla meyveli ağaçsa
Kaçmada.

TEK

Onun vücudunun sessizliğinde
Küçük bir kar topağı vardı göz rengi
Omuzlarında onun
Bir sessizlik lekesi vardı bir gül lekesi
Aylasının kapağı

Elleri ve yumuşacık şarkıcı yaylar
Aydınlığı parçalıyordu

Dakikaları şakıyordu hiç uyumadan o.

OTURULMAYAN BÜYÜK EV

Bir baştan bir başa geçtiği
Şaşırtıcı bir adada
Büyülenmiş bir dünyayı yaşar o.

Meraklılarına gösterilen ten
Bekler orda ürünler gibi
Kıyılara düşmeyi.

Beklerken görmek için daha uzağı
Kocaman açılmış gözlerle rüzgârı altında ellerinin
Ufuk kemerini çözdü sanır kendisi için.

BİR NEDEN DAHA

Havada aydınlıklar,
Yarı geçmiş, yarı parlak bir kuledeki hava,
Alın çocukları içeri,
Bütün öpüşleri, bütün selamları, bütün teşekkürleri.

Ağzının çevresinde
Hep ayrı bir gülüştür gülüşü,
Zevktir, işkencedir, istektir,
Bir çılgın o, bir çiçek o, geçen bir uzak denizli.

Çıplaklık hiç aynı değil.
Çok çirkinim ben.
Özlemler, karlar vaktinde, özlemli otlar,
Kalabalık karlar,
Kesin saatler vaktinde,
Yontuların yumuşak atlasları vaktinde.
Bir pınar olmuştur tapınak,
El yüreğin yerine geçmiştir.

Sevmek için bu çağda tanımalı işte beni,
Yarına güvenli.

HİÇ

Adam bir kuş koyuyor masaya, kapatıyor pencere kapaklarını. Taranıyor; ellerinde saçları daha yumuşak bir kuştan.

*

Kadın geleceği söyler. Bunu doğrulamakla görevliyim ben.

*

Ezik yürek, acılı can, kırık eller, ak saçlar, hapisliler, su üstümde boydan boya açık bir yara gibi.

HANGİSİ?

Aman ne kolay,
Ne keyifliymiş,
Hadi bir soyunalım bir giyinelim.

ÖLMEMEKTEN ÖLMEK

(MOURIR DE NE PAS MOURIR)

1924

CİNSELLİKLER EŞİTLİĞİ

Gözlerin başınabuyruk bir yerden gelmişler,
Nedir bir bakış kimse bilmedi bunu orda.
Tanımadı gözlerin, taşların güzelliğini,
Dizi incilerin de, su damlalarının da.

İskeletsiz ve çıplak taşların, putum benim,
Ayna yerine tutar körelten güneş seni,
Boyun eğer gibiyse akşamın güçlerine
Başın kapalıdır da ondan, ey devrik yontu

Aşkımla, yabanıllık düzenlerimle benim.
Kıpırdamaz isteğim son tutamaktır sana
Ve bastırırım seni savaşsız, ey benzerim,
Zayıflığımla kırık, tutulmuş ağlarıma.

SEVGİMİN BAĞRINDA

Aydınlığı gösteriyor güzel bir kuş bana
Gözlerinde o, besbelli.
Ötüyor bir ökse kabarcığı üstünde
Ortasında güneşin.

*

Şarkıcı hayvanların gözleri
Ve şarkıları sıkıntıdan öfkeden
Yasakladı bana bu yataktan çıkmayı.
Burda geçireceğim ömrümü.

İyiliksiz ülkelerde tan
Bir unutuş biçimini alıyor.
Ve uyudu mu tanda çarpıntılı bir kadın
Aydınlatıyor onu düşüşü, ilkin baştan.

Burçlar,
Tanırsınız onun başının biçimini.
Kararıyor her şey burda:
Tamamlanıyor görünüm, yanaklarda kan,
Yığınlar azalıyor, akıyor yüreğime
Uyku ile.
Ya benden kim almak ister yüreğimi?

*

Hiç hayal etmedim öylesine güzel geceyi.
Beni kucaklamaya çalışıyor kadınlar bahçede —
Göğün destekleri, kımıltısız ağaçlar
Sımsıkı kucaklıyor kendilerine destek olan gölgeyi.

Solgun yürekli bir kadın
Giysilerinin arasına koyuyor geceyi.
Aşk buldu geceyi
İncecik göğüslerinin üstünde.

Nasıl tad almalı her şeyden?
İyisi mi silmeli ne varsa.
Bütün devinimlerin,

Bütün özverilerin, bütün utkuların adamı
Uyuyor. Uyuyor, uyuyor, uyuyor.
İççekmeleriyle çiziyor minnacık, görünmez geceyi.

Ne üşüyor, ne sıcaktan bunalmış.
Tutsağıysa kaçmış — uyumak için.
Ölü değil, uyuyor.

Uykuya bıraktı mı kendini
Şaşırtıyordu her şey onu,
Oynuyordu taşkınlıkla,
Bakıyordu,
Duyuyordu.
Son sözü:
«Yeniden başlansa aramadan bulurdum seni.»

Uyuyor, uyuyor, uyuyor.
Başını tan boşuna kaldırdı.
Uyuyor.

SEVGİLİ

Dinelir üstünde gözkapaklarımın o,
Saçlarımdadır saçları,
Ellerimin biçiminde,
Gözlerimin rengindedir,
Gölgemde yokolup gitmiş o
Gökyüzünde bir taş gibi.

Gözleri her zaman açıktır,
Uyku yüzü göstermez bana.
Düşleri ışık içinde
Güneşleri buharlaştırır,

Güldürür beni, bir ağlatır, bir güldürür,
Söyletir bilmeden ne söylediğimi.

SAĞIR VE KÖR

Ulaşacak mıyız denize çanlarla
Ceplerimizde, gürültüsüyle denizin
Denizde, taşıyıcılar mı olacağız yoksa
Daha sessiz, arı bir suyu?

Su bıçaklar biliyor ellerini oğuşturarak.
Dalgalarda buldu savaşçılar silahlarını,
Vuruşlarının gürültüsü benziyor karanlıkta
Gemi diplerini delen kayaların gürültüsüne.

Fırtına bu, gök gürlemesi. Tufan sessizliği
Değil neden, düşünülmüş tüm boşluk çünkü bizde
En büyük sessizlik için ve solunuyoruz
Rüzgâr gibi o korkunç denizlerde, rüzgâr gibi

Ki yavaşça tırmanır bütün ufuklara.

ALIŞKANLIK

Sevdiğim küçük kızların hepsi kambur:
Seviyorlar annelerini.
Bütün hayvanlarım yükümlü,
Mobilyadan ayakları var,
Pencereden elleri.
Biçimi bozuluyor rüzgârın,

Ölçü üzerine bir giysi gerekir ona
Ölçüsüz.
İşte bu yüzden
Açıklıyorum gerçeği açıklamadan.

DANSTA

Ufak çocuk masası,
Kadınlar var gözleri şeker parçaları gibi,
Kadınlar var ele geçmeyen aşkın devinimleri gibi ciddi,
Kadınlar var solgun yüzlü,
Kimileri de rüzgâr öncesinde gök gibi.
Bayram günlerinin yaldızlı ufak masası,
Kadınlar var yeşil ve koyu renk ağaçtan:
Ağlayan kadınlar,
Koyu renk ve yeşil ağaçtan:
Gülen kadınlar.

Ya çok alçak ya çok yüksek ufak masa,
Dolgun kadınlar var
Hafif gölgelerle,
Seyrek giysiler var,
Sert giysiler,
Evde giyilen giysiler, aşkın hiç dışarı çıkarmadığı.
Ufak masa,
Sevmiyorum üstünde dansettiğim masaları,
Hem sevmeyi beklemezdim de.

YAPICILIK OYUNU

İnsan kaçar, at düşer,
Açılamaz kapı.

Kuş susar, kazın mezarını,
Öldürür sessizlik onu.

Bir kelebek bir dalda
Sabırla bekler kışı,
Ağırdır yüreği, eğilir dal,
Dal bükülür solucan gibi.

Niye ağlamalı kuru çiçeğe,
Niye ağlamalı leylaklara?
Niye ağlamalı sarı güle?

Niye ağlamalı sevecen düşünceye?
Niye aramalı gizli çiçeği
Ödül yoksa karşılığında?

— Bunun için ama, bunun için.

ÖTEKİLER ARASINDA

Ağaçlar arasında
Tansıklar çağında olduğu gibi,

İnsanlar arasında
En güzel kadın gibi,

Pişmanlık duymadan, utançsız,
Ayrıldım dünyadan.

— Ne gördünüz?

— Genç bir kadın, büyük ve güzel,
Çok açık, kara giysili.

GIORGIO DE CHIRICO

Bir çeper el veriyor başka bir çeperi,
Gölge savunuyor beni korkak gölgeme karşı.
Ey aşkımın çevresi aşkımın çevreninde
Sessizlik çevrenimden geçerken duvarlar ak.

Neyi savunuyordun sen? Duygusuz, saf gök
Koruyordun beni titreyip. Kabarık ışık
Güneşin aynası olmayan gökte daha,
Yeşil yapraklar arasında günün yıldızları.

Anısı onların, o bilmeden konuşanların,
Güçsüzlüğümün sahipleri, ki yerlerindeydim ben
Aşkın gözleriyle ve candan seven ellerle
İçinde olmadığım bir dünyayı dağıtmaya.

YIPRANMIŞ AĞIZ

Gülüş tutuyordu ağzında
Şişesini gülüp duruyordu ölüm
Uyku çekilen her yatakta
Her vücudun altında gök uyuyor

Yeşil parlak bir kurdele kulakta
Üç top altın bir yüzük
Kadın çaba göstermeden taşıyor
Eşit ışıklı bir gölgeyi

Küçük yıldızı gemilerin
Yolcusuz denizlerin akşamında
Denizler ki eşer acımasız gök

Elle iletilmiş o derin zevkler
En güzel en tatlı toz sonunda
Pas altında yitik dallar.

TERSLİKLERİN SİLİNDİRİNDE

Anılarım olacak dünya beni sürüklese de.

Donuk bedenli otuz kız, düşgücüyle tanrılaştırılmış otuz kız yaklaşıyor dinlenen erkeğe küçük koyağında deliliğinin.

Söz konusu erkek canla başla kâğıt oynuyor. Kendine karşı oynuyor, kazanıyor hep. Otuz kız hayli çabuk girdi araya. Aşk okşamaları değildir oyun okşamaları, bu yüzden de seyir daha gönül çekici, hoş, kışkırtıcı değil pek.

Donuk bedenli otuz kızla mutlu bir kumarcıdan konuşuyorum. Bir de kuş var bir yün ve tüyler kentinde bir koyunun sırtında. Koyun, masallarda, cennete götürür kuşu.

Kişileştirilmiş yüzyıllar var bir de, şimdiki yüzyılların büyüklüğü, savunulmuş yılların, yitik meyvelerin başdönmesi var.

Dünya gibi yuvarlak gözlerim olacak anılarım beni sürüklese de.

DENİSE DİYORDU Kİ TANSIKLARA

Akşam kırlangıçlar sürüklüyordu. Baykuşlar
Paylaşıyordu güneşi, çöküyordu yeryüzüne
Yorgun adımları gibi bir yalnızın nicedir,
Doğadan daha solgun ve ayaktayken uyuyan.

Akşam tepemizde ak silahlar sürüklüyordu.
Yiğitlik yakıyordu aramızda kadınları,
Ağlıyorlar, bağırıyorlardı hayvanlar gibi,
Diz çökmüştü kaygıya düşen erkekler.

Akşam bir hiç, geçip giden bir kırlangıç,
Az bir esinti, düşmeyen yapraklar daha,
Güzel bir ayrıntı, erdemsiz bir büyü
Hiç anlamamış bir bakış için gökboşluğunu.

KUTSAMA

Rasgele, kayıkta, kuzeyde.
Borazanında kuşların
Öz çevrelerinde balıklar.

Tacını oyan adam
Bir ateş yakıyor çanın içinde
Bir güzel karınca-yuvası-ateş.

Ve demir zırhlı asker
Öğreniyor aşkı, müziği
Kızartıldığı şişte.

İLENME

Bir kartal, bir kayanın üstünden, seyrediyor dingin ufku. Bir kartal savunuyor kürelerin devinimini. İyilikseverliğin tatlı renkleri, üzüntü, kuru ağaçların tepesindeki ölgün ışıklar, örümcek yıldızı biçiminde lir, bütün gökler altında benzeşen insanlar yerde de kafasız göktekileyin. Ve bir bıçak sürükleyen kimse yüksek otların içinden, gözlerimin otlarından, saçlarımın ve düşlerimin, kollarında gölgenin bütün simgelerini taşıyan kimse, gök rengiyle benek benek, düştü üzerine dört renkli çiçeklerin.

ARAMIZDA GEÇENLERİ UNUTALIM ARTIK

Gözlerin yaşı, mutsuzların mutsuzluğu,
Önemsiz mutsuzluklar ve renksiz gözyaşları.
Bir şey istemiyor adam, duyarsız değil,
Zindanda da üzgün, özgür olsa da üzgün.

Üzücü bir hava, karanlık bir gece
Bırakılmayacak denli bir kör dışarı. Güçlüler
Oturmuş, zayıfların eline geçmiş erk,
Oturan kraliçenin yanında kral ayakta.

Çürüyor iççekmeler, gülüşler ve sövgüler
Ağzında dilsizlerin, gözünde korkakların.
El sürmeyin bir şeye: şu yakar, bu parlar!
Alınlarınız, cepleriniz içindir elleriniz.

*

Bir gölge...
Bütün mutsuzluğu dünyanın
Ve üstünde sevgim
Çıplak bir hayvan gibi.

SÖZÜ OLMAYAN KADIN

Gece ağaçlarında renk renk yapraklar,
Göğü ağaçlarla bitiştiren yeşil mavi sarmaşık,
İrikıyım rüzgâr
Koruyor onları. Çığ, saydam başının içinde
Aydınlık, böcek sürüsü, titreyip ölüyor.

Soyunmuş tansık, ufalanma, kopuntu
Tek bir varlık için.

Cançekişiyor bitmeyesiye
Tanınmayan en güzel kadın.

Yüreğinin yıldızları herkesin gözünde.

UZANIM

Binlerce yaban adamı
Savaşmaya hazırlanıyor.
Silahlar var ellerinde,
Yürekleri var, büyük yürekleri,
Geçiyorlar yavaş yavaş
Karşısına binlerce yeşil ağacın,
O ağaçlar, hiç belli etmeseler de,
Bağlı duruyorlar yapraklarına.

MASCHA GÜLÜYORDU MELEKLERE

Karmakarışık zamanın alnında titreyen saat

Güzel bir kuş tozdan daha hafif bir kuş
Sürüklüyor bir aynada başsız bir cesedi
Kanatlarını yumuşatıyor top top güneşler
Ve uçuşunun rüzgârı çıldırtıyor aydınlığı

Burdan uzakta bulduk en iyi olanı.

KÜÇÜK DOĞRULAR

Gülüşler evinin üstünde
Bir kuş gülüyor arasında kanatlarının.
Öyle hafif ki dünya
Yerinde değil artık
Öyle de şen ki
Eksik değil hiçbir şeyi.

*

Niçin öylesine güzelim?
Efendim yıkıyor çünkü beni.

*

Gözlerinle değişiyorum değişir gibi aylarla,
Bir kurşundan oluyorum bir tüyden,
Seni kavrayan kara, gizemli bir su
Ya da saçlarında hafifçecik utkun senin.

Benjamin Péret ile birlikte
günün beğenisine uyarlanmış
152 ATASÖZÜ

(152 PROVERBES
mis au goût du jour
en collaboration avec Benjamin Péret)

1925

1 Tufan başlamadan önce beyninizin silahını bir yana atın.

2 Filler bulaşıcıdırlar.

5 Direğin hakkını samana vermeli.

8 Papayla yatan uzun ayaklı kalkar.

10 Yeşil fırına mavi deve.

11 Şarkı söyleyen uyku gölgeleri titretir.

16 Küçük panjurlar büyük kuşlardan olur.

17 Yengeç dediğin, adı ne olursa olsun, unutmaz denizi.

18 Kimse ormanda yüzmez.

21 Dolambaçlar köpeklere uygun değildir.

22 Ağacı yıkayıp durulamalı.

25 Ayakkabının içine eldiven düşer.

32 Kavanozdan ne kadar uzaksa sakal o kadar uzundur.

35 Bir flütte üç hurma.

36 Hayvanları teyellemeyin.

40 Anan gençse döv.

42 Akıl yerinde yoksa fareler hora teper.

47 Sessizlik anaları ağlatır.

48 Yüzülmüş deri, göktedir yeri.

50 Beni anlayan her şeyi anlar.

53 Tırnak eken meşale biçer.

54 Büyüklük yanlışlardan gelir, hilelerden değil.

55 Ağartırsa taş ağartır insanı.

56 Ecelin gelmeden öl.

58 Ferdinand özgürse Sébastien'i kutsa.

60 Aynalı dolabın içinde hep bir iskelet vardır.

62 Bir kurt iki güzel yüz eder.

65 Kâğıt rüzgârdan önce gider.

67 Suda şen, aynada solgun.

68 Kokuların mermeri oynak damarlı.

75 Fare ıslatır, leylek kurutur.

77 Her günün çadırı kendine yeter.

82 Parmağınızı yüzüğe uygun kesin.

84 Şeytanların önüne yalnız melekleri fırlatın.

92 Komşusunu kaşıyan mayısta çiçek açmaz.

95 Horozu semirsin diye yakmalı.

97 Haziranda bir korse bir fare sürüsünden iyidir.

98 Asılırken kendi ipinizi kullanın.

101 Gece takkesine en yakın şey pelikandır.

102 Hayvan cırnaklarını otlayan eşeğe selam.

106 Yaklaşan bilginler giysilerini çukurlara atarlar.

108 Öten istakozlar Amerikalıdır.

109 Her uçanı gül sanma.

113 Geldim oturdum gittim.

116 Kemiklerinizi ananıza götürün.

120 Boğazlanmış köpeğe kapalı kapı.

123 Bir çanın kulağı gibi sağır.

124 İki kıl eşittir bir cinayet.

129 Yaşamı göstermek için bir silah yeter.

130 Evli bir genç burnunu yitirir.

136 Atalarınızın iskeletini kaşımayın.

138 Kürekler tüfeksiz satılmaz.

140 Yay biçimindeki yaralar fırtınayı önlemez.

142 Yıldızsız bir düş unutulmuş bir düştür.

147 Yağmuru sezmeyen adam nilüferlerle dalga geçer.

151 Yol bitince yenilemeli.

152 Yanlışlarla, güzel kokularla yaşayın.

SESSİZLİK YOKLUĞUNDA

(AU DEFAUT DU SILENCE)

1925

Kapattım kendimi sevdama, düş görüyorum.

*

Hangimiz yarattık öbürümüzü?

*

Duvarlar delici yüz.

*

Senin portakal saçın dünyanın boşluğunda
Ellerimin senden yansılar arayıp durduğu karanlıkla
Ve sessizlikle ağır camların boşluğunda.

Yüreğinin biçimi düşsel
Ve yitmiş isteğime benziyor sevgin.
Ey amber iççekişler, düşler, bakışlar.

Ama hep yanımda olmadın sen. Belleğim
Hâlâ karanlıktır gidip gelişlerini görmekten
Senin. Zaman aşk gibi kullanıyor sözcükleri.

*

Beni unutmak için seviyordu beni o, ölmek için yaşıyordu.

*

Sevgim, sevgim, yitirmeyi diledim seni.

*

Yaşamayı öğretmiyor bana gözlerinin biçimi.

*

Ben başkalarının mıyım, anımsa.

*

Ağla, taçyapraklarıdır yüreğin yaşlar.

*

Ver kendini, gözler gibi açılsın ellerin de.

ACININ BAŞKENTİ

(CAPITALE DE LA DOULEUR)

1926

KÜÇÜK DOĞRULAR

Kaçışın ifriti yutuyor tüylerini bile
Bu kızarmış kuşun bir tüfek ateşinde.
İniltisi titriyor gözyaşlarından bir duvar boyunca
Ve gözlerin makasları kesip doğruyor
Yeni tomurcuklanan ezgiyi avcının yüreğinde.

*

Yaşamının ağlarına takıldı doğa.
Ağaç gölgen oldu, gösteriyor çıplak tenini: gök.
Sesi kumdan, el kol sallayışı rüzgârdan
Ve söylediğin her şey kımıldıyor ardında senin.

*

Anlamayı, bilmeyi istemiyor hiçbir zaman,
Gülüyor saklamak için kendinden duyduğu korkuyu.
Yürüdü her zaman gecenin kemerleri altında
Ve bıraktı
Geçtiği her yerde
Damgasını kırık şeylerin.

*

Kırık dökük göğe, bu tatlı su camlarına
Hangi yüz gelecek, hangi çınlayan kabuk
Gündüze kavuştuğunu bildirmeye aşk gecesinin,
Kapalı ağızla birleşmiş açık ağızın?

ARTIK BÖLÜŞMEMEK

Çılgınlığın akşamında, soyunuk, parlak,
Nesneler arasındaki uzaklık sözlerimin biçiminde,
Sözleri biçiminde bir yabancının,
Bir başıboş gezenin, ki çözer de gırtlağının kemerini
Yakalar yankıları kementle.

Ağaçlarla sınırlar arasında,
Duvarlarla çeneler arasında,
Bu titreyen büyük kuş
Ve kuşu bunaltıp ezen tepe arasında
Bakışlarımın biçiminde uzaklık.

Gözlerim yararsız,
Tozun saltanatı bitti,
Yolun saçı attı üstünden sert mantosunu,
Kaçmıyor artık, bense kımıldamıyorum,
Bütün köprüler kesildi, gök geçmeyecek oradan artık,
Onu göremem orada artık.
Dünya kopuyor evrenimden
Ve, tam tepesinde savaşların,
Solgunlaşınca kan mevsimi beynimde,
Ayırdediyorum bu insan aydınlığının gündüzünü,
Benim olan gündüzü,

Ayırdediyorum özgürlüğün başdönmesini,
Esrikliğin ölümünü
Düşün uykusunu,

Ey kendi üstümdeki yansılar! ey kanlı yansılarım!

YOKLUKLAR

1

O yavan kösnüsü, o zavallı gizemi
Görülmemiş olmanın.

Tanıyorum sizi, kentlerin, ağaçların rengi,
Aramızda alışkanlık saydamlığıdır
Parlak bakışlar arasında.
Taşlar üzerinden akıp gider
Yalpa vurup gider gibi su.
Kızlar kararıyor yüreğimin bir yanında,
Öbür yanındaki yumuşak el tepelerin böğründe.
Az suyun çizdiği yay kışkırtıyor bu düşüşü,
Bu aynalar karışımını.
Kesinliğin aydınlığı, kırpmıyorum gözlerimi,
Kımıldamıyorum hiç,
Konuşuyorum
Ve uyuduğum zaman
Tül bayraklı bir yüzük oluyor boğazım.

2

Dışarı çıkıyorum gölgelerin kolunda,
Gölgelerin yolunda,

Tek başıma öyle.
Acıma en tepede, kalabilir de hep orda,
Erdem sadaka gibi dağıtıyor göğüslerini
Ve gözkapaklarının ağına düşmüş güzellik.
Yükselen basamaklardan daha güzel o,
Daha sert,
Gölgelerle, taşlarla birlikte aşağıda.
Kavuşuyorum ona.

Aydınlık burada veriyor son savaşını.
Uyuyorsam artık düş görmemek için uyuyorum.
Utkumun silahları neler olacak öyleyse?
İri iri açılan gözlerimde eklemleniyor güneş,
Ey gözlerimin bahçesi!
Bütün meyveler burada biçimlendirmek üzere çiçekleri,
Geceleyin çiçekleri,
Bir pencere açılıyor yapraklardan
Birdenbire onun yüzünde.
Nereye bastıracağım dudaklarımı, kıyısız doğa?

Yaşadığım dünyadan daha güzel bir kadın
Ve yumuyorum gözlerimi.
Dışarı çıkıyorum gölgelerin kolunda,
Gölgelerin yolunda
Ve beni bekliyor gölgeler.

PABLO PICASSO

Uykunun silahları oydu karanlıkta
Başlarımızı ayıran o harika derin izleri.
Arasında elmasın her madalya kalp,
Parlak göğün altında görünmüyor yeryüzü.

Yüreğin yüzü yitirdi renklerini,
Güneş arıyor bizi, karın gözü kör.
Kanatları var ufkun, ayrılsak da birbirimizden,
Uzakta yanlışları dağıtıyor bakışlarımız.

DÜNYANIN İLK GÜNÜ

Ovanın tutsağı, can çekişen çılgın,
Senin üzerinde saklanıyor aydınlık, baksana göğe:
Kapattı gözlerini katılmak için düşüne senin,
Kapattı giysini kırmak için zincirlerini.

Her yanı düğümlü tekerlekler önünde
Bir yelpaze gülüyor kahkahalarla.
Otun kalleş tuzakları içinde
Yollar yitiriyor yansılarını.

O bademden kayıklarıyla
Dalgaları alamaz mısın hiç
Sıcak, tatlı avucunun içine,
Saç lülelerinin içine?

Alamaz mısın yıldızları?
Her parçan bir yerde, onlara benziyorsun,
Onların ateşten yuvasında oturuyorsun,
Parıltın çoğalıyor o yüzden.

Fışkırmak istiyor tek bir çığlık esneyen tandan,
Kabuğun altından akıyor bir güneş fırdönerek.
Senin örtük gözkapaklarına yerleşecek.
Tatlım benim, sen uyurken gece karışıyor gündüze.

PAUL KLEE

Uğursuz yamaçta yararlanıyor yolcu
Buzu yok, çakılı yok günün güzelliğinden,
Her parmağa yüzük biçimi büyük yıldızlar getiren
Mevsimi buluyor aşkla mavi gözleri.

Deniz kumsalda bıraktı silahlarını
Ve güzel bir cinayetin yerini oyulan kumda.
Kurbandan daha ağırdır işkence cellada,
Bıçaklar belirtidir ve kurşunlar gözyaşı.

GERTRUDE HOFFMAN KIZLAR*

Gertrude, Dorothy, Mary, Claire, Alberta,
Charlotte, Dorothy, Ruth, Catherine, Emma,
Louise, Margaret, Ferral, Harriet, Sara,
Çırçıplak Florence, Margaret, Toots, Thelma,

Gece güzelleri, ateş güzelleri, yağmur güzelleri,
Yüreğiniz titrek, elleriniz saklı, gözleriniz rüzgârda,
Gösteriyorsunuz bana aydınlığın devinimlerini,
Parlak bir bakış veriyorsunuz bir ilkyaz karşılığında,

Belinizin inceliğini bir çiçek inceliği karşılığında,
Yılmazlık ve tehlike karşılığında gölgeniz teninizi,
Kılıç ürpertileri karşılığında aşkı veriyorsunuz
Ve tanın sözverileri karşılığında bilinçsiz gülüşü.

** 1925-26 yılında Moulin Rouge'da gösteriler sunan bir dans topluluğu (Ç.n.).*

Danslarınız ürküten uçurumu düşlerimin,
Düşüyorum ve düşüş daha bir uzatıyor yaşamımı,
Gitgide genişliyor ayaklarınızın altında boşluk,
Gök kaynakları üstünde dansediyorsunuz, tapılasılar.

SAVAŞ SIRASINDA PARİS

İnen hayvanlar ateş içindeki semtlerden,
Öldürücü tüylerini silken kuşlar,
Korkunç sarı gökler, çırçıplak bulutlar
Bayram ettiler bu yontuya her mevsim.

Güzel bir yontu, aşkın canlı yontusu.
Ey yağan kar öğleyin, vuran güneş karınlara,
Ey bir melek yüzünde uykunun alevleri
Ve bütün gecelerde ve bütün yüzlerde.

Sessizlik. Düşlerinin parlayan sessizliği
Okşuyor ufku. Düşleri bizim düşlerimizdir
Ve isteğin elleri, kılıcına koyduğu eller
Estiriyor kurtulmuş dünyayı kasırgalardan.

GÖZLERİ HER ZAMAN DUPDURU

Yavaşlık günleri, yağmur günleri,
Yiten iğne, kırılan ayna günleri,
Kapalı gözkapağı günleri denizlerin ufkunda,
Birbirinin eşi saatler, tutsaklık günleri.

Aklım, yapraklarla çiçeklerin üstünde
Parlayıp duran aklım aşk gibi çıplak,

Unuttuğu tan başeğdiriyor ona
Ve seyrettiriyor yararsız, uysal bedenini.

Gene de, en güzel gözlerini gördüm dünyanın,
Ellerinde safirler tutan gümüş tanrıları,
Gerçek tanrıları, karada
Ve denizdeki kuşları, onları gördüm.

Kanatları benim kanatlarım, var olan tek şey
Yoksulluğumu sarsan uçuşları yalnız,
Işıktan, yıldızdan uçuşları,
Topraktan uçuşları, taştan uçuşları
Kanatlarının dalgaları üstünde,

Yaşamla ölümün ayakta tuttuğu düşüncem.

MAX ERNST

Parçalanıp kuş tüyleriyle, boyun eğip denize
Bıraktı gölgesini
Özgürlük kuşlarının uçuşuna.
Bıraktı korkuluğu
Düşenlere yağmur altında,
Kendilerini var kılanlara bıraktı çatılarını.

Düzen içindeydi gövdesi,
Dağıtmaya gelmiştir başkalarının gövdesi
Kanının yeryüzündeki ilk damgasıyla
Tuttuğu bu düzenliliği.

Gözleri bir duvarda
Ve yüzü onların ağır süsü.
Üstelik bir yalanı gündüzün,
Üstelik bir gece, körler yok artık.

EN GENÇ

Tavanına yusufçuğun
Deli bir oğlan asılmış,
Dimdik bakıyor ota,
Güvenle kaldırıyor gözlerini:
Yalanmada hafif sis
Düşlerinden arınan bir kedi gibi.
Çocuk biliyor ki dünya yeni yeni başlıyor:
Her şey saydam,
Aydır işte yeryüzünün orta yerinde,
Yeşilliktir işte kaplayan göğü
Ve çocuğun gözlerindedir,
Derin, kara gözlerindedir
Aydınlığın doğduğu
Ak geceler gibi tıpkı.

BİR ÂNIN AYNASI

Gündüzü dağıtan ayna bu,
Görünüşten kurtulmuş görüntüler gösteriyor adama,
Alıyor adamdan dinlenme, dalma olanağını.
Taş gibi sert,
Biçimi olmayan taş gibi,
Devinimin, görünümün taşı gibi,
Hem öyle bir parıltı saçıyor ki bütün maskeleri, silahları uydurma.
Elin kavradığı şey hor görüyor hatta elin biçimine girmeyi,
Yok oluyor anlaşılan şey artık,
Kuş rüzgârla bir olmuştur,
Gök varlığıyla,
İnsansa gerçeğiyle.

GEORGES BRAQUE

Bir kuş uçuyor,
Yararsız bir örtü gibi fırlatıyor bulutları,
Hiç korkmuyor aydınlıktan,
Uçuşuna kapanıp
Hiç gölge edinmedi.

Güneşin kırdığı ekinbiçme kabukları.
Evet diyor korularda bütün yapraklar,
Evetten başka söz bilmiyorlar hem de,
Her soru, her yanıt
Ve çiy bu evetin altında akıp duruyor.

Gözleri hafif bir adam betimliyor sevgi göğünü.
Tansıklar devşiriyor o gökten
Bir korudan yaprak devşirir gibi,
Kuş devşirir gibi uçuşlarından,
Ve insanlar, uykularından.

BİR YAŞAMIN GİZLİ YANLARI
ya da İnsan piramidi

(LES DESSOUS D'UNE VIE
ou la Pyramide humaine)

1926

Habire uyanıyor, habire uyuyordu.'
CHARLES BAUDELAIRE.

İnsan yüzü düşlerime zulmetmeye gelince.
THOMAS DE QUINCEY.

Ürkünç sonrasızlık.
EDOUARD YOUNG.

Önce büyük bir şatafat ve gösteriş isteği gelmişti bana. Üşüyordum. Bütün canlı ve kokuşmuş varlığım ölülerin katılığını, görkemini özlüyordu. Ardından biçimlerin hiçbir etkinlik taşımadıkları bir gizeme kaptırdım kendimi. Kuşların, bulutların dışarı sürüldüğü soluk bir göğe meraklı. Görmenin saf yetisine tutsak oldum, kendi kendilerinden ve dünyadan habersiz, kirlenmemiş ve gerçekdışı gözlerime tutsak oldum. Dingin erk. Görünürle görünmezi ortadan kaldırdım, sırsız bir aynada yok oldum. Kör değildim, sürekliydi varlığım.

HİÇ GELMEYECEK TAN

Öldü koca büyücü! Silindi o düşler ülkesi.
YOUNG.

Gene böyle bir gecede yoksun kalıverdim sevgimi kanıtlayacak dilden, sağır birine çattım.

Gene böyle bir gecede topladım süt gibi beyaz ahududuları, o dikey yeşillikte, kötü niyetli sevgiliye ağız tadı olsunlar diye.

Gene böyle bir gecede egemen oldum tebeşirden bir geçenekte yan yana dizilmiş krallara, kraliçelere! Boyları uzaklığa bağlı olmalıydı, öndekiler dev gibiydiler, ama arkadakiler görünür bir bedenleri yokçasına küçüktü, yontulmuş yüzeylere benziyorlardı.

Gene böyle bir gecede bıraktım onları ölmeye, gerekli us ve ışık azıklarını veremediğim için.

Gene böyle bir gecede, usta bir oyuncu gibi havalarda dolaştırdım bütün sinirlerimden örülmüş bir ağı. Hiç gölge salmıyordu yukarı kaldırdığımda, yoktu hiçbir kıvrımı. Yakalanmıyordu hiçbir şey. Acı rüzgâr dişlerini gıcırdatıyor, kemirilmiş gök alçalıyordu ve ben korkunç mu korkunç bir gövdeyle, aşktan ağırlaşmış bir gövdeyle düştüğüm zaman, başım yitirmişti var olma nedenini.

Gene böyle bir gecede doğdu kanımdan korkunç, kara bir ot bütün tutsaklara.

PENCEREDE

Hiçbir zaman kavuşamadım bu güvene, aramızda en iyilerin içlerini açan bu iyimserliğe. Dostlarımın bana güldükleri bir zaman geldi. Sözlerimi tartamıyordum. Kesin bir ilgisizlik. Ne söylemek istediğimi iyi bilemiyordum her zaman, ama, söyleyecek bir şeyim de yoktu çokçası. Konuşma gerekliliği ve duyulmuş olmama isteği. Tek bir ipliğe tutunan yaşamım.

Hiçbir şeyden anlamaz göründüğüm bir zaman geldi. Suda yüzüyordu zincirlerim.

Bütün isteklerim düşlerimden doğdu. Ve sevgimi sözcüklerle tanıtladım. Hangi düşsel yaratığa sığınmıştım, hangi acılı, alımlı dünyaya kapatmıştı imgelemim beni? Ülkelerin en gizemlisinde, kendi ülkemde sevilmiş olduğuma kesin bir gözle bakıyorum. İnsanların

diliyle ortak değil sevgimin dili, insan gövdem dokunmuyor sevgilimin tenine. Sevgi dolu imgelemim hiç kimsenin yanılgıya düşüremeyeceği kadar yüksek, dirençli.

TOPLUM İÇİNDE

Üzülüyorum —üzüntünün yeterli bir umutsuzluk biçimi olmamasındandır tek üzüntüm— o güvensizlik içinde bulunduğum, hâlâ yenebileceğim bir düşman, insanın doğasında açabileceğim bir çentik, kutsal, gizli bir oyuk umduğum zamana yanmıyorum. Bir yargıydı hâlâ güvensizlik, sonlu şeyin lezzetle saptanmasıydı. Kanatları açık bir kırlangıcın çektiği ip okun ucunu oluşturur, insanın görünüşü de gerçekliği kadar yanıltabiliyor. Rüzgâr, insanın kendisiyle gitmek istediği yere gitmeyecektir. Ne mutlu. İşte yanılgının sınırları, işte basamağın eksik olduğu yere ayaklarını koymamakta direnen körler, işte sözcüklerle düşünen dilsizler, işte dünyanın gürültülerini susturan sağırlar.

Yorgun kollar, bacaklar, sözüm kolayca ayrılmıyorlar birbirlerinden. Tensel eğlencelerin sinsi, kişisel deneylerine, büyük dinlenişin döşentideki akasyalarla glisinlerin minnacık kahkahaları kadar küçük kırıntılarına kendilerini sereserpe bırakmalarına engel değil yalnızlık konusundaki bilgisizlikleri.

Erdemlerin kaynağı susmadı. Kocaman kocaman açılmış iri gözler seyretmeye yarıyor hâlâ çalışkan elleri, hiç kötülük işlememiş olan, canları sıkılan, herkesin canını sıkan elleri. En aşağılık hesap kapatıyor bu gözleri tanrının günü. Hiç uyudukları yok hemencecik dalıp da o çalışkan elleri, hiç kötülük işlememiş olan, canları sıkılan, herkesin canını sıkan elleri seyretmeleri dışında. İğrenç alışveriş.

Bütün bunlar yaşıyor: bu böcek sabırlı gövde, bu kuş tutkunu gövde, bu sadık memeli hayvan gövdesi ve çocukluğumdaki hayva-

nın bu sıska, kasıntılı gövdesi, yaşıyor bütün bunlar. Yalnızca kafa ölü. Öldürmem gerekiyordu. Yüzüm beni anlamıyor artık. Ve başka yüzlerim yok.

BİLMEYİ SAVUNMAK

(DEFENSE DE SAVOİR)

1928

1

Varlığım burada değil.
Kendi kendimi giyindim işte.
Tutan bir gezegen yok
Bensiz var olan aydınlığı.

Ellerimden doğdu ya gözlerimin üstünde,
Çevirerek yolumdan beni
Engel oluyor karanlık
Evrenden tacımın üstünde yürümeme,
İçerisinde oturulabilen büyük aynada,
O kırık, devingen, ters gösteren aynada,
Alışkanlıkla şaşırmanın
Can sıkıntısını birlikte yarattıkları.

2

Hasmının boynuna asılmış serüven,
Bakışı yol bulan ya da yön şaşıran ışık
Issız ya da kalabalık gözlerin alanlarında.

İnsan yüzünün bütün serüvenleri,
Yankısız çığlıklar, ölüm işaretleri, bellek dışı zaman,
Nice bir güzel yüz, gözyaşlarının

Sakladığı ne güzel yüzler,
Gecelerine güvenmiş nice bir göz
Birlikte ölen sevgililer kadar,
Kaya altındaki nice bir öpüş, bulutsuz nice bir su,
Bitimsiz yokluklardan yükselen görüntüler,
Sevilmeye değerdi bütün bunların hepsi,
Hazineler duvarlardır ve kördür gölgeleri
Ve aşk dünyadadır unutmak için dünyayı.

3

Ne güzel görünüm, o ne güzel görünüm
Yasaklanacak kadar. Kusursuzluğu
Kör edecekti beni.
Karanlık benzerimi doğuracak
gözlerimin krizalitleri.
Arkasını ışığa verip konuşarak, kuşkulu, sezgin,
İyice dolduruyor gerçeği.
Karanlık bir aynada el koyuyorum dünyaya.
Ve düşünü kuruyorum erkimin,
—Başlamamak gerekirdi hiçbir şeye, bitirmemek hiçbir şeyi—
Siliyorum yüzümü, üfürüp dağıtıyorum haleleri:
Bellekteki bütün kuruntuları,
Sessizlikle düşlerin bütün kızışmış ilgilerini,
Bütün canlı yolları, bütün duygun raslantıları,
Canevindeyim zamanın, boşluğu kuşatıyorum.

4

Kararsız ve yitik. Yenilmiş kendine,
Düşlerin çizelgesi. Yeniden hesap.
Kurabilirsin hâlâ son tuzaklarını,
Acıdan, yılgıdan tuzaklarını.

Düşüş dizlerinin dibinde senin, ısırmak senin önünde.
Pençeler kan gibi yayılıyor
Çevrende senin:
İşte tufan sudan başını çıkarıyor,
Ateşten başını çıkarıyor.
Ve güneş düğümlüyor ışınlarını, arıyor senin alnını
Çarpmak için durmadan sana,
Çalmak için karanlıklara seni.
Etkisiz, güzel büyüler!
Bilmiyorsun artık acı çekmeyi,
Geri çekiliyorsun duygusuz, değişmez, katı,
Gücün ve bütün güç biçimlerinin unutkanlığı içinde
Ve bir kilittir gövden.

5

Geniş bir sığınmalık, yitmiş ufuklar,
Yeterli bir dünya, yuvası özgürlüğün.
Benzeyişlerin hiçbir ilgileri yok,
Çarpıyorlar birbirlerine.
Aydınlığın bütün yaraları,
Gözkapaklarının bütün çırpınışları
Ve çarpan yüreğim.
Ant içti öfkeler,
Süreğen yeniliği yadsımaların.
Damarlarında okuyacağım yakında,
Kanın delip geçiyor seni, aydınlatıyor,
Yeni bir sevgi yıldızı doğuyor her yandan.

6

Yanıtlıyorsun, bitiriyorsun.
Çiğniyorsun ayaklarınla

Ağır gizini kilin, insanın.
Yok ediyorsun sokakları, amaçları,
Dineliyorsun gömülerin üstünde,
Onun var olma nedenini saklıyor gölgen,
Yerleşemiyor hiçliği.

Yanıtlıyorsun, bitiriyorsun.
Özetliyorum bense,
Son sözünden başka ne söyledin ki.

AŞK ŞİİR

(L'AMOUR LA POESIE)

1929

EN ÖNCE

1

Bağıra bağıra
Doğruldu yerinden çevik aşk
Öyle keskin parıltılarla
Ki ambarında beyin
Korktu her şeyi açıklayıvermekten.

Bağıra bağıra
Kanın bütün kargaları örttüler
Belleğini başka doğuşların
Sonra aydınlıkta baş aşağı
Öpüşlerle canına okunmuş yarın

Haksızlık olur şey değil tek varlık bu dünyada
Aşk aşkı seçti yüz değiştirmeksizin.

2

Gözleri ışık kuleleri
Alnacı altında çıplaklığının.

Saydamlıkla eş düzeyde
Dönüşleri düşüncelerin
Geçersiz kılıyor sağır sözcükleri.

Siliyor bütün görüntüleri o,
Kamaştırıyor aşkı ve inatçı gölgelerini,
Seviyor — seviyor unutacak kadar kendini.

3

İsteğin o sonsuz güçlü temsilcileri
Yeni doğmuş ağırbaşlı gözler
Aydınlığı ortadan kaldırmak için
Göğüslerinin yayı bir körün gerdiği yay
Ellerinle anımsayan göğüslerinin
Zayıf saçınsa
Başının bilisiz ırmağındadır
Okşayışlardır tenin akışında

Tanıtlayabilir olmaz olanı
Susan ağzınsa.

4

Ne söyledimse bulutlar için söyledim
Deniz ağacı için söyledim sana
Her dalga için kuşlar için yapraklarda
Çakıltaşları için gürültünün
Tanıdık eller için
Yüz ya da görünüm olan göz
Ve ona göğünün rengini veren uyku için
İçilmiş bütün gece için
Parmaklıkları için yolların
Açık pencere için açığa çıkarılmış bir alın için
Düşüncelerin için söyledim sözlerin için
Sürüp gidiyor her okşayış her güven.

5

Yalnızsın ve otlarını dinliyorum gülüşünün
Sen bu seni kaldıran başın
Ve yukarısından ölüm tehlikelerinin
Koyaklarda yağmurun puslu küreleri altında
Ağır aydınlığın altında yerin göğü altında
Doğuruyorsun düşüşü.

Kuşların yok artık elverişli bir sığınağı
Ne tembellik ne yorgunluk
Ormanların kırılgan derelerin anısı
Heves sabahında
Göze görünebilen okşamalar sabahında
Yokluğun büyük sabahında düşüş
Yolunu şaşırıyor gözlerinin kayıkları
Danteli içinde yitip yok oluşların
Örtülmüştür uçurum başkalarına sönmemek için
Gecenin hakkı değil yarattığın gölgeler.

6

Yeryüzü mavidir portakal gibi
Yok yanlışı sözcükler yalan söylemez
Şarkı isteği vermezler artık size
Öpüşüp anlaşırlarken
Deliler aşklar
Birleştiren ağız onun ağzı
Bütün gülüşlerle bütün gizleri
Ve ne hoşgörü giysileri
Onu çırçıplak sanmaya.

Arılar yeşil yeşil çiçekleniyor
Tan geçiriyor boynuna
Pencerelerden bir gerdanlık
Yaprakları örtüyor kanatlar
Güncş içindeki bütün sevinçler sende
Güzelliğinin yollarında
Yeryüzünün bütün güneşi.

7

Tasarlayabilmek için isteklerimi sevgilim
Sözcüklerin göğüne bir yıldız gibi koy dudaklarını
Koy öpüşlerini canlı geceye
Ve çevreme kollarının açtığı izi
Utku simgesine benzer bir yıldız gibi
Dünyadadır düşlerim
Aydınlık ve sürekli.

Ve sen yokken orada
Uyur görüyorum düşümde, düş görür görüyorum kendimi.

8

Öyle dingin külrengi sönük zayıf kavruk ten
Onun kırağı çiçeklerine tutulmuş gecede
Biçimlerinden başka aydınlığı yok artık.

Sevdalı çok yaraşıyor bu ona güzelliğinden
Beklemiyor ilkyazı.

Yorgunluk dinlcniş gece sessizlik
Ölü yıldızlar arasında canlı bir dünya
Süre içindeki güven
Sevdiği zaman hep göz önündedir o.

9

Tuzak kurmayı bilmez o
Gözleri var güzelliğinin üstünde
Öyle yalın kışkırtıcı güzelliğinin
Ve kendi gözleri zincirler onu
Ve benim üzerime yaslanır
Ve atar kendi üzerine
Uçan ağını okşayışların.

10

Gizlice bu senin gülüşünün ardında
O sevda sözleri çırçıplak
Ortaya çıkarıyor sevgilim göğüslerini boynunu
Kalçalarını gözkapaklarını
Bütün okşamaları ortaya çıkarıyor
Yalnız seni göstersin diye
Gözlerindeki öpüşler baştan aşağı.

11

Uyku senin damganı aldı
Ve gözlerinin rengini.

12

Obur ağızlar renklere
Ve onları çizen öpüşler
Alev yaprak öyle bitkin su
Avucunda tutuyor bir kanat onları
Deviriyor bir gülüş.

13

Bütün parıltınla parıldattım seni
Bir okşayışta.

14

Seviyorum seni tan bütün gece ben damarlarda
Bütün gece sana baktım
Bulmam gerekiyor her şeyi güvenim var karanlıklara
Onlar veriyor bana
Seni sarıp sarmalama gücünü
Seni kışkırtma gücünü yaşama isteği
Kımıldamazlığımın bağrında
Seni açığa çıkarıp
Seni salıverip yitirme gücünü
Görünmez alev gündüzde.

Sen gittin mi açılıyor kapı gündüze
Sen gittin mi açılıyor kapı üstüme.

15

Kırları dolanıyor kargalar
Gece sönüyor
Bir uyanan baş için
Ak saçlar son düş
Kendi kanlarıyla aydınlanıyor eller
Kendi okşamalarıyla.

Gök adında bir yıldız
Yeryüzü biçiminde

Bağırabildiğince bağırmalardan delirmiş
Düşlerle delirmiş
Tayfun kızkardeşin şapkalarıyla delirmiş
Büyük rüzgârlarla delirmiş kısa çocukluk
Bu çalım ne bu gösteriş ne

Gülmeyecek artık
Bilmezlik, açıklamayacak
Aldırmazlık gizlerini
Bilmiyorsun vaktinde karşılamayı
Kıyaslamayı kendini tansıklarla
Dinlemiyorsun beni
Ama ağzın paylaşıyor aşkı
Biz de işte ağzınla
Ve öpüşlerimizin buğusu ardında
Birlikteyiz hep.

16

Uygun düşen bir yüz olsaydı
Bütün adlarına dünyanın.

İKİNCİ DOĞA

1

Diz üstü gençlik diz üstü öfke
Hakaret kan döküp gözdağı vermede gelgeç istekler
Yakıp yıkmada yok artık taçları delilerse
Yaşıyor herkesin ülkesinde sabırla.

Tıkandı tehlikeli ölümün yolu
Gösterişli cenaze alaylarıyla
Korku pek kibar yoksulluk pek sevimli
Aşk gülmeye hazır şişman saf gönüllülere.

Doğal tatlılık ezgilenmiş öğeler
Çamurlu kızlıklar maymun yapmacıkları
Saygıdeğer yorgunluk onurlu çirkinlik
Unutuşun tıkındığı tatlı çalışmalar.
İşte şurada beklenilmedik acı
Ve biziz üstüne her şeyin kurulduğu yer
Biziz
Başkalarının göğünün uyandığı yer.

Yaşama yüz çevirmenin yararsız olduğu her yer.

2

Nedensiz bütün yaşlar
Aynanda bütün gece
Döşemeden tavana yaşam
Toprağa güvenin yok başına güvenin
Dışarda her şey ölümlü
Yine de her şey dışarda
Burdaki yaşamı yaşayacaksın
Burdaki sefil ortamı
Uygun düşen el kol sallayışına
Asan senin sözcüklerini
Anlaşılmaz bir duvara

Yüzünde düşünen kim?

3

Yalnızlık yokluk
Ve gelip çatmaları ışıkla
Ve terazileri
Görmemek anlamamak hiçbir şeyi

Yalnızlık sessizlik
Daha bir coşku verici
Alacakaranlığında korkunun
İlk karşılaşmadan gözyaşlarıyla.

Bilisizlik suçsuzluk
En gizlisi
En canlısı
Dünyaya ölümü getirenlerin.

4

En güzel gözlere bakıyorum sağımda
Solumda kör kanatları içindeyim korkunun
Sağımda gün ışığına kendi kendimle
Solumda yaşamın kaynaklarına nedensiz.

Dinliyorum esinleyebildiğim bütün sözcükleri
Hiç kimsenin olmayan artık
Paylaşıyorum beni tanımayan aşkı
Ve unutuyorum sevme gereksememi.

Ama başımı çeviriyorum dönmek için kendime
Beslemek için sağ olmanın ölümcül kaygısını
Doğal yüzburuşturmaların dibindeki utancı.

5

Korku veren silahlara asılı yaşam
Odur öldüren kavradığı her şeyi
Göster kanını aynaların annesi
Göster kanını benzeyiş
Sıradan günlerin kaynakları kurusun diye
Alacakaranlıklar gibi utançtan.

6

Kendi gölgeleriyle uçuyor şimdi kuşlar
Yok bakışların o yeteneği
Ve buluşlar gerçekleşti hep
Bütün başlarda yanıyor kapalı göz
İnsan görüntüler arasında
İnsanlar arasında
Bütün insanlar insanlar arasında.

7

Mezarların kuşkusu çoğalıyor mu görebilmek için
Kucaklaşmıyoruz artık canlanıyor acı
Göğüs yenik düşmüş çok ıssız bir yangın gibi
Ateş tanımıyor artık uyuyan benzerini
Alıp eline makaslarını günlerin gecelerin
İniyor en alçak dallara
Düşüyor bir gölgenin kalıntıları var yerde.

8

Ne kurşunun cinayeti
Ne kalemin haksızlığı
Ne aşktan sağ
Ne istekten ölü.

İlgisiz dingin o
Övünçlü kolay olmaktan
Ona coşku verenlerin
Gözlerinde kırpışmalar.

Yalnız olamıyor
Unutkanlık tacı başında
Saatleri örtüyor güzelliği
Bir kendisi kalsın diye.

Gidiyor mırıldanıp her yerde
Yararsız tekdüze şarkıyı
Yüzünün biçimini.

9

Dalgaları taştan hüzün

Bıçakları hançerliyor bıçaklar
Camlar kırıyor camları
Lambalar lambaları söndürüyor

Kopmuş onca bağlantı

Ok ve yara
Göz ve ışık
Yükseliş ve baş

Sessizlikte gözden uzak.

10

Tutsakların canı gülmek istiyor
Anahtarlarını yitirdiler merakın
Hafif zincirlerle dolduruyorlar
Yaşama tutkusunu
Eski sitemlerden zevk alıyorlar hâlâ
Tembellik bir gizem değil artık
Bağımsızlık zindanda.

BİR İMGE GİBİ

1

Karanlık hazinelerini saklıyorum
Bilinmedik sığınakların
Ormanların yüreğini bir kızgın
Fişeğin uykusunu
Beni taçlandıran
Ufkunu gecenin
Başım önde gidiyorum
Esenleyip yeni bir gizle
Doğuşunu imgelerin.

2

Baykuş karga akbaba
İnanmıyorum başka kuşlara
En ağır yol aştı kendini
Yıldızların oyununda yeşillikli bütün kuleler
Kötü yerleştirilmiş altüst edilmiş ufalanmış gölgeler
Güneş ağaçlarının dumandan kabukları var.

Çamlar deri değiştiriyor. Gücüm sarsıyor beni
Sendeletiyor beni. Uzakta sürünün tuzakları
Ve mıknatısı yolların onları önleyecek kurnazlık.

Çocuklar suç ortağı kuşkusuz
İbikleri tüyleri söndürüyor çocuklar elleri maskeli.

Ayın yeni gülüşlerinde saflık
Korkutan makasların donuk titreyişi
Gece hiç görülmedi gece hava alıyor.

Bütün öpüşler kıyıya ulaşıyordu.

3

Kar başkaldırıyor
Tek bir çarpmasıyla gölgenin yere devriliyor az sonra
Tam yerleşme zamanı ölülerin unutuşu
Toprağı soldurmaktan.

Basamaklarında sellerin
Şakakları serin billur kızlar
Çiçeklenen küçükler gülümseyen zayıflar
Işığı ayartıyorlar suyu gözardı etmeden.

Yere boşanışları güneşin sıvı şafaklar

Ve öpüşleri görünmez oldu mu
Gidip uyuyorlar aslanların ağzında.

4

Kendi açlığını ye gir bu yumurtaya
Alçının devrildiği

Uykunun hoş kokusunun
Esrikliği kötürüm kıldığı yumurtaya

İlerleyen hayvanlar
Saydam kanatlı sabahçıl hayvanlar
Süzülüyorlar suda
Mercan-kurt atlı-dikeni kışkırtıyor
Adaların bütün saçları
Örtüyor kuş salkımlarını
Kendi tüten kanını ötüyor çilek-bülbül
Ve göz kamaştırıcı sinekler
Düşlüyorlar bir tanyerini yıldızlarla delik deşik
Buz parçalarıyla deniz kabuklarıyla

Ağır gök aşağı akıyor dimdik
Yansımasız ölülerin göğü.

İŞ YAVAŞLATMAK

(RALENTIR TRAVAUX)

André Breton ve René Char
ile birlikte

1930

KIZIL DEMİRLİ

Omuzlarımın üstüne fırlatan bakış
Gecenin anlaşılmaz ağını
Bir silinip yok olma yağmuruna dönecek
İnecek yavaşça güneşsel kadranından
Boynunda kollarım.

BÖYLE ARDARDA

Delidir erkekler
Ölüdür erkekler
Vücutlarının dibinde başları

Tanımıyoruz onları

Delidir kadınlar
Ölüdür kadınlar
Bizde değil başları

Saplantı o boş şişe.

OKUL KAÇAĞI

Gizli bir kapıdan girerlerdi
Bir yürek vardı karatahtada
Ve sıranın üstünde fındıkağacından bir değnek
Duyulurdu sessiz bir adım

Önce aşk öğretirdi
Nasıl davranacaklarını sevgililere
Taşlar izlerdi acı-tatlı gölgelerini
Kucaklamasını gevşetmezdi göz

Ya sevgilim canımı isterse
Diye sorardı erkek
Aydınlık o anda kökler gibi sıçrardı yalnız
Çiyden ağlar gererdi

Saçın diye sorardı erkek
Ve sessizlik ele geçirilmişti.

İNSANLAR HEP AYNI

İnsanlar çok gözüpek
Kimisi yatakların altında kimisi dolapların içinde
Ve beyin yerine bir mumları olanlarsa
Sevmezlik etmiyor paçavra yüreklileri
Kesip atmak gerek dediklerinde
Bilin ki korka korka söylüyorlar bunu
Şipşirin gözpekliği başka erdemlerden alıyor öfkesini o zaman
Uyku neşesizlik pohpohluyor kokuşmuş tehlikeyi kuşkuyu

Toplumun oyunu.

AŞKIN ÇEVRESİNDE

Kuma gömeceğim seni
Gelgit kurtarsın diye

Gölgeye özgürlük

Kurutacağım seni güneşte
Masal kuşunun tuzağa düştüğü saçlarından

Ava özgürlük.

ŞAŞIRTI-BAŞ

Ateş ufalmış kumların rüzgârında
Gözlerim kimbilir kimin önünde
Gözlerime inanmaktansa
Gülüş bir salyangoz gibi
Bir çakıl gibi suda

Gözlerime inanmaktansa
Yeğlerim görüntünü yitirmeyi
Bütün yüzlerimin altında

Hangi ufukta görünsün istersin o.

SON VERİYORUZ

Hiçbir şey öğrenmedik
Yol izi ve lekelerin derslerinden

Uyumdan sayı saymadan
Benzerliklerin yastığı
Boşuna çukurlaşıyor başımızın altında

Hiçbir şey yitirmedik
Ne var ki bizi bağışık tutacak
Bile bile düşürüyorduk alnımıza saçlarımızı

Hiçbir şey olmadık
Kömür çuvallarını taşıyorduk mutsuzluğun
Büyülü lambanın önüne.

Hiç uyanmadık.

SÖZ VERİLİNCE

Alevler vardır
Kâbusları yuvarlayan ellerden daha uz gören
Belleğin üstünde

Büyüyle kavuşuyoruz güneşe
Çok söylenmiş bir cam tadında aşk
Denizden çıkan mercan bu
Ormana dönen geçmiş koku
Borcunu tıkır tıkır ödeyen saydamlılık
Her zaman bü baş
Güzel mi güzel aralık dudaklar
Duvarın bu yanından
Ve öbür yanından belki bir mızrağın ucunda.

SARMAŞIK

Ölümsüz kadın bir park kanepesinde
Adsız kadın bir sarkaçla kolların çevresinde
Kolluk yerine
Çalışmayı öldüren kadın
Şimşek-kadın ve geçiyorsun yıldırımın gürültüsüsün
Dünyada artık insansız dünyada kök sökmelerin
Orman yok etmelerin yuva bozmaların dünyasında
Yalnız kadının durmadan parmaklarıyla işaret ettiği kesin saatte
Umutsuz kapılardan geçiyorsun
Sakınmadan karşılaşmaların verdiği yürek çarpıntılarından
Ziyarete gidiyorsun oyun oynanan evlere
Adam dövülen arasıra adam öldürülen evlere
Kuyularda en aşağıdaki çiçekli kâğıtları yeğliyorsun
Pencereleri olmayan bakışı elde etmek istiyorsun hep
O karşına ilk çıkan
O kılıçtan geçirmeyi sevdiğin uğursuzun dört yüzü üzerindeki bakışı
Bileğin yitik bir kurşunu atıyor
Öyküsü bilinmeyen güzellik.

BÖLÜŞMEK

Senin yanaklarını yiyen güzel beyaz hayvanlar
Senin gözlerini oyan sabırsız taşlar
Sokağın gece sesleriyle titreyen tavandaki
İnsanlara kendini dilsiz gösterdiğin yıkık gök

Senin resminin her gece çividen çıktığı bu duvar
Göçüyor sevdiğin denize

Damarlar sönüyor ensende
Bakışıma boyun eğip

Hava dediğin cam kukla
Karanlık göğsünde dansediyor hafif hafif.

HER ŞEYE DAYANIKLI

(A TOUTE EPREUVE)

1930

EVREN - YALNIZLIK

1

Her gece bir kadın
Yolculuk ediyor büyük bir gizlilikle.

2

Köylerinde bezginliğin
Fıskiyeler gibi çıplak
Kızların kolları
Gençlik büyüyor onlarda
Ayaklarının ucunda gülerek.

Köylerinde bezginliğin
Herkes eşit birbirine.

3

Böcekler giriyor içeri
Ateşin çıtırdayan gölgeleri
Pas içinde bir alev
Sıçrıyor her yerine uykunun
Tenden yatağına erdemlerine.

4

Dağ deniz ve güzel yüzücü
Yoksulların evinde
Onlara gölge veren solgun göğün üstünde
Saklıyor kendini binlerce binlerce karanlık lamba.

Bir yansılar tarlası bitişiyor gözyaşlarına
Kapat gözlerini
Tıkabasa dolu her şey.

Görüntülerin ardında
Aydınlığın kitlesi yuvarlanıyor başka düşlere doğru.

5

Parlak suyun tüyü gevrek yağmur
Örtük serinliği okşamaların
Bakışların sözlerin
Sevdiğimi örten aşk.

6

Çiniden bir şarkı ellerini çırpıyor
Sonra dilenerek ölüyor paramparça
Anımsayacaksın o zavallıyı çıplağı
Bir tüneldir kırtların sabahı ve ısırıkları
Kan giysisiyle çıkıyorsun oradan
Geceye kızartmaya
Kavuşulacak ne canlılar
Söndürülecek ne ışıklar
Sana ben Görünen diyeceğim
Çoğaltacağım görüntünü.

7

Cam alınlı başıboş gezgin
Yüreği kara bir yıldıza yazılı
Başını gösteriyor gözleri
Gözleri yaz serinliği
Kış sıcaklığı
Aydınlanıyor gözleri gülüyorlar ışıl ışıl
Işıktan pay kazanıyorlar onun oyuncu gözleri.

8

Yırtarak öpücüklerini korkularını
Uyanıyor geceleyin o
Kendi yerine geçen her şeyden şaşırmak için.

9

Arkamda gözlerim kapalı
Yanıp kül olmuş aydınlık boynu vurulmuş gecenin
Rüzgârlardan daha büyük kuşlarsa
Bilemiyorlar konacakları yeri.

Artık benzerimi aramıyorum
Sakat acılarda gülüşlerin kırışıklarında
Yaşam ikibüklüm çöktü imgelerim sağır
Bütün yadsımaları dünyanın söyledi son sözlerini
Raslaşmıyorlar artık bilmiyorlar birbirlerini
Yalnızım yalnızım yapyalnız
Değişmedim hiç.

HAZIR ŞİİRLER

1

Yalınlık bile yazılabilir
Bugün için el orada.

2

Açıktan esen sert rüzgâr
Eski yüzlerin gemileri
Sürekli bir sığınak
Ve savunmak için silahlar
Pek uğranılmayan bir kumsal
Bir el tek bir el ateş
Ve çoktan ölmüş
Babanın şaşkınlığı.

3

Kuşlar ne güzel kokutur ormanları
Kayalar geceleyin büyük göllerini.

4

Oturuyorum
Bu dikende kıpırdamadan ve yerleşiyor pençem
Tadına doyulmaz göğüslerine yoksulluğun cinayetin.

5

Yaşam aktı yüzümün kırışıklarından
İşlemek üzere bir akik gibi
Ölüm maskelerinin en güzelini.

6

Kadını kollarına alıyor adam
Şöyle bir an görülen solgun parıltılar
Kürek kemiklerinde omuzlarda göğüslerde
Saklanıyor bir bulutun ardına.

Elini yüreğine götürüyor kadın
Sararıyor ürperiyor
Kim o bağıran?

Ama hâlâ yaşıyorsa adam
Bulacaklardır onu
Bilinmeyen bir kentte.

SEVGİLİLER

Omuzları dik
Havaları hınzırca
Ya da şaşırtıcı görünüşleri
Göğüstedir inanç
Ulaştığı yükseklikte göğüslerinin
Soymak için geceyi

Çakılları kıracağa benzeyen gözler
Düşünmeyen gülüşler bunu

Her boralar düşü için
Çığlıklar kar
Çıplaklık gölleri
Köklerinden kopmuş gölgeler düşü

İnanmalı onlara öpüş adına
Söz adına bakış adına
Öpüşleri öpülmeli tek
Yüzünü gösteriyorum ancak
Büyük fırtınalarını göğsünün
Bildiğim bilmediğim ne varsa
Aşkımı aşkını aşkını aşkını.

GÜNAHSIZ GEBELİK

(L'IMMACULEE CONCEPTION)

André Breton ile birlikte

1930

ÖNCESİZ YARGI

Okuma! Kitapların birçok satırındaki sözcükleri birbirinden ayıran aralıkların oluşturduğu beyaz biçimlere bak ve bundan esinlen.

Saklasınlar diye başkalarına ver elini.

Yokuşlarda yatma.

[Us çağında çıkardığın zırhı yeniden giy.

Düzeni olduğu yerde bırak, yoldaki taşları bozup dağıt.]

Kanıyorsan ve bir insansan, taştahtadaki son sözcüğü sil.

Gözlerini kapat, böylece biçim ver onlara.

[Unuttuğun düşlere ver tanımadığın şeyin değerini.]

Üç demiryolu fenercisi tanıdım ben, beş geçit bekçisi kadın, bir de geçit bekçisi erkek. Ya sen?

[Bağırdığın sözleri hazırlama.

Boşaltılmış evlerde yatıp kalk. Yalnız seninle şenlendi onlar.

Bir okşamalar yatağı ser okşamalarına.]

Kapını vururlarsa, son isteklerini anahtarla yaz.

Sesteki anlamı çal, parlak giysilerin içlerine dek gizlenmiş davullar vardır.

İfritlerin büyük acımasını türküle. Truva atının üstünde ayağa kalkmış bütün kadınları an.

[Su içme.]

Tıpkı *o* harfi gibi, *t* harfi gibi, ortaya doğru kanadı ve yılanı bulacaksın.

[Seni kışkırtan deliliğe göre konuş.

Parlak renklerle giyin, alışkanlık değildir bu.]

Bulduğun şey, ancak elin uzandığı sırada senindir.

Yargılarının kakumunu ısırırken yalan söyle.

Yaşamını budayansın sen.

As kendini, yiğit Crillon, onlar seni *pek kulak asma*larıyla yere indirecekler.

[Vefasız bacakları bağla.

Bırak, düşlerinin pasını yeniden tutuşturşun tan.]

Ayakların önde beklemeyi bil. Böylece çıkacaksın yakında, öpörtülü.

[Yak, ışıt görüngülerini yorgunluğunun.]

Yenecek neyin varsa sat, açlıktan ölecek ne varsa satın al.

Olmak eyleminin gelecek zamanıyla etmek eyleminin geçmiş zamanını karıştırmayarak şaşırt onları.

Yeni pencere camına yerleştirilmiş taşa cam ol.

Avucunun içini görmek isteyene göğün daha bulunmamış gezegenlerini göster.

[Anılan günde, yaprak-böceğin o güzel mi güzel boyutlarını hesaplayacaksın.

Sevdiğin kadının çıplaklığını gözünde canlandırabilmek için, ellerine bak, yüzü yere eğilmiştir.

Tebeşiri kömürden, gelincikleri kandan ayırt et.]

Ayaklarımın ucunda içeri girip çıkma zevkini bağışla bana.

Noktalı virgül: noktalamada bile ne denli şaşırtıcı olduklarını gör.

Yat, kalk, şimdi yine yat.

Yeni buyruğa dek, manastırın yeni buyruğuna dek, diyeceğim en güzel genç kadınların çarmıh biçimindeki yakayı benimsemelerine dek: göğüsleri ortaya seren iki yatay dal, karnın altında çıplak çarmıhın hafifçe kızarmış ayak bölümü.

[Omuzlarının üstünde başı olandan sakın.
Yürüyüşünü fırtınalarınkine bakarak düzenle.
Hiçbir gece kuşunu öldürme.]
Gündüzsefasının çiçeğine bak: anlamak olanağı vermez insana.
Yüreğini okla delmen gerektiğinde, görünür hedefe kaptırma kendini.
Tansıklar gerçekleştir, ama yadsımak için.
Kocamış karga «yirmi yıl» diyor, sen de yetiş onun yaşına.
[Kötü beğeninin arabacılarından koru kendini.
İçindeki sıkıntının bedavadan oyunlarını çiz tozlara.
Yeniden başlama zamanını ele geçirme.]
Başının, daha düşmediği için, Hint kestanelerinin tersine, kesinlikle ağırlıksız olduğunu savun.
Kıvılcımla yaldızla demir örsün onsuz kara hapını.
Olası bir kırlangıçlar düşüncesine kılını kıpırdatmadan alıştır kendini.
Ele geçirilmezi yaz kum üzerine.
[Anamı babamı düzelt.
Sağduyuya zarar vermeyen şeyi üstünde saklama.
Düşün ki bu kadın üç sözcüğe sığar ve bu tepe bir uçurumdur.]
Yazdığın gerçek aşk mektuplarını zındıkça davranılmış kutsal ekmekle mühürle.
Şunu tabancaya söylemekten geri kalma: Çok hoş, ama sanıyorum ki sizi bir yerlerde gördüm ben.
Dışardaki kelebeklerin tek istedikleri içerdeki kelebeklere kavuşmaktır: sokak fenerinin tek bir camını, eğer kırıldıysa, kendinle değiştirme.
Cehenneme yolla saf olanı, saflık sende cehennemliktir.
[Aydınlığı körlerin aynasında gözlemle.]
Dünyanın en küçük, hem de en kaygı verici kitabı senin olsun ister misin? Yazdığın aşk mektuplarının pullarını ciltlet ve ağla, her şeye karşın varlık içindesin.

[Hiç bekleme.

İyice bak şu iki eve: onda da ölüsün, ötesinde de.]

Düşün seninle konuşan beni, yanıtlamak için kendini koy benim yerime.

[Yalnızken ve sana seslenildiğini duyduğunda, duvar kaplamalarının önünden geçme sakın.]

Gövdeni başka gövdelerin üstünde yiğitçe bur: bu sağlık ilkesini yiğitçe benimse.

Yaprak biçimindeki kuşları yeme: Hayvansal ağaç güze dayanabilir.

Senin özgürlüğün beni kahkahalarla güldüren özgürlüktür.

[Sisin önündeki sisi kovala.

Nesnelerin ölümlü doğasının sana üstün bir zaman erki vermediğini göz önünde tutup, kendini ağaç köküyle as.

Seni uyandırma sorumluluğunu aptal yastığa bırak.]

Ağaçları kes istersen, taşları kır; ama sakın kendini, yararlılığın mor aydınlığından sakın.

[Gözünün biriyle bakıyorsan ötekini kapat.]

Yok etme güneşin kızıl ışınlarını.

Sağdaki üçüncü yola sapıyorsun, sonra soldaki ilk yola; bir alana varıyorsun, bildiğin kahvenin yanından dolanıyorsun, soldaki ilk sokağa sapıyorsun, sonra sağdaki üçüncü sokağa; kendi yontunu fırlatıyorsun yere ve kalıyorsun orada.

[Kaldır şu kadının düşürdüğü yelpazeyi, ne yapacağını bilmeden.

Vur kapıya, bağır: Giriniz, ama girme.

Ölmeden önce yapacak bir şeyin yok.]

Paul Eluard'ın 1930'da André Breton'la birlikte yazdığı «Immaculée Conception» (Günahsız gebelik) adlı yapıttan.

DOLAYSIZ YAŞAM

(LA VIE IMMEDIATE)

1932

GÜZEL VE BENZER

Günün sonunda bir yüz
Bir beşik günün ölü yapraklarında
Bir çıplak yağmur demeti
Gizlenmiş bütün güneş
Kaynakların bütün kaynağı suyun dibinde
Kırık aynaların bütün aynası
Bir yüz sessizliğin tartılarında
Öbür çakıllar arasında bir çakıl
Günün son ışıklarının sapanları için
Unutulmuş bütün yüzlere benzeyen bir yüz.

GÖVDEMİN YÖNÜNDE GÖZ ALABİLDİĞİNE

Bütün ağaçlar bütün dalları yaprakları
Temelli ot kayalar hep birarada evler
Uzakta gözünün yıkandığı deniz
Birbiri ardından günlerin görünümleri
Öylesine kusurlu kötülükler erdemler
Raslantı sokaklarından gelip geçen erkeklerle

Senin inatçı arayışlarında beliren kadınların saydamlığı
Kurşun yürekli erden dudaklı saplantıların senin
Öylesine kusurlu kötülükler erdemler
Pasveren gözlerle kendine çektiğin gözlerin benzerliği
Gövdelerin yorgunlukların büyük isteklerin karışıklığı
Sözlere davranışlara düşüncelere öykünme
Öylesine kusurlu kötülükler erdemler

Aşk bitmemiş insandır.

YENİ BOZULMUŞ YÜZ

Hoşçakal hüzün
Günaydın hüzün
Tavan çizgilerinde yazılısın sen
Sevdiğim gözlerde yazılısın
Mutsuzluk değilsin büsbütün
En zavallı dudaklar gösterir seni çünkü
Bir gülümsemeyle
Günaydın hüzün
Canım gövdelerin aşkı
Aşkın gücü
Gövdesiz bir ifrit gibi
İçinden sevimlilik yükselen aşkın
Umutsuz baş
Hüzün güzel yüz.

GEREKLİLİK

Gösterişe kaçmadan yeryüzünde
Koruyanların yanında dengelerini
Bütün dinlencenin bu zavallılığı üstünde

Çok yakınında doğru yolun
Ağırbaşlılığın tozunda
Erkekle kadın arasında bağlar kuruyorum
Güneş eriyikleriyle arı heybesi arasında
Büyülü mağaralarla çığ arasında
Çevresi morarmış gözlerle umutsuz gülüşler arasında
Karatavuk armasıyla sarmısak yıldızı arasında
Rüzgârın uğultusuyla çekül arasında
Ahududu yetiştirimiyle karıncalı pınar arasında
Parmak uçlarıyla nal arasında
Akikle iğneli kış arasında
Saptanmış uyuşumla erikli ağaç arasında
Tuz hayaletiyle şahdamar arasında
Bir cücenin başıyla arokanya arasında
Dal dal ayrılan raylarla kızıl güvercin arasında
Kadınla erkek arasında
Seninle yalnızlığım arasında.

GECE YARISINA DOĞRU

Kapılar açılıyor pencereler beliriyor
Sessiz bir ateş tutuşuyor kamaştırarak gözümü
Kesinleşiyor her şey bense raslıyorum
İstemediğim yaratıklara

İşte dış ülkelerden mektuplar alan aptal
İşte kendini gümüşten sanan değerli yüzük
İşte ak saçlı geveze kadın
İşte yok gibi kız
İşte eksik işte çirkin ve geceyle yoksullukla yıkanmış kız
Ebegümeçleriyle menevişlerle süslü
Çıplaklığı duruluğu her yönden sezilen

İşte deniz işte gemiler oyun masalarında
Özgür bir adam özgür bir adam daha aynı adam
Kudurmuş hayvanlar çamurun maskeli korkusu önünde
Ölüler timsahlar deliler olmayanlar hep

Ama niçin orda değilsin uyandırmak üzere beni.

KİŞİSEL KOLAYLIK

Tatlılığın bozgunların kadife gururun
Masalsı coğrafyası akşamlarınla bakışlarının
Buluşmaların orgu
Gözle ellerin karışmasının
Karla otların
İlkyazla otların
Gizli devinmelerin denizde yağmur altında
Sessizlikle senin mıknatıslı içtemizliğinin
Tad alan rüzgârın gençliğin tadından
Uzaktan verilen öpücüklerin

El atan rüzgârın giysilerinin altına.

SAVURGANLIĞI ÖNLEME YASASI

Kırılır kırılmaz
Yay
Atın gitsin çöplüğe

İnsanın tek bulgusu
Mezarı.

BAĞIŞLAMA

Masanın altında yemek yediriyordu bana
Bir bulutun altında öykü

Umut o kesin umut
Ayaz ikidebir kırları tedirgin ederkenki çocukluk

Damların üstündeydi soluk tıkanması
Lavanta
Bütün yaylımı kadının

Sönük uysal
Gönülden bağlı
Kolay zavallı dilsiz
Bir kadındı o düşlerimde

Gün içiyordu akşamın bütün zehirlerini.

BÜTÜN KADINLAR YERİNE BİR KADIN

Bir ya da birçok kadın
Yatmış gök fırtınanın üstüne
Kar kuşların üstüne
Korkunun gürültüleri hırçın ormanlarda

Bir ya da birçok kadın
Balçıktan kabuklara kargalar ekildi
Kanatları soluk gagaları depremden
Toplandı boranın kızıl düşsel gülleri

Bir ya da birçok kadın
Geniş yakalığı güneşin

Engin çileği güneşin
Bir ormandaki düzlüğün ağzı üstünde

Bir ya da birçok kadın
Çocukluklarına daha duyarlı
Yağmurdan açık havadan
Bilinmesi daha tatlı
Tatlı eğiminden uykunun
Sıkıntıdan uzak

Bir ya da birçok kadın
Seslerinin bir çamaşır gibi yırtıldığı
Okşayışlı aynalarda sabahleyin

Bir ya da birçok kadın
Ufalanan taştan
Ve savrulan tüyden yapılmış
Böğürtlenden yapılmış ketenden alkolden köpükten
Gülüşlerden gözyaşlarından özensizliklerden gülünç
acılardan yapılmış
Sahici tenle gözlerden yapılmış kuşkusuz

Bir ya da birçok kadın
Bütün kusurları bütün değerleriyle
Kadınların

Bir ya da birçok kadın
Sarmaşıkla eldivenli yüz
Taze ekmek gibi imrendiren insanı
Beni duygulandıran bütün kadınlar
Dilediğim şeyle süslü
Dinginlikle serinlikle süslü
Tuzla suyla güneşle süslü

Sevecenlikle ataklıkla ve binbir heves
Binbir zincirle

Bir ya da birçok kadın
Bütün düşlerimde
Yeni bir orman çiçeği
Dişil eşeyleri çalıdan yabanıl çiçek
Çılgınlıklarının ateşten çemberinde açan
Örselenmiş gecede

Bir ya da birçok kadın

Uğrunda ölünecek bir gençlik
Yaman tedirgin sıkıntıyla dopdulu bir gençlik
Bölüşen benimle
Umursamadan başkalarını.

SEVECEN ANI

Büyük acı bir gülüş oldu
Durdu sarkaç
Yırtıcı bir hayvan yavrularını kurtarıyordu.

Cançekişme aralarında donuk gülüşler
Solgunluklarıyla alay eden bir sürü çıplaklık
Alay eden
Batıkların fenerindeki erdemli gözlerle.

EVREN-YALNIZLIK

1

Günün toprakta saklı meyveleri
Bir kadın uyumuyor tek bir kadın
Pencereler uykuda.

2

Öpmek istiyorum seni öpüyorum
Ayrılmak istiyorum senden üzülüyorsun
Ama güçlerimizin sınırında
Bir zırh kuşanıyorsun silahtan da korkutucu

3

Silahlarını bırakmış
Anlamıyor artık düşmanlarını.

4

Seyretmeye doyamıyordum inerken sana
Zamanın tuttuğu uzamı
Anılarımız beni kendimden geçiriyordu

Çok yer eksik sende
Hep benimle olmak için.

ŞİİRİN ELEŞTİRİSİ

İğrenmesine iğrenirim ya kentsoyluların egemenliğinden
Polislerin papazların egemenliğinden
Daha bir öğrenti verir bana iğrenmeyen adam
Benim gibi
Kendi güçlerinden.

Tükürüyorum yüzüne doğadan daha küçük adamın
Bu *şiirin eleştirisi*'ni bütün şiirlerime yeğ tutmayan adamın.

İKİ SU DAMLASI GİBİ

(COMME DEUX GOUTTES D'EAU)

1933

Sevişen çiftin düşgörüre benzediği
Dağlık yerküreyi parçaladılar
Küçük bir kız düşünmüşlerdi
Solgun böğürlerinde
Gülüyordu gülünç bir evliliğe
İmrenilecek bir yaşama

İki göz iki kez iki göz
İki kez benzer olamaz
Kadın dönük duruyordu hep
Erkeklerin kaçtığı
Karanlık Protée'nin en karanlığına doğru

Ne zaman biteceği bilinmeyecek gençlik
Okşamalarla çizilmiş gülümsemeler
Okşamalarla yırtılmış acı
Günler başka kadınlara kötüydü yalnız
Büyük kör bir ateşle yanan günler
Tanımıyorlardı hiçbir şeyi.

*

Ararken semenderleri
Yeşil alevlerle
Kara alevleri

Solgun bir yazı
Büyük bir acıyı azaltmaya
Tatiller boyunca
Süt içe içe
Çayırlıklarda
Ölecek gece
Bir çocuk gibi

Ne demeli
Olmak için sonunda
Kaya billuru
Rüzgârlı yırtıcı
Tepelerin sıçramaları
Özgür sevgilim
Otların saçılması
Kokuların menevişi
Sendeleyen hayvanlar
Donmuş gözbebekleri

Gözkamaştırıcı ve çıplak
Kalçada bir arı
Gülüşler korkunun korkusu
Bir ürpermenin kollarında
Ormanların köpüğünü
Çeviriyor mercan gündüz
Bir kar çalısı havalanıyor
Sana karşı çıkaracak gölgem yok
Gözyaşlarından masken var ya
Daha da belirgin görünüyorsun
Onların inciden kumsallarında
gözlerin daha güzel

Kuşlarını salıyor tan yumurtası
Mermer yürekli

Pençe gözlü sürüngenlerin oğlu
Ne diye susmalı
Seni işitmek için
Köprülerin zinciri
Havada titreyen
Bir saman çöpü gibi
Körpecik gövde ılık saçlar
Parlak alın
Dönüşüyorsun güzel havaya
Ve güneş yönelince
Sabah göğünde
Yakınmaların arasında gülümsüyorsun

*

Ne kalır geriye kendimle ilgili bütün dediklerimden
Uydurma hazineler sakladım boş dolaplarda
Yararsız bir gemi can sıkıntıma bağlıyor çocukluğumu
Oyunlarımı yorgunluğa
Bir yola çıkışı düşlerime
Fırtınayı gecelerin yapyalnız durduğum kemerine
Hayvansız bir adayı sevdiğim hayvanlara
Bırakılmış bir kadını her zaman yepyeni kadına
Baskınıyla güzelliğin
Burada başka yerde
Tek gerçek kadın
Olmayanlara düşler vererek
Eli bana doğru uzanmış
Benimkinden yansıyor
Günaydın diyorum gülümseyerek
Kimse düşünmüyor bilmemeyi
Ve bilmemezlik sürüyor
Evet her şeyi umdum

Ve umut kestim her şeyden
Yaşamdan aşktan unutuştan uykudan
Zayıflıkların güçlerinden
Beni tanımıyorlar artık
Kurtlardır adım gölgem.

*

Her şeye hazır önemsiz kızlar
Köksüz çiçeklerin kardeşleri
İnatçı çocukların kardeşleri
Duyarlıksız
Minnacık
Salt zekâ kesilmiş
Ölesiye us kesilmiş kızlar
Gizleri içinde küçülmüş yabancılaşmış
Siz birbaşınıza kalmış kızlar
Duygusal tenli
Uzak arkadaşlarım
Güzeller yeni güzeller ama hep güzeller
Mutsuzluktan daha yalın
Güzellikten daha değerli
Üzgün dudaklarınızla
Yıkık gülüşlerinizle
Zehirlerinizi emanet ediyorsunuz bana
Zehirlere bağışık kızlar

Bense aşkın karşısına
Hazır görüntüler dikiyorum
Tasarlanmamış görüntüler yerine.

HALK GÜLÜ

(LA ROSE PUBLIQUE)

1934

BİR KADININ KİŞİLİĞİ

HER ZAMAN YENİ, HER ZAMAN DEĞİŞİK
UYUŞMAZLIKLARINDA BİRLEŞMİŞ AYRI
CİNSLERİN AŞKI YÜKSELİYOR BOYUNA
İSTEKLERİMİN YETKİNLİĞİNDEN.
HER TÜRLÜ SAHİP OLMA DÜŞÜNCESİ ONA
KESİNLİKLE YABANCI

Sık sık göze alamıyorum yarını düşünmeyi
Ölüme yaşama bir savruluşta karışan bir kılıç değilim ben
Büyük doygunlar gördüm vaktini iyi kestiren düşçüler tanıdım
Saygınlıkla parlayan o derisi yüzülmüşler elleri o dadılık
bilmeyen
Ama doğum için çalarsaatleri olan
Uyuşmaz kadınları
Yaşsız çocukları olan adamlar

Boyunsu tabaklarının önünde
İplik gibi sararlardı iştahlarını
Karşılığında vermezlerdi hiçbir şey
Kendi öz kaynaklarında yaşarlardı hep
Elimi bir kaldırıp kesiyorum bütün bu
Geceyi daraltan pis anıları
Bilgim görgüm yok artık
Başka sinekler gelip takılıyor yüreğimin en karanlık yerine

Bitmez tükenmez bir kolu saran bir öpüşün bilezikleri
Pembe sarhoşluk beneği bir meme ucunda
Utanan bakışların çevrintisi utandırmıyor beni
Şevkle kucaklıyorum ağaçların tenini kabuklarının altından
Arıyorum topraktan yağmurun alevlerini
Akiklerini sıcaklığın
Kış güneşinin en ufak tohumlarını
Kül kokulu ve zambak renginde
Bilgisizliğin örtüsü altında alaca bulaca arayışları
Düzen duygusuyla ve alçakgönüllülükle
Tozun korunduğu yerden saldılar beni
Çok oyuk var çok yarık
Dönüş yolunda
Bitmeyecek oyunlar öğreniyorum
Her şeyi kıracak oyunlar
Delen şarkılar yükseklik perdelerini
Ezici bir düşüş olurdu yoksa dönüş

Gözlerimle taçlanmış
En değerli baş işte
Gençtir ufak görünür ya
Karşı karşıyayız ve saklı bir şey yok gözümüzden
Sürekli coşkunluk her şeyi söyledik birbirimize
Daha söylenecek nelerimiz var

Okşamaklı bükük sallanıyorsun

Çift yürekli aynamızda
Senin vücudunu yaratmak üzere isteklerimiz
Kuşlara susuzluk yapmak üzere
Bir gemi fırtınanın kadifesinden
Çılgın ellerden bir kaynaç
Alışkanlığa karşı bir silah

Kırılan bir camın ağırlığı ne
Damarlarımda akıyor başakları çıplaklığının
Boşlukta amberin kısa soluğu
Yol izlerinin ürpermesi bir uçurumun üstünde
Kan artık bırakmaz avını
Geçmişsiz var olma nedeni

Onaydı bütün güvenim
O katmerli yalan söyleyene
Bir solukta bağışladı bana gerçeği
Kendisine öğrettiğim gerçeği
Üzücü tatlı gerçeği
Açlığa susuzluğa benzer aşk
Ama hiç doymamıştır işte bu gerçeği
Boşuna belirginleşir çıkar evden
Çıkar görünümden
Yatağı yapar ufku

Yaşamım diyordu nasıl
Bir başkası oldum ben
Yaşamda kendimde
Bense başkalarıyım
Gene de vücudum yüzüm sözlerim
Gördüğüm ne varsa
Ya da başkalarının gördükleri
Senin gördüğün ne varsa

Gördüm güneş yeryüzünden ayrılıyor
Ve yeryüzü doluyor uyumuş erkeklerle kadınlarla

Gördüm boşalıyor kumsaatleri göğün denizin
Düşen bir giysinin kumsaati
Ayağa kalkan soyunuk bir vücudun
Açık kapı kraldır dışarda

Şarkı söyler her yerde sesi çıktığı kadar
Bir asma asılır rüzgâra
Duvarlar alan değiştirdi hep
Saydam yalnızlıktan

Gördüm bir kadın bakıyor yeni doğmuş çocuğuna
Bir çatıdan kalkmış bir kiremit gibi
İnsanüstü gelişen çocuğuna

Gördüm en iyi dostum
Kazıyor kentin sokaklarında
Kentin bütün sokaklarında bir akşam
Acısının uzun tünelini
Sunuyordu
Bütün kadınlara
Ayrıcalıklı bir gül
Çiy tanelerinden bir gül
Susama sarhoşluğuna benzer bir gül
Alçakgönüllülükle
Buyurun diyordu lütfen
Şu küçük unutmabenlerini
Gülünç ve kıvılcım içinde bir gül
Düşünceli bir elde
Çiçekli bir elde

Yoksulluğu sıkıntısı korkusu
Küçük gülüşlerin
Tutkulu gülüş yerine
O gülüş ki yarına geçiş izni verirdi
Bütün kadınlara hiçbir kadına
Bu tükenmez akşam vakti
Bir yabancı kadındı gün
Bir ölü kadın ya da

Gözlerinin göğüslerinin üstüne kuruluyordu
Ağır ve çirkin kent
Saçı bir kalkan
Kırık sönük
Saçı darmadağın bir kalabalık
Yararsız sokakların korkusuyla

Ve gördüm doğuyor belli belirsiz
Düşlenen gece.

ŞİİRSEL NESNELLİK

BÜTÜN ÖZNEL ÖĞELERİN ARDARDA GELİŞİNDE,
SIRALANIŞINDA VARDIR ANCAK, OZAN DA,
YENİ BUYRUĞA DEK,
BU DURUMUN EFENDİSİ DEĞİL, KÖLESİDİR.

Göçebelerin kılavuzlarla savaşı
Korkunun tersine
Öğütlerin tersine
En duyarlı kıyılardan uzağa
Kaçmak denizlerin sağlığı
İlk adımların umudu
Kaçmak insandışı renkleriyle
Yumuşak tavırlarıyla
Büyük boş gövdeli fırtınalar
Yerlerinden olmuş yıldızların dolambacı
Süt denizleri şarap et denizleri
Kürk dalgaları dinlence dalgaları
Yatağında kum
Kaçmak gemiler ve işleri.

*

Ve aç gözler üstünde yağmurdan ellerin senin
O besleyici çiçekleniş
Açıklıklar çiziyordu bir çiftin içlerinde kucaklaştığı
Saç lüleleri güzel hava bahar kertenkeleler
Işıklı annelerden bir halka
Yukarı kalkık kesin
İğne dantelaları çiziyordu kum öbekleri
Sessizliğin bütün sinirlerini çözen fırtınalar
Elmas kuşlar bir yatağın dişleri arasında
Ve sevdiğim büyük tensel bir elyazısı.

*

Hava benzeri nice düş
Tomurcuksu nice pencere
Otumsu nice kadın
Nice hazineler çocuklar
Ve gebe hakbirlik
En güzel tansıklara
En duru uslara hem de

Ne var ki
Saatler kırbaç gibi şaklıyor bu dünyada

Başı yitirecek denli gülüşler
Yaşamı yitirecek denli hıçkırıklar
Gözler ağız buruşuklar gibi
Erdem lekeleri her yerde
Öğle gölgeleri her yerde.

SÖNMÜŞ IŞIK

O KÜÇÜK YEŞİL ATLA KÜÇÜK KIZIL ADAMI,
YAPMA YARATIKLARIM İÇİNDE EN CANDAN
VE HAYVANSI OLAN BU İKİSİNİ SEÇMEYİ
AKIL EDEMEDİĞİM ZAMANLAR, SON GENÇLİK
DÜŞLERİMLE DUYUSAL DİLEKLERİMİ
AYDINLATMAK VE UYKUMA KARIŞTIRMAK
İÇİN BAŞKA GÖSTERİLERİMDEN
YARARLANMADAN EDEMİYORUM

Bir mürver sabahı
Bu kırda kaldı sevdiğim
Kendisinden bıraktığı kırda giderken

Bütün istediğim ilk istediğim
Seçilmiş bir zırhtı
En işlenmiş tanın yıkıntılarından

Bir zırhtı bir ağacın altında
Güzel bir ağacın
Ki derelerdi dalları
Yapraklar altında
Su içerler güneşin kaynağından
Şakır balıkları inciler gibi
Sıkıntı günleri bir güzel ağaç
Göreğen bir aygıttır
Bir başkası gibi
Ustayım aklıma geleni yapmakta
Bu bütün günlerin ağacıyla ben

Boynu kırmızı güllerden bir kadın sonra
Sedef,kabuklar gibi yarılan kırmızı güllerden

Yumurtalar gibi kırılıp
Alkol gibi yanan

Hep altında ağacın
Bir dayanılmaz
Umut kırıcı mıknatıs gibi
Özsuyun izlediği yalaza

Kimi dayanıksız kimi güçlü
Yetenekli iyilikçim
Ve taşkınlığı
Ve aşkı dizlerimin dibinde
Ve gözlerinin kayıkları ki düşmem ben içlerine
Gülümseyen iyilikçim
Zırhının altında güzel duru

Habersiz kırmızı güllerden demirinden ağacın
Bütün isteklerimi kalıba döküp
Düş görür
Kim mi var gördüğü düşte
Ben varım
Ben
Düş gören gözlerinin çarşaflarında

*

Canlıdır elleri
Gerçek ayıklayıcı eller
Kılıçlardan dokunmuş
Çalışmanın zor sürekli sabah saatini belirtmekten kırılmış
Aşkla tutası eller bir dikensiz kırmızı gül demetini

Ve bu çılgınca mandalar koşusu
Her türlü isteğim
Bu kadın güneşte

Bu patlayan orman
Bu açılan alın
Bu döküntülerle işlenmiş giysili görüntü
Toz dalgaları üstünde bin döküntüyle
Bir ağacın gecesinde bin dilsiz kuşla

Yeri yok düşünmenin başka bayramları
Maskelerin kaş göz oynatmasıyla soyulmuş çarpılmış kana
bulanmış gösteriler bile ulaşır nelere karşılık bir suçlanası
dinginliğe
Ve bir incelik gülüşünün tam kavşağında hangi oyundışı yolcu
durmaz bir el şimşeğiyle selamlamak için ilkyazın incelik
bilmez karnını

*

Çabucak yatışır bir çamaşır sepeti sevecenlikle
Kırık dizlerine doğru eğilir beyaz çiçektacı
Hiçbir renk kırığı boy ölçüşemez onunla
Ve yırtığından bir dantelin
Yitip görünmez olur
Tenden bir yol üstünde

İçmek
Dopdolu bir bardak kara uyku
Son damlasına değin.

BAŞKA HİÇBİR ŞEY

YAŞAMAKTAN VE YAŞAR GÖRMEKTEN:
GÖZLERİ AÇIK GÜNDÜZÜ,
GÖZLERİ KAPALI GECEYİ,
ARA YERDE,
EN KÜÇÜK BİR ÖLÜM KIPIRTISIYLA

Gez dolaş kavuşursun
İsteyeceğin tüm kadınlara

Güneşte etlenmiş ve yasak kadın yolcu
Bir ses yunağı oyuyor çayırlarda karlara
Uçan aynaların su içmeye geldiği yerde
Görmeli hemen açıldığını
Islak dudakların o temiz
Kalabalık ilkyazla

Gereği yok önemsemenin çatıları o günün tabanlarını
Gölge gözüyle kısır mezarlar gözüyle baksanız da olur onlara
Benim kadınsal seyirliğimin başka yuvaları var
Tutuşmuş gülüşlerle acılı hazlarla titreyen
Ve başka pencereler ki rüzgâr
Serin çarşaflarındaki dört köşe sıcaklığı silker oradan
Bütün güzellikler benim kadınsal seyirliğimde
Bizim seyirliğimiz o çünkü
Gözleri bizim gözlerimiz
Göğüsleri bizim göğüslerimiz
Birleşsinler diye eğitilmişler özenle
Öteki buluttan daha yüksek bir aşağı bizimki işte
Işık çıplaklığın soyuyor beni
Senden uzak tek bir parmağı yok vücudumun
Yıkıp deviremem baştan başa doğayı

Kurtulmaya çalışıyor istemsiz güzel yolcunun ayakları altından
Yapma bir palmiye
Meyvelerin değirmeni çiğnerken onun hizmetçisi çiçeği.

*

Sonra örselenmiş meyve
Öbür yana dönen kadın yavaş ve yorgun
Zorladığı yaşam gecenin
Kendi kaynağına kavuşan kadın benim uykumda
Sevme dileğim
Değişmeme isteğim

Kanatları yitmiş ağırlık o
Okun ölü noktasında ancak silinen yıldız.

DOYMAZLIĞI BENİMKİNE EŞ

Bağışsever devinçli dünya
Bir ateş gibi hazla halkalı
Gölgede daha iyi yön bulursun bir gölgeden
Uzlaşık baş

Bütün vücudunda çarpıyor yüreğim
Gözde yalnızlıklarında
Beyaz otunda gecenin
Boğulmuş ağaçlar altında

Geçiriyoruz ömrümüzü
Devirerek saatleri
Yoktan var ediyoruz zamanı

Ve bir anda her vakit olduğu gibi
Yanlarında bulunduğumuz
Yeşillikler kuşlar

Esiyor üstünde bakışlarının
Konuyor gözkapaklarına

Kımıldama sakın
Daha az incelikli bayramlara göredir
Kolunun bacağının çelenkleri
Görünürde tek bir edim yok
Kıpırtısız sanırlar bizi
Gizliyiz öyle

Tam ağırlığını ver tana
Ve ufka tartının sinirini
Deli saçının üstünde
Yanardağ ağzını bir temiz hava tacının
Güneşin dudaklarında bir köpük soluğunu
Ya da çarpan kanadını senin kanının

Ver sıcaklığını gücünü
Acı sert kocaman yazı
Avuç içlerinle ağzının
Duru yorgunluğunu ver

Ver güvenini tatlılığını
Gözlerinin enginlinde
Kimi gönülçekici bir saray vardır
Bir kelebek gibi bütün rüzgârlara açık
Kimi korkunç bir yıkıntı
Son bir okşama
Ayırmaya yazgılı bizi
Kimi şarap kimi bir ırmak
Bir arı oğulu gibi kapalı

Gel uysal gel unutmak için oraya
Yeniden başlasın diye her şey.

KOLAY

(FACILE)

1935

Sen kalkarsın yayılır su
Sen yatarsın açılır su

Sen uçurumlarından geri dönmüş su
Sen kök salan topraksın
Üstünde her şeyin yerleşip kurulduğu

Kabarcıklar çıkarırsın gürültü çölünde sessizlikten
Gecesel ilâhiler çalarsın tellerinde gökkuşağının
Ortadan kaldırdın bütün yolları her yerdesin sen

Kurban edersin zamanı
Doğayı çoğaltırken kapayan
Şaşmaz alevin bitimsiz gençliğine

Sen kadın getirirsin dünyaya her zaman eşit bir vücut
Kendininkine

Benzeyişsin sen.

İYİDİR KOLAY

Güzeldir kolay o senin gözkapaklarının altında
Toplanması gibi hazzın
Dans ve sonrası

Sayrılık yanması dedim

Ateşin en iyi kanıtı
Solgun ve ışıklı oluşun

Yeğlenen binbir duruş
Bozulmuş yinelenmiş
Binbir kucaklaşma silinip gidiyor
Kararıyorsun açılıyorsun
Bir maskeyi alıştırıyorsun kendine
O sana benziyor tıpatıp
Sen daha bir çıplakken onun gibi görünüyorsun

Gölgedeki çıplak ve kamaşan çıplak
Ürperen bir gök gibi şimşeklerden
Kendine açıyorsun kendini
Başkalarına açar gibi.

*

Geceyi bulduk elin elimde uyanığım
Bütün güçlerimle tutuyorum seni
Güçlerinin yıldızını oyuyorum bir kayaya
Vücudunun iyiliğinin çimleneceği derin karıklara
Hem bilinen sesini hem gizli sesini yineliyorum
Yine aldırmıyorum övüngene

Bir dilenci yerine koy kendini
Saydığın deliler yıkandığın yalınlar yerine
Ve senin başınla geceyle çok güzel uyuşan başımın içinde benim
Hayran kalıyorum sen yabancıya
Sana benzeyen sevdiğim her şeye benzeyen
Hep yeni olan yabancıya.

CÖMERT GÖZLER

(LES YEUX FERTILES)

1936

Senden iyi tanıyamaz
Beni hiç kimse

Gözlerin ki birlikte uyuruz içlerinde
Gözlerin dünyanın gecelerine değil
Benim insan ışıklarıma verdi
En güzel yazgıyı

Gözlerin ki geziye çıkarım içlerinde
Verdi yollardaki el kol sallamalara
Yeryüzünde ayrı bir anlam

Gözlerinde bize açanlar
Sonsuz yalnızlığımızı
Artık inanmıyorlar var olduklarına

Senden iyi tanıyamaz
Beni hiç kimse.

SÜRMEK

Bir bora tek bir bora
Bir ufuktan ötekine
Giderek tüm yeryüzünde
Silip süpürmeye tozu
Kuru yaprak sürülerini

Soymaya tüm ağaçları
Çiğnemeye ekinleri
Kuşları kırıp geçirmeye
Dalgaları saçıp savurmaya
Yok etmeye dumanları
Bozmaya dengesini
En sıcak güneşin
Kaçan yığını güçsüzlüğü
Ağırlığı olmayan dünyayı
Bilmediğim eski dünyayı
Çıldıran gölgeyi
Ancak başka kollarda daha özgür olacağım.

VAR OLMAK

Alnım yitik bir bayrak gibi
Seni sürüklüyorum yalnızken
Soğuk sokaklardan
Karanlık odalardan içeri
Haykırarak yoksul
Bırakmak istemiyorum
Ellerimin kapalı aynasında doğmuş
Karmaşık parlak ellerini

Geri kalan her şey kusursuz
Geri kalan her şey yararsız
Yaşamdan bile

Oy gölgenin altındaki toprağı

Göğüslerinin yanında yaygın bir su
İnsanın bir taş gibi
Boğulacağı.

OLASI DİNLENİŞE İNANIYORDUM

Bir yıkıntı boş kabuk
Ağlıyor kepenginin altında
Çevresinde oynayan çocuklar
Sineklerden daha çok gürültü çıkarıyor

Çekip gidiyor yıkıntı el yordamıyla
Bir çayırda aramaya ineklerini
Gördüm günü görüyorum bunu
Utanç duymadan

Bir ok gibi gece yarısı
Yüreğin içinde el uzanacak kadar
Gecenin delişmen parıltıları
Tersini söylüyorlar uykunun.

PERDE

Üzeri tuğla örtülü bir araba
Ölü at sürücü bir çocuk
Alnı kinle mavi düşünen
Üstüne abanan iki göğüs
İki ayva gibi

Öyle acı bir durum ki söküp atıyor
Aklı yürekten.

PABLO PICASSO'YA

Güzel gün onu gördüm unutmuyorum
Onu unutmayacağım hiç

Ve gözleriyle bana bir aşk halkası çeviren
O şimdi var şimdi yok kadınlar
Kendi gülüşleriyle sarmalandılar

Güzel gün dostlarımı gördüm kaygısız
Ağır çekmiyordu insanlar
Geçen biri
Gölgesi fareye dönüşmüştü de
Irmağa koşuyordu

Pek kocaman göğü gördüm
Her şeyden yoksun olanların güzel bakışını
Kimsenin yanaşmadığı uzak kıyıyı

Üzüntülü başlayan güzel gün
Yeşil ağaçlar altında kara
Ama birden tana bulanıp
Girdi yüreğime şaşırakaldım.

RENE MARGRITTE

Gözün basamakları
Biçim parmaklıkları arasında
Bitimsiz bir merdiven
Var olmayan erinç
Basamaklardan biri bir bulutla saklanmış
Biri büyük bir bıçakla
Biri de serilip yayılan bir ağaçla
Bir halı gibi
Devinimsiz

Bütün basamaklar saklanmış

Yeşil yapraklar ekildi
Uçsuz bucaksız kırlar sınırlı ormanlar
Kurşun yokuşların batışında
Açıklıkların düzeyinde
Hafif sütünde sabahın

Kum ışınlara boğuyor
Aynaların görüntülerini
Omuzları solgun soğuk
Gülüşleri süsleyici

Ağaç kurşunişlemez meyvelerle boyandı.

CANIMIZDAN

1

Kızkardeşin çiçekleri sokarsın
Donmuş sütten yatağına
Ağabeyin meyveleri
O yinelenen böğürlü
O yanardöner iğneli
Mevsimlerinin dönemecinde
Ellerin gözlerin saçların
Açılır yeni
Sürekli büyümelere

Bekle um bekle
Gülümseyeceksin kendine
İlk olarak

Bekle
Gülümseyeceksin kendine
Sonsuza değin
Hiç düşünmeden ölümü.

2

İsteğim yok seni sevmekten başka
Bir fırtına dolduruyor koyağı
Irmağı bir zehir

Seni yalnızlığımın boyunda yarattım
Saklanmaya yarattım bütün dünyayı
Kendimi kavramaya günleri geceleri

Görmek için gözlerinde yalnızca
Senin için
Tıpkı sana benzer bir dünya için düşündüğümü

Gözkapaklarınla düzen verilmiş günler geceler için.

ÖZGÜR ELLER

(LES MAINS LIBRES)

1937

AÇIKLIK

İnsan bitki fıskiye
Durgun alevler kimi hayvanlar
Ve gecenin bükülmez kuşu
Gözlerini birleştiriyor senin.

Hepsi ayakta

Sense koruyorsun dengeni
Ellere dallara karşın
Dumana kanatlara karşın
Dağınıklığa yatağına karşın.

O KADIN

Çimenin yıldızı üstünde o
Bu ıssız evde o
Bu karanlık sokakta o
Bu anıtta o
Bu yabanıllar arasında o
Bu dilenci göğüste o
Oradaki karda o

Bir duvarın ardında hep
Bir çukurun dibindeymiş gibi.

ÖZGÜR ELLER

Bu sağanak bir saman alevi
Boğacak onu sıcaklık.

AĞAÇ-GÜL

Yıl iyi toprak kabarıyor
Gök taşıyor tarlalarda
Bükülüyor otun üzerinde bir karın gibi
Çiy tanesi yanıyor çiçeklenmekten.

DUYULAR

Soyunuksun alnın açık
Düşüyorsun bir balta gibi
Pırıl pırıl ve kurşunu
Kaldıracak bir ağırlıkla

Dinle yakut çatlıyor
Soluyor firûze
Vücudunsa gelebilir
Bir yürek gibi çarparak.

KADIN VE BALIĞI

Kız ve cırcırböceği kızın âvize ve köpüğü
Ağız ve ağzın rengi ses ve sesin tacı.

DÖNEMEÇ

Umuyorum
Bana yasak olanı.

ÖZGÜRLÜK

Özgürlük ey başdönmesi ey dingin çıplak ayaklar
Daha yeğni daha yalın özgürlük
Pırıl pırıl utancıyla eşsiz ilkyazdan

ÇIPLAK

Koru kendini çıkarıp alacaklar mantonu şimdi
Yatağını gecelerinin gözcüsünü
Mantonu yatağını
Sarışın çayırlarını ve sevdiğin
Parıltıyı dudaklarında
Kapıp götürecekler senden bu güveni bu sana
Kımıltısız kanatlar veren
Kaynakları

Güzel gözyaşlarını bile.

*

İnsan yüzleri ülkesinde
Senin gülünç yontunu kırmayı öğretiyorlar.

DOĞAL AKIŞ

(COURS NATUREL)

1938

YAŞSIZ

Yaklaşıyoruz
Ormanlara
Dalın sokağına sabahın
Çıkın sisin basamaklarından

Yaklaşıyoruz
Ondan öyle büzülmüş bir yürek toprak

Dünyaya bir gün daha gelmekte.

*

Gök genişleyecek
Hem vardı da yeterincesi
Barınmamız için yıkıntılarında uykunun
Basık gölgesinde dinlenişin
Yorgunluğun bırakılmışlığın

Toprak canlı vücutlarımızın biçimini alacak
Rüzgâr katlanacak bize
Gözlerimizin içinden geçecek güneş ve gece
Değiştirmeden onları

Kesin gökboşluğumuz temiz havamız tıkabasa
Dolduracak boydadır alışkanlıkla oyulmuş gecikmeyi
Yeni bir belleğin kıyısına yanaşacağız hepimiz
Duyarlı bir dil konuşacağız hep birlikte.

*

Ey gözbebeklerinde kendiliğinden var olan geceyi
Ve gecenin korkusunu saklayan karşıt kardeşlerim
Nereye bıraktım sizi
Tembel yağın içindeki ağır ellerinizle
Eski edimlerinizle
Ölüme hak kazandıran azıcık umutla
Ey yitik kardeşlerim
Yaşama doğru gidiyorum ben insan görünüşündeyim
Kanıtlamak için dünyanın boyuma göre yaratıldığını

Ve yalnız değilim
İçimdeki bin görüntü çoğaltıyor aydınlığımı
Birbirine benzer bin bakış dengeliyor teni
Kuştur çocuktur kayadır ovadır
Bizimle karışan
Altın katılasıya gülüyor uçurumun dışında olmaktan
Su ateş soyunuyor tek bir mevsim için
Güneş tutulması yok artık evrenin sınırında.

*

Eller birbirini buldu ellerimizle
Dudaklar karıştı dudaklarımızla
Çiçeklerin ilk sıcaklıkları
Birleşti kanın serinliğiyle
Prisma bizimle soluk alıp veriyor

Tan gürül gürül
Tepesinde her sultan otun
Tepesinde yosunların ucunda karların
Dalgaların altüst olmuş kumların
Sürüp giden çocuklukların
Bütün mağaraların dışında
Kendi kendimizin dışında.

DÜŞEY YÜREK

Sel ve küçük gümbürtüsü
Daha güzel adalar ormanı
Cennetlerin kanatlarından
Sönmüş lambaları su birikintilerinin
Kaya yosunları yeni kar
Kaygan bakışlı kıvrık sazlar
Dalga dalga güzel kokuları kırların
Ekmek ileri göğüs

Dolapların kırılıp dökülmüş yuvaları
Solgun eski örtüleri yatağın
Uzun zamandır yerinde bulunmayan
Bir piyanonun sıra sıra tahtaları
Kalemim o güçsüz destek
Çiçeklerin dili duvarda
Masada Nusch'un resmi
Görkemli uyum sağlık renk
Gözkapaklarının sağır çanlarında

Yelkenlerini şişiren sirkin
Uçan kırbacı altında hayvanlar
Çok kalabalık köyler dolu su

Yıldızla gölgeyle insanla boyanmış hava
Deniz ateşleri çoban ateşleri
Ateşle kaplanmış evler sokaklar
Ekmeğin lambaları yaprakların çocukları
Çocukların ekmeği kadınların kokusu
Aynaların gözlerin değirmenleri
Göğüslerin adaları sözcüklerin yol izleri
Gücün okşamaklı karı
Donuk su birikintileri yorgunluğun
Kanla ağır hayvanların sesleri
Gizli çalışma düşlerin kara balı
Uğursuzluklarla düğümlü hazineler
Bütün yeryüzünde ortaklaşa kan.

ÇILGINCA

1

Her şeyi değiştirmek istedim gerçekten

Göğün otu üstünde sokakta
Çarşafları arasında evlerin
Her yerde
Boğulur gibi oynuyordu kadın
Sonra kıpırtısız duruyordu
Kapatayım diye üstüne
Olmazlığın ağır kapılarını.

2

Oynadıktan sonra gülüş yelken açtı da
Kaçıp giden bir kelebek oldu masa.

3

Kadın yırttı giysisini
Kucakladı
Yeni çıplak bir giyintiyi.

4

Mahzenlerinde güzün
Bir bakarsınız yıldırımın karlı çiçeğidir o
Bir bakarsınız
Kömür.

5

Kentin içinde ev
Evin içinde yeryüzü
Ve yeryüzünde bir kadın
Çocuk ayna göz su ateş.

6

Verirdi ona gençliği
Bir başına yaşama gücünü
Sınırlayamadım ben
Yüreğimi yalnızca göğsüyle.

YASEMİN TOPLAYAN KADIN

1

Duru göğsü bitkilere doğru giderdi
Güzel havanın o saban demiri
Silik çeşme pruvamsı yeşillik

2

Nerdeyse görünmez olan elleri
Konuyordu yaseminlere
Kadın güneşte çalışıyordu
Yarı çıplak
Ve yağmur gibi hızlı

3

Külçesinin dışında gök
Yaşlanıyordu yer

4

Kadın yıldızlar arıyordu
Yıldız olmayan her yerde
Öyle bitkin arıyordu
Su damlalarını bir korda.

NERDEYİM BEN?

Vakit geç odayı bırakıyor gök
Bu akşam satacağım keçilerimi
Ardısıra yürüyorum
İncecik ışıklardan bir sürünün
Bana kılavuzluk eden ağaçlar
Kapanıyor
Daha güvenilir oldular şimdi

Aykırı bir gece kuracağım bu akşam
Kendi gecemi
Güneş gibi gelişigüzel

Köylü eller altındaki yuvarlak tepeler biçiminde hep
Yetkinlik biçiminde kendimi unutuş biçiminde hep

Kımıldamayan çengi ve bacaklarının ağırlığı
Kucaklasaydım onu
Dönerdi çevresinde uçarı suç ortakları
Dalgalanırdı yukarda âvizenin çizgilerinde
Karaya boyayacağım döşemeyi çatıyı belirsin diye
Karaya dinlenişe yokluğa mutluluğa
Büsbütün uykuya salıncaya değin
Zevk kalabalığını el ayasıyla gözkapağı arasında

Ateş yakacağım bu akşam karda.

GUERNICA YENGİSİ

1

Güzel dünyası kulübelerin
Maden ocağının kırların

2

Ateş altındaki iyi yüzler iyi yüzler soğuk altındaki
Geri çevirmeler vurmalar sövmeler karanlık altındaki

3

Her şeyin altındaki iyi yüzler
İşte size gözünü dikmiş bakan boşluk
Örnek yerine geçecektir ölümünüz

4

Ölüm başaşağı devrilmiş yürek

5

Size ödettiler ekmeği
Göğü toprağı suyu uykuyu
Ve yoksulluğunu
Yaşamınızın

6

Onlar anlayış beklediklerini söylüyorlardı
Zorbaları tayına bağlıyor kaçıkları yargılıyorlardı
Sadaka veriyorlardı ikiye bölüyorlardı bir meteliği
Selam veriyorlardı cesetlere
İncelikten ikibüklüm oluyorlardı

7

Direndiler abarttılar bizim dünyamızdan değildi onlar

8

Aynı hazine var kadınlarda çocuklarda
Yeşil yaprakların ilkyazın duru sütün
Ve süre'nin hazinesi
Duru gözlerinde

9

Aynı hazine var gözlerinde
Kadınların çocukların
Bunu savunuyor insanlar ellerinden geldiğince

10

Aynı kırmızı gül var gözlerinde
Kadınların çocukların
Kanını gösteriyor her biri

11

Korkusu yiğitliği yaşamanın ölmenin
Öyle zor öyle kolay ölüm

12

Uğrunda bu hazinenin türkülendiği insanlar
Uğrunda bu hazinenin çarçur edildiği insanlar

13

Gerçek insanlar ki uğurlarında
Umudun yiyip yutan ateşini besliyor umutsuzluk
Birlikte açalım son tomurcuğunu geleceğin

14

Paryalar ölüm toprak ve dayanılmaz çirkinliği
Düşmanlarımızın gece renginde
Yavan gecemizin renginde
Buna hakkımız olacak bizim.

ÖZDEŞLİKLER

Görüyorum tarlalar deniz aynı günle örtülü
Yok aykırılık
Uyuklayan kuma giriyor
Balta yaranın kıyısında
Açılmış demet biçiminde vücut
Ve sağlığın yanardağı

Görüyorum öldürücü ve iyi
Baltasını çeken gururu
Ve büyük bir horgörüyle övüncünü soluyan vücudu
Görüyorum öldürücü ve umarsız
Çıktığı yatağa dönen kumu
Ve uykusu gelen sağlığı
Örtüsü kaldırılan bir yürek gibi çırpınan yanardağı
Ve açgözlü kuşların devşirdiği kayıkları ekin toplar gibi
Yansımayan bayramlarını yankımayan acılarını
Gölgelerin eline düşmüş alınların gözlerin
Gülüşlerin kavşaklar gibi
Tarlaları denizi iç sıkıntısını sessiz kuleleri sonsuz kuleleri

Okuyorum görüyorum unutuyorum
Kapalı pencere kanatlarımın açık kitabını.

BOYALI SÖZLER

Anlamak için her şeyi
Pruva bakışlı
Ağacı bile
Kertenkelelerle sarmaşıklara hayranlık veren ağacı
Ateşi bile körü bile

Birleştirmek için kanadı çiy tanesiyle
Yüreği bulutla geceyi gündüzle
Pencereyle her yerdeki ülkeyi

Ortadan kaldırmak için
Yarın altın üzerinde yuvarlanacak
Sıfırın yüz buruşturmasını

Kesip ayırmak için
Küçük davranışları
Kendi kendileriyle beslenmiş en büyüklerden

Görmek için yansıyan gözleri
Bütün gözlerde

Görmek için
Gördükleri şeylerce güzel gözleri
Emip bitiren denizi

Hafifçecik gülelim diye
Soğuktan üşüyüp sıcaktan bunalınca
Acıkınca susayınca

Konuşmak
Verimli olsun diye
sarılmak kadar

Karıştırmak için yıkanan kadınla ırmağı
Billurla danseden kızı
Tanla göğüslerin mevsimini
İsteklerle çocukluğun bilgeliğini

Vermek için
Düşünceli yalnız kadına

Hayal ettiği
Okşamaların biçimini

Çöller gölgede kalsın diye
Benim
Kendi gölgemde
Kalmak yerine

Vermek
Öz
Malımı
Vermek
Öz
Hakkımı.

BİR CİNAYETİN SONUÇLARI

Bir tabanca altın bir ölü
Alnının ortasına bir kurşun ve öldü sanıyordum
Sersemlemişti oysa

All right diye bağırdı açın pencereleri

Öğrenecek bir şeyim yok
Filizlenme üstüne sonuç üstüne
Bahçemin meyveleri hem sürekli hem
Yenilmezdirler

Sözcükler ortak ölçü
İnsanlar sözcükler yaşam arasında

Paris'teki bir Amerikalı kızın isteği üzerine

Söz açacağız size
Sorgu soran yalandan
Şirin mi şirin bir yalan görevli
Burnu köle bir maymun burnu
Kulakları tilki kulağı

Kaldırımda bir ceset
Polisi gösteriyor parmağıyla
Belirlenmiş düşman
İtirafların camı ardında

Yanan elmasların ardında.

ÖVÜNCÜN EN İYİSİ İÇİN

Bağışla bu adamı öylece yarala
Yalnızlıktan daha derin bir yarayla

Oy seni bilmemeye yarayan gözlerini
Yerinde durmayan kumlardan tehlikeli gözlerini

Oğullarını yırtıcı hayvanlara ver
Düşlerini delilere
Kendilerinin kılsınlar

*

Ser enine boyuna bir haç gibi
Kabul ettiğin ne varsa

Kininin ateşini götür üstüne.

BURADA BİR SUÇLUYA

Eksiksiz üzüntün var dikenlere düşman göz
Saklamayı öğren ki işkence
Genişletsin sana çölün sınırlarını
Ko güzel işlerini sürdürsün güleryüzlü cellatlar

Susuzluğunun kavuran yaz sıcağında
Acılı bir güneş durdursun değirmenleri
Gözpekliği eşit gevezelik
İyi öğütlerin biberi çürüsün ayakta

Eski çamur kurudu yakalayamazlar bu tutsakları
Bağlı parmaklarıyla senin tozun yakalar ancak
Dayanıyorsun ateşe tersini söylüyorsun alçak umudun
Yalnız yarındır seninle yarışan düşünme sus.

EKSİKSİZ ŞARKI

(CHANSON COMPLETE)

1939

BİZİZ

Görüyorsun kabuğundan çıkan akşam ateşini
Görüyorsun serinliğe gömülüp giden ormanı

Görüyorsun çıplak ovayı sürüklenen göğün yamaçlarında
Deniz gibi yüksek tarla
Gök maviliği içinde yüksek denizi

Pürüzsüz taşlar tahtalar tatlı sisli yardımlar
İç kararmasıyla boyalı kentler görüyorsun
Bağış dileği dolu kaldırımlarla yaldızlı
Yalnızlığın gülümseyen yontusu dikilmiş
Bir alan ve aşk tek bir ev

Hayvanlar görüyorsun
Benzeşik uğursuz birbirlerinin canına kıyan
Gölgeleri karışan temiz gönüllü kardeşler
Bir kan çölünde

Bir çocuk görüyorsun oynayıp güldüğünde güzel bir çocuk
Daha küçük bir çocuk
Ufacık bir kuştan dalların ucunda

Güzel bir yer görüyorsun yağ ve su tadında
Kayadan arınmış topraktan ayrılmış bir yer
Yeşilliği meyve dolu yaz yeşilliği

Eski aynalarından inen kadınlar
Gençliklerini getiriyorlar sana inançlarını senin inancına
Biri de ışığını seni sürükleyen örtüyü
Sana gizlice sensiz dünyayı gösteren

*

Her şey bizimle yaşayacak

Hayvanlar o gerçek altın sancaklarım
Ovalar güzel serüvenlerim
Yararlı yeşillikler duyarlı kentler
İnsanlar gelecek başınıza

Aşağıdan adamlar terler vuruşlar gözyaşları
Ama bütün düşlerini derecek olan

İnsanlar görüyorum duyarlı gerçek iyi yararlı
Ölümden daha ince bir yükü fırlatan
Ve sevinçle uyuyan gürültüsünde güneşin.

SÜREĞEN ŞİİR

Gülüşleri inceliyorum gözle parmakla
Erken sabahı uyuyan otu
Ki yükselip dinelir görününce hayvanlar
Açlık duymayan göğsü
Utanç duymayan artık

Güçsüz aşklara azgın aşklara
Suç ortağı olan kadını
Yaşama saygılı bir kadını
Bir hıçkırığın fırtınasına
Yeşil adasına sessizliğin

Gülüşleri inceliyorum gözle parmakla
Yansıtıyorum onları
Nedir bu güzelim varlıklar
Ki dinlenişime uygundur konuşmaları
Çiy tanesine uygun gülümsemeler

Güneş bir köstebek gibi hoş
Alçak bir alında bir saç lülesi
Kırılmış uzun devinimsiz gece
Yerinden çıkarılmış güzel maske
Aşınmış zincir

Kıvrımından açılan bir yaprak
Süren bir gülüş
Gözlerim parmaklarım
Gençliğimiz yeryüzünde
Günü doğuracak sevecenlikle.

ALTIN VE SOĞUK SU

Kollarla dudakların şeritleri altında
Kımıltısız duruyor gerçeklik
Köklerle kaynaklar dost.

*

Öpüşlerin canlı renkleri senin
Kapatacak gözlerini açıkyüreklilik.

*

Yalnızlık yitik güzel bal
Yalnızlık acı güzel bal
Yalnızlık yakıcı gömü

*

Doygun bitkin kopuk çözük
Kuyunun dibine dönüyor erkek.

BİR İFRİTİN SONU

Öldüğünü görmen gerek
Bilmen için hâlâ yaşadığını
Deniz öyle yüksek yüreğin öyle alçakta
Toprağın oğlu çiçekler yiyici külün meyvesi
Göğsünün içinde karanlıklar örtüyor göğü her zaman

Gün gevşetiyor ipini duvarlar dansetmiyor artık
Güneş kuşlara bırakıyor içinden geçilmez yolları.

ERDEMLİ YALNIZ

Bir ad koyacağım alnına
Bir odun yığını yapacağım alnından hıçkırıklarının tepesinde
Yansı diyeceğim içini parçalayan acıya
İpekten bir perdenin içindeki kılıç gibi

Yerle bir edeceğim gizli bahçe seni
Değerli su ve haşhaş dolu bahçe
Kırbacımla bağlayacağım seni kıskıvrak

Ölgün yeraltı ışıkları vardı yüreğinde yalnız
Artık yalnız kan olacak gözbebeklerinde

Ağzın ve ellerin olacak en son ad koyacaklarım
Ağzına yıkılıp yok olan yankı diyeceğim ellerine kurşun sikkeler
Kıracağım o buyruk verdikleri paslı anahtarları

Yatışmam gerekse de bir gün bütün bütüne
Unutmam gerekse de yenmeyi bilemediğimi
En azından bilmiş olursun kinimin büyüklüğünü.

DÜNÜN YENGİCİLERİ YOK OLUP GİDECEK

Demirden alın maymun alnı
Onlar denizi görmekten yoksun kalacak.

1

Yıkıntıların üstünde çürümüş bir kuzu var
Ağaçlar serinlikle koku vermede
Günün sert elmasları parlatıyor katı kanı

2

Mezarları dolacak sanmıyorlardı
Çamura dönüşürken

3

Yalnız ateş iyi biter buyurganların toprağında

4

Acı bir yüz
Kara balın mavi sütünden

İç ateşine güvenli
Yoksulluktan donmuş
Utançsız bir yüz
Kocaman açarak gözlerini
Her şeyi dikkatle izlemeyi bilen
Bir halk gibi canlı

5

Yalnız ateş iyi biter bu mutsuz gözlerde

6

Ama geceleyin isteklerimiz daha az sancılı
Kardeşler bu kızıl yıldızdan
Korkunun toprağına yerleşiyor her şeye karşın.

ARACILAR

(MEDIEUSES)*

1939

** Eluard, bu sözcüğün anlamıyla ilgili olarak,*
kitabın ilk baskısını resimleyen Valentine Hugo'ya yazdığı bir mektupta
şöyle bir açıklamada bulunuyor:
«Kafamda büyük bir şiir var, adı Médieuses.
Bir tür mitoloji, kadın mitolojisi...»

YALNIZ DEĞİLİM

Yüklü
Dudakların hafif meyveleriyle
Süslü
Değişik bin çiçekle
Övünçlü
Kollarında güneşin
Mutlu
Alışık bir kuşla
Hayran
Bir yağmur damlasına
Daha güzel
Sabah göğünden
Yürekten bağlı

Bir bahçeyi anlatıyorum
Düş içindeyim

Ama seviyorum düpedüz.

ARACILAR

1

Kara mavi bir düşten uyanacak nerdeyse
Külrengi mor bir geceden kalkacak kadın
Bacağı pürüzsüz ayağı çıplak
İlk adımını atıyor gözpekliği

Önceden düşünülmüş bir şarkının sesinde
Yansılara parıltılara dönmekte bütün vücudu
Burcularla silahlı yağmur taşı kaplı vücudu
Sabahçıl iğini çözüyor yaşamının.

2

Büyük köprünün sorgucuna yakın
Övünç açıkta
Bekliyorum tanıdığım her şeyi
Parıldayan uzanımla dopdolu
Belleğim engin

İyilik oynaşıyor dudaklarımda
Ilık paçavralar aydınlatıyor beni
Bir yol uzanıyor alnımdan

Yakın uzak
Sıçrıyor deniz ve selamlıyor beni
Bir salkım biçiminde
Olgun bir haz biçiminde

*

Severdim dünü ben seviyorum gene
Kaçmıyorum hiçbir şeyden
Geçmişim bana bağlı
Damarlarımda koşuyor zaman.

3

Eskimiş kirişler altında kısır tavanlar altında
Ufak ufak süslenmiş geniş bir odanın içinde
Kıskıvrak bağlı dizler bir soyluluk veriyor
Düz zavallı çizgiye

Kırık bir aynanın ağına takılmış saçları
Alnının yosununda kumru gibi dem çekiyor su
Sürüklüyor kaçamak yol değiştirmesi bir gülüşün
Son kuruntusunu yitik bir göğe doğru.

4

Yeryüzü tırmanıyor yatağının çevresine
Yeryüzü hayvanları yeryüzü insanları
Yalnız buğday tarlaları var
Yatağının çevresinde
Düşünce tarlaları bağları var yalnız

Âletsiz çizilmiş yol
Yatağa yöneltiyor insanı gözler eller
Açığa vurulmuş o kızgın gize
Düşten yontulmuş gölgelere

Atılım kurtulmuş havadan parmaklardan
Bir öpüşün altın küpü.

*

Binbir demetle sallanan
Ağır ve yavaş göğüs
Ulaşıyor çiçeklerinin bayramlarına

İnsana açlık susuzluk veren bir kadın

Vücudu sevdalı çıplak bir erkek vücudu
Kaçıyor gözlerinden
Ve aydınlık bağlıyor geceyi teni toprağı
Dilsiz aydınlığı kimsesiz bir vücudun
Ve yinelenip duran bir çift gözün.

5

Ehramlarının içine alıyor bacılarım
Köpeklerin bağrışmalarını korkularını
Bense yeğliyorum beslenmek için
Umuttaki bitmez bir istekteki
Kara portakalı sarışın zırhı
Yakıcı arıyı koşan gülüşü
Maskesi görünmeyen gülüşü
Tanın kabuğunu şaşkın kanadı
Başıboş yaprak döllerini
Dağı genç zehiri sarmaşığı
Yüzme terini soğuk dumanı
Dev adımını çarpan dansı
Sonrasız alnı kusursuz avuç içini
Açıkhava kuyusunu rüzgârın dingilini
Deli flamanı silik anıtı
Yitirilmeyen oyunu deliksiz sağlığı
Suda yanan meşaleyi karma kuleyi
Keskin köşeli ışık saçan şehidi
Sis ve utanç arasında parlayan gözü
Sevindirici ilk karı
Yalnızlığın değerini
Gücün kaynaklarındaki sürgünü.

6

Nerdesin görüyor musun beni duyuyor musun
Tanıyacak mısın beni
Ben en güzel ben yalnız
Tutuyorum ırmağın dalgasını bir keman gibi
Bırakıyorum geçsin günler
Bırakıyorum geçsin gemiler bulutlar
Ölüdür yanımda can sıkıntısı
Tutuyorum tüm çocukluk yankılarımı gömülerimi
Boynumdaki gülüşlerle.

*

Benim yeşilliğim büyük bir mutluluk
Ve yüzüm duru bir evren
Kara gözyaşlarıyla ağlarlar başka yerlerde
Giderler mağaradan mağaraya
İnsan burda yitirmiyor kendini
Ve yüzüm duru suyun içinde görüyorum
Şakıyor tek bir ağacı
Yumuşatıyor çakılları
Yansıtıyor ufku
Yaslanıyorum ağaca
Yatıyorum çakılların üstüne
Suyun üstüne alkışlıyorum güneşi yağmuru
Ve ağırbaşlı rüzgârı.

*

Nerdesin görmüyor musun beni duymuyor musun
Perdenin arkasındaki yaratığım ben
İlk gelen perdenin arkasındaki
Sahibiyim her şeye karşın yeşilliklerin
Ve önemsiz bitkilerin

Sahibiyim havanın suyun
Egemenim yalnızlığıma
Nerdesin
Düşleye düşleye duvarlar boyunca beni
Görüyorsun beni duyuyorsun
Ve *değiştirmek isterdin yüreğimi*
Koparmak beni gözlerimin göğsünden.

*

Yaşamaya gücüm yeter alınyazısız
Kırağıyla çiy arasında unutuşla şimdi arasında.

*

Serinlik sıcaklık umursamıyorum bunları
Uzaklaşacağım isteklerinin arasından
Kendi görüntümün bu senin armağanının
Yüzümün tek bir yıldızı var.

*

Bırakmalılar beni boşu boşuna sevmeyi
Güneş tutulmasıyım gece düşüyüm ben
Unuttum kristal perdelerimi

Öz yapraklarımın içinde kalıyorum
Öz aynamın içinde kalıyorum
Karla karıştırıyorum ateşi
Çakıllarımda kendi tatlılığım var
Mevsimimin sonu yok.

7

Dudağının iyiliğiyle silahlanıyor dudağım.

İLK DURU SÖZLE

İlk duru sözle teninin ilk gülüşüyle
Yok oluyor kalın yol
Her şey yeniden başlıyor

Ürkek çiçek gece göğünün havasız çiçeği
Beceriksizlikle örtülü eller
Çocuk elleri

Yüzüne doğru kalkmış gözler budur işte dünyada gündüz
İlk kapalı gençlik
Tek zevk
Toprağın ocağı çiyin kokuların ocağı
Yaşı mevsimleri ilgileri olmayan

Gölgesi olmayan unutuş.

GÖZ ÖNÜNE SERMEK

(DONNER A VOIR)

1939

Görmek anlamaktır, yargılamak,
dönüştürmek, tasarlamak, unutmak ya da unutulmak,
var olmak ya da yok olmak.

SEVGİLİLER

İki kişiyiz, uysal insanlarız ikimiz de. Düşüncelerimiz bilinen düşünceler, sözlerimiz duyulmuş söz. Çok iyi yöneltiyoruz sevgimizi, çok iyi uyuyoruz yasalarına. Çevirdiğimiz kalabalığa saygı gösteriyoruz.

UYUYANLAR

Uyuyanlar beyaz, soluk yeşil damarlı, kaya billurundan daha saydam; gün ışığını geçiriyor uylukları. En kötü mermerin dayanıklılığı yok onlarda; öyle yumuşaklar ki bir bıçakla yontulup biçim verilebilir.

Ama gözkapaklarına dokundunuz mu, kaskatı ve soğuk gece yarılıyor bir kayağantaş gibi.

İNSAN

Çok hoş bir yer. Yeşillik dereleri, gölgesiz gökler, tepelerin salkımları, saç çömlekleri, içki aynaları, güneşten yankılar, kuşların billuru, bolluk bereket, yoksunluk, kabuğu gözenekli aç susuz insan. İnsan, ölüm düşüncesinin üstünden, iyicil gizemlere bakıyor dalgın dalgın.

UYKUSUZLUK

Geri çekiliyordum yavaş yavaş. Uyuşup kalakaldım, elimden bir şey gelmedi; dokunulmaz oldum, görülmez, anlaşılmaz. Gene bir gece ışıttı belli belirsizce beni; sonra da mezar, köklerle, parlak hayvanlarla, kemiklerle sorguçlu. Kimsenin kuşkusu yoktu bundan, kimse izlemiyordu beni.

LODIE

Sensiz yaşamayacağım. İzlerini sildim üzüntülerimin, öfkelerimin, felaketlerimin, gecelerimin. Sinirlerim bağlamıyor artık basık ve boğuk göğü seni aradığım o alışılmadık toprağa. Sana benziyorum ben, mutlu âşık, özgür yürek. Neyin varsa, neyimiz varsa hafif, saf. Öyle tatlı ve parlak.

Güldürüyorum seni, çünkü yerleşiyorum bugün seninle kapalı bahçeye; o bahçede senin özsaygın özenle koruyor güllerin güzelliğini.

ÖLÜM

Ölüm tek başına geldi, tek başına gitti ve yaşamayı seven kişi kalakaldı tek başına.

BİRLEŞENLER

Benden daha yüksek bir kayanın dibindeki mağara girişi, ki senden daha yüksek bir dağın temelidir o. Girişten üç beş adım ötede bir geçenek var, seninle birleşiyoruz orada ayak ayağa, baş başa.

GÖZLER

Gözlerim, o sabırlı nesneler, sonsuza dek açıktı boğulduğum denizlerin enginliği üstünde. Sonra ak bir köpük geçti kaçan kara noktanın üstünden. Silindi her şey.

PABLO PICASSO'YA

Kimi sıkıntıyı keşfetti kimi gülüşü
Kimi bir fırtına giysisi biçiyor yaşama
Gebertiyor kelebekleri suya çeviriyor kuşları
Ölmeye gidiyor karanlıkta

Sen açtın bildikleri gibi giden gözleri
Her çağdaki doğal şeyler arasında
Sen biçip topladın doğal şeyleri
Ekiyorsun bütün çağlar için

Salık veriyorlardı ruhla gövdeyi sana
Başı gövdenin üzerine koydun
Deldin doygun adamın dilini
Yaktın güzelliğin kutsanmış ekmeğini
Putu ve köleleri canlandırdı tek bir yürek
Ve sen çalışmanı sürdürdün arasında kurbanlarının
Yürek saflığı içinde

Son buldu acıya aşılanmış sevinçler.

KUŞLAR

Kuşlarım, güzel kuşlarım var! Kim gelmek ister kuşlarımı görmeye? Başka bir şey dediğim yoktu bütün gün boyu. Bir hafta sürdü bu durum. Sürenin sonunda, iki güzel şemsiye verdiler bana, biri pembe ipekten, gümüş başlı sapı sedeften, tutkum, sevgim, öteki kara ipekten, çelik başlı abanoz saplı, gereksiz yalnızlığın en az yirmi yılı. Gezinmem bir kaçıklık oldu bu arada. Gökte hiç kuş görmeyinceye ve, yanıtlama umudu olmadan, durup dinlenmeksizin mırıldanır gibi şarkı söyleyinceye dek: "Kuşlarımı kim artık görmek istemez?"

AÇIK KİTAP
I

(LE LIVRE OUVERT)

1940

TEK

Karanlık göğün sağında çiçek açacaktı bir ağaç
Güleç alev alev pespembe ve gök onda yaşayacaktı
Onu düşlüyorum bense kırılıp dökülmüş gündüzde
Uzun soğuk ürpertilerle ağarıyor düşüncelerim.

HAYKIRMAK

Burda eylem yalınlaşıyor
Devirdim yalanın dilegelmez görünümünü
Devirdim ışıksız tavırları güçsüz günleri
Yere çaldım okunmuş anlaşılmış boş sözleri yukardan
Başladım haykırmaya
Herkes en alçak sesle konuşup yazıyordu
En alçak sesle

Genişlettim haykırmanın sınırlarını

Yalınlaşıyor eylem

Ölüme kaldırıyorum çünkü yaşamı gösteren bu görünümü
Karşımda yerini ölüme veren bu görünümü

Bir haykırışla

Neler neler yok olup gitti
Yaşamaya değer olanın
Artık hiçbir şeyi yok olmayacak

İyi biliyorum şimdi yaz
Şakıyor soğuk kapıların altında
Karşıt zırhların altında
Yüreğimde mevsimler yanıyor
Mevsimler insanlar yıldızları
Titreşerek birbirlerinin tıpkısı olmaktan

Ve çıplak haykırışım çıkıyor bir basamak
Sonsuz merdiveninde sevincin

Ve beni ağırlaştıran bu ateş
Tatlı ve sert gücümü veriyor bana

İşte bir meyve yetişiyor böylece
Soğuktan yanıp terden donarak
İçinde yalnız düşseverlerin uyuduğu
Verimli alan işte
Hava güzel daha çok haykıralım
Düşseverler daha iyi uyusun diye
Sarılıp sarmalanıp
Gözlerimde havayı güzelleştiren sözlerle

İyi biliyorum her bir an
Dedesi ve oğlu sevgilerimin
Umudumun
Mutluluk fışkırıyor haykırışımdan

Arayıp bulmak için en yukarıyı
Bir çığlığı, ki benimki onun yankısı.

ÖLMEK

Bir inilti daha bir gülüş daha
Yavaşlayıp gitti son şarkı
Kara sevimsiz kırda

Dar kalçalı yalnızlık
Yitik gömülerin üvey annesi
Bir bana örülmüş duvarlar

Bir araya gelmiş nice yoksulluk
Kurabilir en büyük düşü
Ölmek dayanıklılar ölmek umuttan

Bense benim soldu görüntüm
Kendi aydınlığında tek
Unuttum unutuldum

Duvarlar arasında eksiksiz bir karanlık
Bense iniyorum aynama
Açık mezarında bir ölü gibi.

GEÇMEK

Kara ellerin ardına saklandı yıldırım

Asıldı yıldırım en büyük kapıya
Delilerin ateşi açmıyor kimseyi zavallı bir ateş

Kentlerin mezarına boşandı bora
Dumanlarla çevrildi küllerle taçlandı
Eziyor yüzleri kötürüm rüzgâr

Aydınlık dondurdu en güzel mevsimleri
Aydınlık yardı ormanı denizi taşları
Yaldızlı sevgilerin çarşafı didik didik

Yağmur baş aşağı devirdi aydınlığı çiçekleri
Çamura karıştı kuşlar balıklar

Kanın bütün yollarını dönüp dolandı yağmur
Sildi canlıları yöneten çizintiyi.

KARŞILAŞMALAR

1

Ölümü tutuyorsun gaganda güzel canavar
Süt incileniyor göğsünde güzel canavar
Mutlu gözlerinde benim mutsuz gözlerim
Biçecek buğdayı dindirecek pınarları
İnsansı yolları saptıracak senden nerdeyse.

2

Tutuklunun hücresi
Yetmeyecek kadar küçüktü bir örümceğe.

3

Aman tüylerin taşıyor
Titriyorsun uçamadığın için.

BURDA YAŞAMAK İÇİN

1

Bir ateş yaktım bırakınca gök beni,
Bir ateş , onun dostu olmaya,
Bir ateş, gireyim diye kış gecesine,
Bir ateş, daha iyi yaşamak için.

Ona verdim günün bana verdiklerini:
Ormanlarla çalıları, buğdaylarla bağları,
Kuşlarıyla yuvalarını, anahtarlarıyla kapılarını,
Böcekleri, çiçekleri, bayramları, kürkleri.

Yaşadım çıtırdayan alevlerin gürültüsünde,
Sıcaklıklarının güzel kokusunda yalnız;
Kapalı suda batan bir gemi gibiydim,
Bana kalan tek bir öğeydi bir ölü gibi.

2

Pencerenin duvarı kanıyor
Artık odamdan ayrılmıyor gece
Gözlerim karanlıkta da görebilirdi
Çarpmasaydı yıkıntılara

Tek boş alan yüreğimin dibinde
Ölümün kendi alanı
Ya da kaçışımın

Yaralı yalnız bir kanat dolandı oraya
Güçsüzlüğümle kuşatıldı büsbütün
Dayanacak mıyım erişecek miyim tana
Tek bir günden başka yitirecek şeyim yok
Geceyi bir daha görmesem bile

AÇIK KİTAP
II

(LE LIVRE OUVERT)

1942

GÜZEL YANSIMALAR

1

Soysuzluk çirkinlik utanç onlarda
Açlık soğuk susuzluk kin onlarda
Giysileri bir ölüye gereken giysi
Özgürlük onların en aşağılık yazgısı

Sürekli yük sabır yiğitlik
Topluca çürümek verilmedi onlara
Hiç onların hiçi her şeyleri kir
Hep sonuncu olmalı pislik

Gölgeyi onlar getirdi kurtuluştur gölge
Işığın körelttiği mutlulara
Ve toprağa kavuşmak için atılan
Yeni bir kaynak gibi gözyaşına boğduğu.

2

Şu cançekişen serseri
Tozdan başka şey çiğnemedi
Başını doğrulttuğu olmadı
Hep yolların eskiliğini söyler
Ölümle doyurur yoksulları

Şu güzel sıcacık göğüslü
Şu yünden sütten kadın
Ne bir insanı sever ne çocuğu ne hayvanı
Renkleri kendinden gelir
Issız bir cennettir o

Yoksullara et düşmez hiç
Yalnızdırlar ışık içinde de olsalar
Onları gülümsetmek yararsız
Onları zorlamak yararsız
Zırnık geçmez elime
Hiçbir şeyi görmezler yürekleri boş

Yaşamımı hiçlikle kuşatır onlar.

BEN HAYVANIM

Dedim size bağırdım size şakıdım size
Bir gülüş koşuyor ölümlü kar altında
Bir gülüş tan ve dünyada olma sevinci
Çiçeklerin meyveleri var ayna yerine

Bin dostum var ölümlü kar altında
Bin sevdiğim var yüreği çarpan
Kabarıyor toprağı işleyen yaz
Açık günde daha iyi var olmak için

Bin güneş bin kürk
Bin okşayış soğuk altında
Ölmekten yeğ siliyorum
Zamandan yaşamaya kattığımı

Başkaldıran bir kanın bütün çevrintilerini.

ALTIN KÖŞEDE

Biz birbirimize bakınca
Kıvılcımlanıyor kar yaygıları
Yaklaşan güneşin altında

Pencereler açıyor kollarını
İyilik yolu boyunca
Açılıyor eller kuşlar
Açılıyor günler açılıyor geceler
Ve çocukluğun yıldızları
Dört bir yanında sonsuz göğün
İnceden şakıyorlar büyük gereksinimle

Biz birbirimize bakınca
Korku yok oluyor zehir
Yitiyor körpe incecik çayırda

Ölü tapınakta böğürtlenler
Çekiyor kök salmış gölgeden
Kara kırmızı kızgın meyvelerini
Uçan arıları boğuyor
Köpüren toprağın şarabı
Ve anımsıyor köylüler
En iyi fırınlanmış yılları

Biz birbirimize bakınca
Damarlar açılıyor uzaklık
Bütün kumsallara dokunuyor deniz

Aslanlar güvercinler geyikler
Bakıyor titreşip temiz havada
İlkyaz gibi doğmasına benzerlerinin
Ve cömert ana kadın

Yaşam veriyor savurganlığa
Yeryüzü renk değiştiriyor
Yokluğa karşı koyuyor doğum

Biz birbirimize bakınca
Duvarları yanıyor eski yaşamın
Duvarları yanıyor yeni yaşamın

Doğa'nın döşeği serilmiş
İçtemizliğiyle dışarda
Yuyup yıkıyor alaca akşam göğü
O senin hıçkıran gülen
Usta ezgici yüzünü
Sürekli bir yaprağın her zaman
Daha çıplak kölesini kraliçesini

Biz birbirimize bakınca
Sen duru ben karanlık
Görüyoruz her yerde soluğun isteğin

Yarattığını ilk düşü son düşü.

UYUYAN BİR YARATIĞIN UTKUSU

1

Üstü yanık altı yanık hangi taç
Ilıtacak solgunluğu fışkırıp taşan alnını
Gölgesi olmayan hangi söz gözlerinde sağırın
Yumuşatacak gergin kımıldamayan ağzını

Çayırda eğlence yerine parmakla zor sezilir
Bir âşıklar halkıyla çevrili en ince sürgünlerde
Ah uzaktayız kaldırımlarından salkımın
Ya da sonsuz bir aşkla sıkışmış bu yürekten

Ve ölümle en iyi oynayabilecek yürekten ot bu
Bir tazelenmiş bir boğulmuş
Peçelenmiş açılmış yeryüzü aydınlık ten ve yeryüzü
Güneşli bir göğü okşuyor bir meyvedeki şafak.

2

Darmadağın saatler
Güneş yanığı
Bulutlar gibi
Ve serin saatler
Döven kürekler tan yerini

Ağır şekilsiz
Eski simgeleri
Gürültünün sessizliğin
Gecelerin renklerin
Olgun yeşil meyvelerin
Olgun yenilmiş meyvelerin

Yeni görünümleri
Kesin ufukların
Açık açıklıkların
Duru hazinelerin
Saf parmaklarımda
Sıcak avuçlarımda

Saklı gözlerimizde.

YOKLUK

Seninle konuşuyorum kentler arasında
Seninle konuşuyorum ovalar arasında

Ağzım yastığının üzerinde

Seni tanıyan sesime karşı
Duvarların iki yüzü

Sana sonsuzluğu anlatıyorum

Ey kentler anıları kentlerin
İsteklerimizde gururdan kabaran kentler
Kimi erken kimi geç kentler
Bütün marangozlarından düşünürlerinden
Bütün hayaletlerinden kurtulmuş
İçtenlikli kentler güç kentler

Ölümlerden artakalan canlı capcanlı
O zümrüt düzeni kırlık yer
Toprağımızda göğün buğdayı
Besliyor sesimi düş görüyorum ağlıyorum
Gülüyorum düş görüyorum alevler arasında
Güneş salkımları arasında

Ve vücudumun üstünde vücudun uzanıyor
Onun parlak aynasının örtüsü.

BİRBİRLERİNE KARIŞIYORLARDI

Yardım ediyorum senin çitleri aşmana
İzlememeye dağ yollarını
Düşlerimize baş eğmemeye

Unutuyoruz yumuşak kumu
Yoğun denizi alçak göğü
Sabrın ağır saatlerini

Ve alnına meydan okuyan
Bu uzaklıkları karanlıkta

Bize bağışladı güneşimiz.
Sıcacık özgürlükten etini
Öpüyoruz mavi ağzını
Kokusunu ışığını soluğunu
En gizemli tarlanın

Ve senin ağzında sözlerimiz
Göğsündeki saf hava gibi
Eritiyor haz çanlarını.

SAATLERİM

İnsan oldum taş oldum
İnsanda taş oldum taşta insan
Havada kuş oldum kuşta gökboşluğu
Ayazda çiçek oldum güneşte ırmak
Çiy tanesinde yakut

Kardeşçe yalnız kardeşçe özgür.

GÜZEL GELİN

Belleğin güzel gelini
Çıkıyor yatağından
Tarihe girer gibi.

ÇİÇEKLERLE MEYVELERE ÖVGÜ

Sabahın genç deriyle sardığı
Gergin meyvenin yarı yolunda
Ayrı düşüp
Sınırsız aydınlıktan
Altın kapılarını açıyor çiçek

Elma yapraklar içinde
Ölü inci istek çağında

Anasını kesmiş gibi gül
İniyor sahne dibindeki resimden
Alev alev buharlaşıyor

Dilenciliğin firenküzümü
Dalya değirmen yel ocağı
Bir valste yontulmuş bardakeriği
Ayın işkencesine uğramış lâle

Okşamalardan yoksun alıç
Çiğdem sedefli gecelambası
Tatlı gözkapağı muşmula kunduz
Tavus gözlü sonsuz menekşe

Papatya zayıf yankı
Sevimli bir gülüş yaprak döküyor

Elfeneri gibi düğümlü paslı
Ve şimşek gibi sarsılarak
Ayva saklıyor tadını

Goyav tembellik çivisi
İnciçiçeği yoksul efendinin övüncü

Vaşağın alnını gözetleyen gözbebeği
Sümbülteber patikalar kuzusu

Armut delilik demiri
Manisalâlesi av çantası kışın
Alçı ve mürekkep hamalı limon
Nergis bulut hamalı

Menekşelerin ağında
Çilek tapınıyor güneşe

Üzüm incelikler ambarı
Çıplak kule yüksek soğuk oyun

Salkımçiçeği dumanın giysisi
Karanfil sokağın suç ortağı
Kestane yağmacı bir kalabalık
Kırıyor minesini filbahrilerin

Yüksükotu ipeksi billur
Leylak çoğalmış dudaklar
Horozibiği doygun balta
Durakı tırnaklara dek sürgün

Görünmez ağustosböceği mersin
İçtenlikli tozun küçük çanı

Böğürtlenler arasında kaçan dut
Yaban arılarıyla bezenmiş pat

Buğday cehenneminin suru
Kara bir tabloda portakal

Aynısafa yol bitmiştir
Sarısalkım dinlenen sazlar

Sümbül düş görüyor kurbağa
Çöreotu devriliyor dış kapı

Kasımpatı azgın at
Adaçayı muslin yüzük
İncir sahte bir gömütün mercanı
Şeftali çiy taneleri sütunu

Sakatlarla sürünen haşhaş
Rahatı yok bayram yansısı

Fındığın çocukça makasları var
Ağaçta aykırı filizi kesen

Gelgitten elleri var süsenin
Çarkıfelek insanlara adanmış
Filbahar gençlik dolup taşıyor
Hanımeli dörtnala maral

Zinniya acılar kalkanı
Yaralar yanlışlıklar mantosu

Çığa öğüt veren ananas
Tilki yiyen süpürgeotu
Yüz vermeyen kolay avlara
Ve otlar arasında kurt için esen

Zambak göğe gözdağı verip
Aşındırıyor aynasının sırını

Bir öpüşe eğilmiş göğüs
Yasemin şişip kabarıyor sütten

Latinçiçeği kum perdesi
Bergamot bal beşiği
Düğünçiçeği beyaz tiyatro

Altıntop hedefin gözü

Muz nakaratlar parkı
Çınlıyor yeni şarkılarla

Mine dayanıksız sehpa
Nar şakraklık kayası
Hasekiküpesi cansız kız
Zeytin çiniden el ayası

Cengellerin bağrına yazılı firenküzümü
Damarlarını tıkıyor kara kanıyla

Yaban yasemini körün maskesi
Yaz gecesinin kabuğu

Kuşburnu sabah şarabı
Sıtmaağacı meyvesi düzenli kızgın
Çuhaçiçeği kilin sarhoşluğu
Mandalina sövgüler metali

Tatulaçiçeği utanmış kral
Sırrını açmadan saltanat sürdüğünden

Arjemon kurtulmuş gölge
Kayısı talih demeti
Orkide mutsuzluklar zinciri
Badem sevecenlik körfezi

Lavanta çoban takkesi
İnce şakaklar sarı lüleler

Şebboy uyumuş pusula
Kiraz saflıklar teknesi

Savsak bir ağzın üstünde

İyice geçti mi us çağı
Flos kocaman bir köy olacak
Yonca bol yumurtlayan bir tavuk
Semizotu anlaşılmaz bir damga
Akdiken havuz bir kaçış

Hintkirazı bir birleşme olacak
Hurma sözdinler bir taş
Sarıerik bir tarlakuşu
Ahududu bir şamandıra

Yazgısı için herdemtazenin
Bir ölü gibi yapılmış çiçek
Değersiz çiçeği kusursuzluğun

*

Solukları renkli çiçekler
Dolambaçsız yalın güzelim çiçekler
Şarkılı tutkulu çiçekler
Sıcaklığın sırdaşı meyveler
Boşuna birleştirip karıştırıyorum sizi
Ezberden bildiğim şeylere
Sizi yitiriyorum geçti zamanı
Duvarların dışında düşünmenin.

SON GECE

(LA DERNIERE NUIT)

1942

1

Bu can alıcı pis dünya
Suçsuza doğru yönelmiş
Kapar ekmeğini ağzından
Verir evini ateşe
Alır ceketini pabuçlarını
Alır zamanını çocuklarını

Bu can alıcı pis dünya
Karıştırır ölülerle sağları
Ağartır çamuru bağışlar hayınları
Sözü gürültüye çevirir

Sağol gece yarısı on iki tüfek
Suçsuzu barışa kavuşturur
Ve kalabalıkları gömmeye
Kanayan teniyle kara göğünü
Ve kalabalıkları anlamaya
Can alıcıların güçsüzlüğünü.

2

Mutlular için yaratılmış güzellik
Büyük bir tehlikeye koşuyorsun güzellik

Bir katilin araçları
Dizlerinde kavuşturduğun bu eller

Dilencilere çanak olmaya yarar
Bu yüksek perdeden şarkı söyleyen ağız

Ve saf sütle dolu bu tas
Göğsü olur bir orospunun.

3

Yoksullar ekmeklerini topluyorlardı ırmaktan
Bakışları ışığı kapatıyordu
Ve korkmuyorlardı geceleyin artık

Pek zayıftılar zayıflıkları gülümsetiyordu onları
Gövdelerini taşıyorlardı gölgelerinin dibinde
Yalnız dertlerinin arasında görüyorlardı kendilerini
Yalnız bir iç konuşmayı kullanıyorlardı artık
Ve duyuyordum söz açtıklarını usul usul sakına sakına
El gibi büyük eski bir umuttan

Hesapladıklarını duyuyordum
Güz yaprağının çoğalmış boyutlarını
Dalganın erimesini durgun denizin göğsünde
Hesapladıklarını duyuyordum
Gelecek gücün çoğalmış boyutlarını.

4

Korkunç bir alnaçın ardında doğdum
Yedim güldüm düş gördüm utandım
Yaşadım bir gölge gibi
Ama bildim güneşe türkü yakmayı
Tüm güneşe soluk alıp veren güneşe
Her göğüste ve bütün gözlerdeki
Parlayan iyilik damlasına yaşlardan sonra.

5

Ateşe atıyoruz çalı çırpısını karanlıkların
Haksızlığın kırıyoruz paslı kilitlerini
Birbirlerinden korkmayan insanlar gelecek artık
Bütün insanlara güvendikleri için
İnsan kılıklı düşman yok olduğu için.

ŞİİR VE GERÇEK, 1942

(POESIE ET VERITE, 1942)

1942

ÖZGÜRLÜK

Okul defterlerime
Sırama ağaçlara
Kumlara karlara
Yazıyorum adını

Okunmuş bütün sayfalara
Bütün beyaz sayfalara
Taş kan kâğıt ya da kül
Yazıyorum adını

Yaldızlı resimlere
Savaşanların silahlarına
Kıralların tacına
Yazıyorum adını

Ormana çöle
Yuvalara çiğdemlere
Yankısına çocukluğumun
Yazıyorum adını

Gecelerin tansıklarına
Günlerin ak ekmeğine

Nişanlı mevsimlere
Yazıyorum adını

Gök kırpıntılarıma
Küflü güneş havuza
Canlı ay göle
Yazıyorum adını

Kırlara ufka
Kuşların kanadına
Gölgelerin değirmenine
Yazıyorum adını

Tanın her soluğuna
Denize gemilere
Çılgın çağa
Yazıyorum adını

Bulutların yosununa
Kasırganın terlerine
Tatsız kaba yağmura
Yazıyorum adını

Pırıltılı biçimlere
Renklerin çanlarına
Nesnel gerçeğe
Yazıyorum adını

Uyanmış patikalara
Serilip giden yollara
Dolup taşan alanlara
Yazıyorum adını

Yanan lambaya
Sönen lambaya

Birleşmiş evlerime
Yazıyorum adını

Bölünmüş meyvesine
Aynanın ve odamın
Boş kabuk yatağıma
Yazıyorum adını

Sevecen obur köpeğime
Dikilmiş kulaklarına
Beceriksiz pençesine
Yazıyorum adını

Kapımın eşiğine
Alışılmış nesnelere
Kutlu ateşin dalgasına
Yazıyorum adını

Birbirine uymuş her tene
Dostlarımın alnına
Uzanan her ele
Yazıyorum adını

Şaşırtıların camına
Sessizliğin çok üstündeki
Uyanık dudaklara
Yazıyorum adını

Yıkık sığınaklarıma
Çökmüş fenerlerime
Sıkıntımın duvarlarına
Yazıyorum adını

İsteksiz yokluğa
Çıplak yalnızlığa

Ölümün basamaklarına
Yazıyorum adını

Geri gelmiş sağlığa
Yok olmuş tehlikeye
Anısız umuda
Yazıyorum adını

Ve bir sözün gücüyle
Yeniden başlıyorum yaşamaya
Seni tanımak için doğmuşum
Sana ad koymak için

Özgürlük.

CİNAYETTEN KUŞKULANMAK

Tek bir kiriş, tek bir meşale, tek bir adam
Boğdu on adamı
Yaktı bir köyü
Yok etti bir halkı

Sedefinin içindeki bir inci gibi
Yaşamın ortasına kurulmuş o güzel kedi
Yedi bütün yavrularını.

BİR KURT

Gün şaşırtıyor beni korkutuyor gece
Yaz bırakmıyor yakamı kış kovalıyor

Koydu pençelerini bir hayvan
Kar üstüne kumun çamurun üstüne
Benden daha bir uzaktan gelmiş pençelerini
Ölümün yaşam damgalarıyla
Oyduğu izin üstüne.

DIŞARIDAN

Gece soğuk yalnızlık

Kapattılar beni özenle

Ama dallar yol arıyordu zindanda kendilerine

Çevremde ot göğe ulaştı

Kilitlendi gök

Zindanım göçtü

Canlı soğuk yakıcı soğuk elime geçti.

İÇERİDEN

Rüzgârın ilk buyruğu
Yağmur sarıyor günü
Germek için ilk işaret
Parlak ağını gözlerimizin

Tek bir evin yüzünde
Böğründe gevrek duvarın
Uyumuş limonluğun bağrında
Bir ateş yakıyoruz yumuşacık

Toprak ağarıyor dışarıda
Dışarıda ölülerin ini
Göçüp kayıyor çamura

Göveriyor yolunmuş bir gül.

1

Ne düşünüyorsun?
Sana vereceğim ilk öpücüğü.

2

Yeni bulunmuş güçlerin hizmetindesiniz
Düşçünün sözlerine benzeyen öpüşler.

3

Duvarlar karanlıkla son bulur
Küçük aşkların sokağında.

4

Seviyorum
Ve perdelerim bembeyaz.

5

Yuvasında öyle gösterişsiz ve tatlı
Ortaya çıkıyor bir gülüşün içinde.

SAVAŞTA YEDİ AŞK ŞİİRİ

(LES SEPTS POEMES D'AMOUR EN GUERRE)

1943

I

Gözlerinde bir gemi
Ele geçiriyordu rüzgârı
Ansızın bulunan
Bir ülkeydi gözlerin

Gözlerin bizi bekliyordu sabırla

Ormanların ağaçların altında
Yağmurda acıda
Karlarında dorukların
Çocukların gözleri oyunları arasında

Gözlerin bizi bekliyordu sabırla

Bir koyaktı gözlerin
Yeni süren ottan daha körpe
Ağırlık veriyordu güneşi
Zayıf insan yığınlarına

Bizi bekliyordu görmek için
Her zaman
Aşkı getiriyorduk çünkü
Aşkın gençliğini

Ve aşkın sağduyusunu
Aşkın bilgeliğini
Ölümsüzlüğü.

2

Gözlerimizde gün daha bir kalabalık
En büyük savaşlardan

Zamanı yenen gözlerimizde
Kentler dış semtleri ve köyler

Yanıyor serin koyakta
Akışkan zorlu güneş

Ve göğsünü kabartarak yürüyor çayırda
İlkyazın pembe teni.

*

Akşam kapattı kanatlarını
Umutsuz Paris'in üstüne
Lambamız yükleniyor geceyi
Özgürlüğü yüklendiği gibi tutsağın.

3

Derin kusursuz alın adına
Baktığım gözler
Öptüğüm alın adına
Bugün ve her zaman

Gömülmüş umut adına
Karanlıkta gözyaşlarım adına
Güldüren inleyişler adına
Korkutan gülüşler adına

Ellerimizi bağlayan tatlılığın
Sokaktaki gülüşleri adına
Çiçekleri örten meyveler adına
İyi güzel toprakta

Tutsak erkekler adına
Sürgün kadınlar adına
Benimsemediler diye gölgeyi
Şehit edilmiş topluca kırılmış
Bütün dostlarımız adına

Öfkeye yol açmamız gerek
Kaldırmamız gerek demiri
Korumak için yüce görüntüsünü
Her yerde kovalanmış her yerde
Yengi kazanacak suçsuzlar için.

4

Bir bitkidir bu çalan
Toprağın kapısını
Ve bir çocuktur çalan
Annesinin kapısını
Güneş ve yağmurdur
Çocukla doğan
Bitkiyle büyüyen
Çocukla çiçek açan

Düşündüğünü duyuyorum güldüğünü.

*

Ne kadar acı verilebilir
Bir çocuğa bunu hesapladılar
Kusmaksızın nice utanç
Yok olmaksızın nice gözyaşı

Bir ayak sesi dehşetten
Sessiz kara kubbe altında
Gömmeye geliyorlar bitkiyi
Aşağlamaya geliyorlar çocuğu
Sıkıntıyla yoksullukla.

5

Borazan çalmıyoruz biz size
Felaketi iyice gösterelim diye
Ne büyük ne yaman olduğunu
Eksiksizliğiyle ne yaman

Ölümü salık veriyorduk yalnızca
Toprak sınırlıyor yalnızca bizi
Ama şimdi utançtır
Diri diri gömen bizi

Sınırsız kötülükten utanış
Saçma cellatlarımızdan utanış
Her zaman onlar her zaman
Onlar o kendilerine tutkunlar

Ölüme taşınanların trenlerinden utanış
Sözcüklerden utanış o yanık toprak
Ama çektiklerimizden utanmadık hiç
Utanmış olmaktan utanmadık

Asker kaçaklarının ardında
Artık bir kuş bile yaşamıyor
Hıçkırıklardan yoksun hava
Suçsuzluğumuzdan yoksun

Kinle öçle çınlıyor.

YATAK MASA

(LE LIT LA TABLE)

1944

DUYULAR

Varsa yoksa bu aydınlık
Seni yeryüzünde dolaştıracak
Bu sabahki aydınlık

Bu sabahki aydınlık
İpekte bir iğne
Karanlıkta bir buğday tanesi
Bir hazineye dikilmiş göz

Avuçlarındaki yapraklar altında
Baş döndüren oyunu
Sıcak sadakaların
Büyük tehlikesi
Pek solgun istemezliklerin

Fırsat yolları üstünde
Taşlarını yitirecek sert duvar

Bu sabahki aydınlık
Bütün bakışlarımdan soyunmuş göğüslerin
Menekşeden yasemine
Bir çiçek demetinin bütün kokuları
Geçerken güneşle
Geçerken düşünceyle

Denizin uğultusu çakılların uğultusu
Yosun ve orman çiçeğinin kokusu
Sıcak ekmeğin kokusu balı
Yeni kuşların incecik tüyü

Bu sabahki aydınlık
Seni yaratan alev
Masmavi doğup da ot içinde ölen
İlk bakış ilk kan

Duygulandırıcı bir ten tarlasında
İlk sözleri mutluluğun
Serinletiyorlar tutkularını
Çiyin örtüleri altında

Ve dudaklarının üzerinde gök.

DEDİĞİMİ YİNELEYEN KADINA

Bir görünümüm var yitirdim içinde kendimi
Benim aynam aşk bütün ve içinde su tepeleri
Doruklara karları itiyordu rüzgârla

Oyunun esrikliğine sığınmış çocuklar
Akşamla çarpışıyordu gözleri ışık içinde
Uzamı savunuyordu bağrışları koşuşları

Ben isteklerimi kovalıyordum isteklerim beni
Çocukluğun alevleri dönüp duruyordu sonsuz
Kopmamış bir dünyayı kemirerek aydınlatarak

Geceleyin bile her sözcük her edim
Yeniden kuruyordu tek bir tandan doğmuş günleri
Kötülüğün bilincinde olmayan gençliğimi.

*

Kapat gözlerini toplamak için
Otlar arasında kaçan mavi güneşi
Karanlığı oyan sarışın güneşi
Yeşil güneşi toprağın sağlığını
Kendine saklayamadığın
Suyu havayı ateşi dupduru

Kızıl güneş
Şölenler veriyor geceleyin
Bir erkeğin kolları arasına büzülmüş
Bir kadın gibi uyuyorsun geceleyin.

*

Bir tembellik bulutu
Okşamalar yığını
Göz gibi açık öğle
tadlarına toprağın
En güzel sıcaklığın
Ve sütten bir kadının
Sütten aydan zambaktan
Süt ılığı ay serini
Dili zambak şekeri.

*

En önemli şeyi kutluyorum varlığını kutluyorum
Hiçbir şey geçmedi yaşamın yeni yaprakları var
En genç dereler çıkıyor körpe çayırdan

Ve sevdiğimiz gibi sıcaklık
Meyveler sömürüyor güneşi renkler yanıyor
Ve güz kur yapıyor delicesine kız gibi kışa

Adam olgunlaşmadı yaşlanıyor ve çocuklarının
Yaşlanacak zamanları var o daha ölmeden önce
Güldürüyor çocuklarının çocuklarını

Sen ilkinci ve sonuncusun yaşlanmadın da
Ve ışıtmak için sevgimi yaşamımı
Koruyorsun o çıplak güzel kadın yüreğini.

SENİNLE

Bir kadeh gibi tutuyorum sokağı
Aydınlığın büyüsüyle dolu bir kadeh
Hafif sözlerle dolu
Ve nedensiz gülüşlerle
En güzel meyvesi yeryüzünün

Gezinenler samandan
Yokluğun kuşları mavi
Dar ve soluk bir kızcağız
Her zaman kaygılı hem de
Görünmekten geri kalmıyor

Eski küçük kızcağız
Doğruluyor düşlerimi
Başeğiyor isteklerime
Gözkulak oluyor çocukluğun parıltısına
Sokağın altın selinde.

FRESK

Ben o gezinendim işte
Burnu havada
Burnu yerde köpeğiyle
O menekşe toplayandım üstelik

Ve çubuklar edinen
Biçmek için yüksek otları
Oynuyordum bağırıyordum
Kızlara saldırıyordum arada
Küçük hafif ellerimse
Gizemlerini tanıyordu yalnızca

Kesin ağır şeyler söylemiyordu hiç
Ölüm bilmiyordum onu
Daha geçmiyordu kulaklarımdan
Yaşam öyle yetkindi ki.

*

Hayvanın gerçek olduğu çalılık
Hayvanın yalan olduğu savaş

Toprağın güzel olduğu çayırlık
Toprağın çirkin olduğu mağara

Mutluluğun kazandığı ülke
Ölümün baskın olduğu çöl

İnsanın boyun eğdiği gece
İnsanın özgün olduğu gece

İnsanın sabaha erdiği gece.

HİÇTİR DÜNYA

1

Yalandan maymunlar yalandan örümcekler
Yalandan köstebekler yalandan domuzlar

Arasıra bir geyiğin gölgesi
O mutsuz hayvanlar yabanıl
Ürkek esinlenmiş kadınlar

Gömülmüş silkerek kefenlerini
O tebeşirden kadınlar isten kadınlar
Gececil bir ateşin günü tutuşup
Donmuşlar gecesinde bir apaçık ifritin
Her zaman yapyalnız görüntüleri

Ölümü türkülerken yaşam havalarıyla
Onlar toprakla senlibenliler
Tohumsuz köksüz toprakla
Dışarının çevik aydınlığından yoksun
Ve yasak uzamın altın anahtarlarından.

2

Yaşayabilir aynasız küçük ve güzel
Yaşayabilir umutsuz küçük ve güzel

Gecenin upuzun arabaları az ışıklı tan
Yıprattı tenini boşalttı yüreğini

Hep yaşamak belki bense bakıyorum sabırlı
Silik gözyaşlarıyla birleşmesine solgun günün isteksiz.

3

Buyruk veriyordu erkeklere bıraksınlar diye kendini
Kaba süprüntüler altında güvenlikli bir yere
Ulur gibi bağırıyordu İsa'nın orospusuyum ben
Önemsiz bir kızım ben karanlık geceden çıkıyorum
Çalıntı bir yıldızla

Ve çamurdan bir dille buyruk veriyorum
Beni hep sevin diye.

TAN ERİTİR CANAVARLARI

İnsanın güzelliği daha büyüktür insandan
Bilmiyorlardı bunu

Düşünmek için yaşıyorlardı susmak için düşünüyorlardı
Ölmek için yaşıyorlardı yararsızdılar
Ölümle kavuşuyorlardı içtemizliklerine

Düzen veriyorlardı
Zenginlik adı altında
Yoksulluklarına sevdiklerine

Ağızlarında çiçekler gülüşler çiğniyorlardı
Tüfeklerinin ucunda buluyorlardı ancak yürekliliği

Anlamıyorlardı yoksulların sövgülerini
Yarın kaygısı olmayan yoksulların

Ölümsüz kılıyordu onları güneşsiz düşler
Ama bulut çamura dönüşsün diye
Aşağı iniyorlardı göğe direnmiyorlardı artık

Geceleri ölümleri yoksul gölgeleri hep
Başkaları için yoksul

Unutacağız o duygusuz düşmanları
Yakında bir kalabalık
Yineleyecek parlak alevi pek tatlı bir sesle
Biz ikimiz için alevi yalnız bizim için sabırlılığı
Yaşayanların öpücüğünü biz ikimiz için her yerde.

ENTERRAR Y CALLAR*

Sizin tanınız bu kardeşler
Toprak düzeyindeki bu tan
Son tanınız sizin
Uzanıp yattınız orada
Bizim tanımız bu kardeşler
Bu acılar uçurumu üstünde

Öfkemizle yüreğimizle
Biz de sizinleyiz kardeşler
Sürüp gitsin istiyoruz
Bölen bu tan
Mezarınızı akla karaya
Umutla umutsuzluğa

Topraktan çıkan kin
Ve toz içinde
Aşk uğruna savaşan kin
Doyurur da aşkı
Gündüz gözüne parlayan aşkı
Umut yaşar yeryüzünde hep.

* *İspanyolca: gömmek ve susmak (Ç.n.).*

ACININ SİLAHLARI

(LES ARMES DE LA DOULEUR)

1944

ACININ SİLAHLARI

Üç şato kurmuştum verdiğim antlarda
Biri yaşam için biri ölüme biri sevgiye
Bir hazine gibi saklıyordum
Zavallı küçük acılarımı
İyi mutlu yaşamımın

Üç palto dokumuştum tatlılık içinde
Biri ikimize ikisi çocuğumuza
Ellerimiz aynı ellerdi
Birbirimizi düşünürdük
Süslerdik toprağı

Üç ışık saymıştık karanlıkta
Uyku sırasında hepsi karışıyordu
Umudun iplikleri çiçek ayna göz ve ay
Kendisi tatsız dili aydın insan
Kendisi ışıksız parmakları akan kadın

Birdenbire çöl bu
Ve yitiyorum karanlıkta
Düşman anlaşılmıştır
Yalnızını tenimin içinde
Yalnızım sevmek için.

*

Tek bir düşünce tek bir tutku
Ve acının silahları.

DÜŞLERİNDE GÖRDÜKLERİ KADINA

Dokuz yüz bin tutsak
Beş yüz bin siyasi
Bir milyon işçi

Uykularının sultanı
İnsan gücü ver onlara
Yeryüzünde olma sevinci ver
Sınırsız karanlıkta
Dudaklarını ver tatlı bir aşkın
Unutsunlar diye acılarını

Uykularının sultanı
Göğüsleri öpüşle şişkin
Kadın kız ana bacı
Ülkemizi ver onlara
Yaşam tutkunu bir ülkeyi
Sever gibi sevdiler onu

Şarabın şakıdığı bir ülke
Ekinin bolgönüllü olduğu
Çocukların afacan
Yaşlıların incelikli olduğu
Ak çiçekli meyve ağaçlarınca
Kadınların anlayışlı olduğu

Dokuz yüz bin tutsak
Beş yüz bin siyasi
Bir milyon işçi

Uykularının sultanı
Ak gecelerin siyah karı
Kansız bir ateş arasında
Ak değnekli ermiş Tan
Yeni bir yol göster onlara
Salaş hapsanelerinden dışarı

Canları çıktı bilmek uğruna
Beterin beteri kötülüğü
İyi dayandılar gene de
Erdemle delik deşik oldular
Yaralarla delik deşik
Ölmemeleri gerek çünkü

Dinlenişlerinin sultanı
Uyanışlarının sultanı
Özgürlük ver onlara
Ama bize sakla utancımızı
Biz utancı yok etmek için
Utanca belbağladık diye.

GÖZPEKLİĞİ

Paris üşüyor Paris aç
Paris kestane yemiyor sokakta artık
Paris eski püskü giysilere büründü
Paris ayakta uyuyor metroda havasız
Daha bir mutsuzluk yüklendi yoksullara
Bilgeliği çılgınlığı

Mutsuz Paris'in
Saf hava bu ateş bu
Güzelliği iyiliği
Aç açına çalışanlarının
Yardımıma koşun diye bağırma Paris
Benzersiz bir yaşamla ayaktasın sen
Ve solgunluğunun zayıflığının
Çıplaklığı ardında
İnsancıl olan her şey beliriyor gözlerinden
Paris güzel kentim
İğne gibi ince kılıç gibi zorlu
Temizyürekli bilge kent
Dayanamıyorsun haksızlığa
Senin için en beter durum
Kurtulacaksın Paris
Bir yıldız gibi titreyen Paris
Ölmeyen umudumuz
Kurtulacaksın yorgunluktan çamurdan
Gözüpek olalım kardeşler
Miğferli olmasak da
Çizmeli eldivenli terbiyeli olmasak da
Bir ışın tutuşuyor damarlarımızda
Işığımız geri dönüyor
En iyilerimiz bizim uğrumuza öldü
Ama işte kanları birikiyor yüreğimizde
İşte yine sabah bir Paris sabahı
Kurtuluşun tan sökümü
Doğan ilkyazın uzamı
Yenildi aptal güç
O köleler o düşmanlarımız
Anlasalardı
Olsaydı anlama yetenekleri
Ayağa kalkarlardı.

HAYVANLARLA KÖTÜLER

İçerden gelirler
Dışardan gelirler
Düşmanımız onlar
Gelirler yukardan
Gelirler aşağdan
Uzaktan yakından
Sağdan soldan öyle
Ya yeşil giyimli
Boz giyimli ya da
Ceketler kısacık
Paltolar upuzun
İstavrozlar eğri
Tüfeklerle büyük
Bıçaklarla kısa
Casuslarla mağrur
Cellatlarla zorlu
Ve kederle kaba
Yere dek silahlı
Yerde de silahlı
Kaskatı selamdan
Kaskatı korkudan
Çobanları önünde
Biradan sırsıklam
Aydan sırsıklam
Dillerinde ağır
Bir çizme şarkısı
Unutup keyfini
Sevilmiş olmanın
Evet dediler mi
Yanıtları hayır
Altından açsalar
Kurşun olur her şey

Altın olacak ama
Gölgelerine karşı
Gençleşecek her şey
Gidip geberdiler mi
Hele bir ölsünler.

*

Severiz insanı
Kaçıp gider onlar
Özen gösteririz
Mutluluk sabahı
Üste gelsin diye
Dünyanın iyi yanı.

ALMAN BULUŞMASINDA

(AU RENDEZ-VOUS ALLEMAND)

1944

HABER

Yaşamının en kısa gecesi oldu
Ölümünden önceki gece
Kanını yakıyordu bileklerine dek
Hâlâ yaşamakta olduğu düşüncesi
İğreniyordu vücudunun ağırlığından
Gücü inletiyordu onu
Tam bu tiksintinin dibinde
Gülümsemeye başladı işte
Tek BİR arkadaşı yoktu ama
Milyonlarcası milyonlarcası vardı
Öç almak için ve biliyordu bunu
Gün onun için doğdu.

NAZİ ŞARKISI

Bir kelebeğin çılgınca
Uçuşu pencere kaçış
Bitip tükenmeyen güneş
Ve kurşunlarla oynayan
O sonu yok sözveri
Ürpertiyle sarıyor gözü

Ağaç yeni ağaç kanıyor
Yavrularım ilkyazdır bu
Mevsimlerin sonuncusu
Tez olun da yararlanın
Zindan ya da hapistir bu
Kurşunlanma ya da cephe

Anaların son bayramı
Yürek yenik selam olsun
Her yerde ölüm yoksulluk
Ve köleleşmiş Almanya
Ve diz çökmüş Almanya
Kanla irinin içine
Oyduğu yaraların içine
Görevimiz bitmiştir

Böyle şarkı söylüyorlar
İyi katil efendiler.

ÖLDÜRMEK

Yağıyor bu gece
Paris'in üstüne anlaşılmaz bir erinç
Duvardan duvara çarpan
Bir kör gözler erinci
Renksiz düşler erinci
Bir yararsız kollar
Yenik alınlar erinci
Yok olmuş insanların
Gözyaşsız solgun soğuk
Çoktan ölüp gitmiş kadınların erinci

Yağıyor bu gece
Sessizlik içinde
Paris'e bir anlaşılmaz ölgün aydınlık
İyi yaşlı yüreğine Paris'in
Tasarlanmış yalın yaban
Cinayetin ağır aydınlığı
Cellatlara karşı
Ölüme karşı cinayetin.

ATEŞİ YENEN ATEŞE ŞARKI

İnsanın derisinde tutuşuyordu bu ateş
Tan eşitti ona
İnsanın ellerinde tutuşuyordu bu ateş
Bakışında sesinde
İleri doğru sürüyordu beni
Ve ben yakıyordum çölü
Okşuyordum bu ateşi
Ateşini toprağın dehşetin
Gecenin dehşetine karşı
Külün dehşetine karşı
Düz çizgi gibi bir ateş
Uğursuz bir ateş karanlıklarda
Tozların içinde bir adım gibi
Çatıların üzerinden haykıran
Asıl ateş sesten bir ateş

Ateşte ölüm

İnsanın derisinde tutuşuyordu bu ateş
Zincirlere tutunuyordu
Zincirlere duvarlara ağız tıkaçlarına kilitlere
Körlere gözyaşlarına

Sakat doğumlara
Dünyaya alçakça getirdiğim ölüme
Bir ateş ki sönmüş yıldızlara saldırıyordu
Düşmüş kanatlara solmuş çiçeklere
Bir ateş ki yıkıntılara saldırıyordu
Bir ateş ki onarıyordu ateşin yakıp yıktıklarını
Gölgesiz kurbansız
Kanın havanın içilmesi
Biçilmesi yüce çığlıkların
Biçilmesi ışınların
Bir ilâhinin sapanında

Yaratıcısı olmayan bir ateş

Onun arkasında çiy taneleri
Onun arkasında ilkyaz
Onun arkasında
Güven veren çocuklar bütün insanlara
Bölünmez yüreklerine
Lekesiz yüreklerine
Bütün çıplak biçimlerin
Ta özüne değin parlak bir ateş
Renklerin ışıkların ağında
Parlak bir ateş
Sözün bakışın ateşi
Sürüp giden okşama
Doğa sevgisi umudu
Umut yoluyla biliş
Hiçbir şeyin yaratılmadığı düş

Bütün düş ateşin erdemi.

YAŞATMAK

Birkaç kişiydiler karanlıkta yaşayan
Okşayışlı göğü düşünerek

Birkaç kişiydiler ormanı seven
İnanıyorlardı yanan oduna
Çiçek kokuları içlerini gönendiriyordu uzaktan bile
İsteklerinin çıplaklığı örtüyordu onları

Ölçülü soluğu katıyorlardı yüreklerinde
Doğal yaşamın o hiçten tutkusuna
Yazda daha güçlü bir yaz gibi büyüyen

Katıyorlardı yüreklerinde gelen zamanın
Ve bir başka zamanı selamlayan zamanın umudunu
Çölden daha dirençli sevgilere

Küçük minnacık bir uyku
Gelecek güneşe taşıyordu onları
Yaşayıp gidiyorlardı bilerek sürüp gittiğini yaşamanın

Ve aydınlığı doğuruyordu karanlık gereksinimleri.

Birkaç kişiydiler ancak
Birden kalabalık oldular

Her çağda böyledir bu.

NOS UNIREMOS*

Yalnızız kardeşlerimiz de çocuklarımız da yalnız
Bölüşmek çoğaltmak istiyoruz gündüzü
İnsanın büyüklüğü sekiz kez başıdır çünkü

Görevimiz hiç uğruna ölmeyi bilmek
Unutacağız ödevimizi yaşayacağız
Küllerimize karıştıracağız umudun ateşini

Hayvanın burnu temizdir ava dokununcaya dek
Duyarlı saf yüreğe varıncaya dek
O izlenip kovalanmış yıldıza varıncaya dek

Ama yenik tenin altında bile yenilmeksizin
Bizi süren esnek rüzgârın sabanı altında
Acı çektiğimiz ortak tarlanın karıklarında

Bize egemen olan bizi uzatan ve bizi birleştiren
Büyük sezintisi buğdayların gelecek ekmeğin bulutu
Tanıyacağız yetkinliğini isteklerimizin

Ve cömert ellerimiz toplayacak alacaklarını.

* *İspanyolca unir (birleşmek) eyleminin gelecek zaman çoğul 1. kişisi: Birleşeceğiz (Ç.n.)*

KESİNTİSİZ ŞİİR

(POESIE ININTERROMPUE)

1946

KESİNTİSİZ ŞİİR

Kötü okuyacak, sevmeyecek olanlara armağan ediyorum bu sayfaları.

Çıplak silik uykulu
Seçilmiş yüce yalnız
Derin sabahçıl eğri
Serin sedefli dolaşık
Canlanmış ilk buyrukçul
Oynak diri tutkulu
Turuncu pembe mavi
Sevimli ince atak
Doğal yatmış ayakta
Sarılmış açık toplu
Işıltılı uyumsuz
Algın büyücü gülgün
Kıvılcımlı benzeşik
Sağır gizli yeraltı
Felâketli zorlu kör
Ağaçlı kanlı otlu
Yaban karanlık peltek
Güneş vurmuş aydınlık
Çiçekli puslu okşar

Yetkin usta ölçülü
Bağlı yıldızlı kolay
Dolgun çarpıntılı mat
Bozulmayan kaynaşık
Döşeli camsı kurgun
Halk işi toptan yüksek
Tıkalı korunuk çelişik
Eşit ağır metalsi
Acımaz bağışlamaz
Şaşkın çözülmüş kırık
Kara düşkün çamurlu

İki miyiz yalnız mıyım

.....

Hiçbir şey bozamaz ışığın düzenini
Benim yalnız o kendi kendim olduğum
Sevdiğim kimse olduğum ışığın
Ve masada
Bu su testisi bu erinç ekmeği
Duru suyla kaplı eller boyunca
İştahlı ağza uygun ekmek boyunca
Soğuk suyun sıcak ekmeğin
Günün iki yamacında

Bugün ışık tek
Bugün çocukluk bütün
Işığa dönüştürüp yaşamı
Dünsüz yarınsız
Bugün gecenin düşü
Gündüze veriyor her şey kendini
Bugün herzaman'ım ben

İlk olacağım bitip tükenmeyen tek olacağım
Acınası şey yok yalnız gözlerim var
Bir düşün açık tuttuğu
Tenim erdemim benim
Çoğaltıyor görüntümü

Anamın kendisiyim çocuğumun kendisiyim ben
Her noktasında sonsuzun
Rengim daha açılıyor rengim daha kararıyor
Kendi güneş parıltımım ben
Kendi gece mutluluğumum

Birbirine uyar bütün sözcükler
Çamur okşayıcıdır
Donmuş toprak çözülürken
Yeraltıdır gök
Yükseltirken ölümü
Akşam sabahcıldır
Bir yorgunluk günün sonunda

Ama insan
Yavaş yabansılıkların insanı
Bir bataklık gibi insan
İçgüdüsü bulanık
Teni sürgün tenli insan
Kışbahçesi ışıklı insan
Kapalı gözlerli şimşekli insan
Ölümlü bölünmüş
Umuttan kanayan alınlı insan
Geçmişiyle karşı karşıya
Ve pişmanlık duyan hep
Tek başına gündelik
Yoksun sorumlu

Bilmek yaşlanmayı bilmek zaman geçirmeyi

Bilmek saltanat sürmeyi var olmayı dirilmeyi
Attı çarşaflarını aydınlattı odayı insan
Açtı hafif aynalarını gençliğinin
Ve kendini bir zamanlar götüren uzun yolları

Bir çocuk olmak bir tüy olmak doğuşunda
Saydam ve değişmez bir kaynak suyu olmak
Yürekte bir kan damlası olmak hep
Hep yenilenen bir ateş damlası

Isırmak günahsız bir gülüşü ısırmak yaşamı bile
Saflık değiştirmedi istek değiştirmedi hiçbir şey
Kış benim güneşim karlarıma çiçek açtırdı
Güzel kokulu yazda bütün zayıflıklar var

Sevecekler beni çünkü üstündeyim her düzenin ben
Hazırım her şeye herkesin geleceği için
Gelecekte hiç mi hiç bir şey tanımıyorum
Ama sevmek için seviyorum ve öleceğim sevgiden

Diz çöktü ilk öpüş için
Eski zaman gecesinin tıpkısıydı gece
Ve yola çıkış oldu ve geçmişin sonu oldu bu
Yaşamış olduğu acı bilinç

O zaman uyandırdı uyumuş gölgeleri
Susmuş bir mırıltının soğuk ve boz külünü
Körün ve kısırlığın külünü
Umutsuz günü ve uykusuz geceyi

Sınırlı bir yaşamın yoksulluğuna eşit

Sözcükler birbirine yansıyor
Silahlar da

Yitmiş güçte
Hayal edilmiş güçte

Dün gençliktir dün sözveri

Tek bir öpüş alıkoysun diye onu
Onu kuşatsın diye haz
Bir yaz gibi beyaz mavi ve beyaz
Ona saf altından bir kural olsun diye
Kımıldasın diye boğazı tatlı
Teni çeken ısı altında

Sonsuz bir okşamaya doğru
Çıplak ve her yerden görünen
Bir ova gibi olsun diye
Tansıklı bulutsuz
Bir yağmur gibi olsun diye
İki ateş arasında bir yağmur gibi
İki ateş arasında gözyaşı gibi
Kutsanmış kar olsun diye
Ilık kanadı altında bir kuşun
Kan akarken daha hızlı
Damarlarında yeni rüzgârın
Açık gözkapakları
Derinleştirsin diye ışığı
Tüm güzel kokuyu görüntüsüne
Ağzı ve anlaşılır
Sessizlik bilişsin diye
Elleri koysun diye ayalarını
Uyanan her başın üstüne
Sürsün diye başka ellerde
Ellerinin çizgileri
O zamanı aşan uzaklıklar

Pekiştireceğim deliliğimi

Okyanustan kaynağa
Dağdan ovaya
Koşuyor zaman hayaleti
Pis gölgesi ölümün
Ama aramızda
Bir tan doğuyor kızgın tenden
İyice kesin
Toprağı kendine getiren
İlerliyoruz rahat bir adımla
Doğa selamlıyor bizi
Nesneleştiriyor renklerimizi gün
Ateş gözlerimizi deniz birleşmemizi
Ve bütün canlılar bize benziyor
Sevdiğimiz bütün canlılar

Gözler yitti kuşlar alçaktan uçuyor
Ayak sesleri duyulmuyor artık
Sessizlik bir çamur gibi
Yarınsız tasarılar için
Ve ansızın bir çocuk bağırıyor
Sıkıntısının kafesinde
Külleri karıştırıyor bir çocuk
Ve kımıldamıyor canlı hiçbir şey

Gerçeğin hesabını veriyorum
Kulak kesiliyorum sözlerime
Kendimi kandırmak istemiyorum

Bilmek istiyorum yola çıktığım yeri
Korumak için bunca umudu
Kaynaklarım gözyaşları

Ve yorgunluk ve acı
Ve güzellik azın azı
Ve iyilik azın azı

Çizebileceğim ellerim birleşir gibi
Vücudumun biçimini
Çizebileceğim sızar gibi gün
Gözlerimin ta dibine

Ve sıcaklığım yayacak renkleri
Gecelerimin yatağına
Düşlerimden daha büyük
Bir yer edindiğim çıplak doğaya

Yalnız ve çıplak olduğum kesin olduğum yerde
Neyin nesi bilinen varlık
Ortaya çıkmış ilk kadın
Raslanılan ilk erkek
Çıktılar mı karıştıran bir oyundan birbirlerini
Parmakları gibi tek bir elin

Yabancı ilk kadın
Tanınmadık ilk erkek
Tatlı ilk acı
Ve ilk zevk ürkü
Ve ilk aykırılık
Kardeş varlıklar arasında
Ve ilk benzerlik
Aykırı varlıklar arasında

El değmemiş ilk kar tarlası
Yazın doğmuş bir çocuk için

Bir ten bir gizli kan oğulunun
Dudaklarındaki ilk süt

Ve son vızıltıları
Dönen adamların kendilerine

Ayrışıyor yavaş yavaş
Kekeme alfabeleri
Tarihin ve ruhgücünün
Ve baş eğen sözdiziminin
Öğretilmiş anılara

Ve çarçabuk
Kazanıldı özgürlük
Mayıs yaprağı özgürlük
Kor gibi kızgın
Ve bulutlu ateş
Ve kuşlu ateş
Ve mahzenlerdeki ateş
Ve dışardaki insanlar
Ve her yerdeki insanlar
Doldurarak bütün alanı
Devirerek duvarları
Bölüşerek ekmeği
Üstünü soyarak güneşin
Öperek birbirlerinin alnından
Giydirerek fırtınaları
Öperek birbirlerinin elinden
Çiçeklendirerek ten zevkini
Ve zamanı ve uzayı

Şakıtarak sürgüleri
Solutarak göğüsleri

İri iri açılıyor gözbebekleri
Ortaya çıkıyor gizli şeyler
Gözlerinde yaşlarla gülüyor yoksulluk
Gülünç üzüntülerine
Ve meyveler olduruyor geceyarısı
Ve aylar olduruyor geceyarısı

Dolup boşalıyor her şey
Sonsuzluğun düzeninde
Ve söylüyoruz gerçeği
Bir hazinedir gençlik
Bir hazinedir yaşlılık
Bir hazinedir okyanus
Yeryüzü bir maden cevheri
Bir kürktür kış
Yaz bir serin çalılık
Güz bir hoşgeldin sütü

İlkyazsa tan ağarmasıdır
Tan ağarmasıdır ağız
Ve ölümsüz gözlerde
Biçimi var her şeyin

İkimiz sen çırılçıplak
Yaşadığım gibi ben öyle
Sen kaynağı kanın
Ben açık eller
Gözler gibi

Candan bağlı olmak için yaşıyoruz biz ikimiz
Yaşam'a.

ŞAİRİN ÇALIŞMASI

1

Başka kimselerle olmanın güzel yolları
Yazın kuru ot üstünde
Beyaz bulutlar altında

Kadınlarla olmanın güzel yolları
Sıcak tekdüze bir evde
Saydam bir çarşaf altında

Kendi kendimizle olmanın güzel yolları
Beyaz kâğıt önünde

Gözdağı altında güçsüzlüğün
İki zaman iki uzam arasında

Sıkıntıyla yaşam tutkusu arasında.

2

Ne almaya geldiniz
Bildik odaya

Hiç açılmayan kitabı

Ne söylemeye geldiniz
Boşboğaz kadına

Yinelenmeyen şeyi

Ne görmeye geldiniz
Bu ortalık yere

Körlerin gördüğünü.

ÇETİN ARZUSU SÜRÜP GİTMENİN

(LE DUR DESIR DE DURER)

1946

BİR ÖPÜŞLE

Gündüz ev gece sokak
Sokak çalgıcıları
Canına okuyor sessizliğin
Pırıl pırıl görüyoruz kara gök altında

Gözlerimizle dolu lamba
Koyağımızda oturuyoruz
Duvarlarımız çiçeklerimiz güneşimiz
Renklerimiz aydınlığımız

Bizim görünüşümüzde
Güneşin başkenti
Ve sığınağında duvarlarımızın
Kapımız insanların kapısı.

AŞKIN DÜZENİ DÜZENSİZLİĞİ

Başlamak için ilk anacağım şeyler
Sesin gözlerin ellerin dudakların

Dünyadayım orda olurdum
Sen olmasan da

Karşı duran bu yunakta
Tatlı suya denize

Alevin kurduğu bu yunakta
Gözlerimize

İçerisine girdiğim
Bu mutlu gözyaşları yunağı
Erdemiyle ellerinin
Bağışıyla dudaklarının

İnsanın bu ilk hali
Doğan bir çayır gibi

Susmalarımız konuşmalarımız
Geçip giden aydınlık
Dönüp gelen aydınlık
Sabah da akşam da güldürüyor bizi

Canevinde vücudumuzun
Çiçekleniyor olgunlaşıyor ne varsa

Kart kemiklerimi serdiğim
Samanında senin yaşamının

Sona erdiğim yaşamında.

BİZ UYURKEN BİLE

Biz uyurken bile birbirimizi gözetiyoruz
Ve bir gölün olgun meyvesinden daha ağır bu sevgi
Gülmeden ağlamadan sürüp gidiyor nicedir niceye değin
Bir günden sonra bir gün bizden sonra bir gece.

GÜZEL

Uyurken zinciri kıracaksın güzel
Ki gece yarısının tüyünü külün kurşununa bağlar
Ve cansız vücudu düşte sıçrayan hayvana
Otlar ve iç içe geçmiş yapraklar arasında
Gölgeyi içen kömürleri var yeşil enginliğin

En değerli besine kavuşacaksın güzel
Sinirlerin damarların iğindeki gözlerle
İç aydınlık alev ve sabahın ürperişi
Kapa gözlerini vakit geç yarın ışıldar
Yarın daha iyidir bugünden tanıyacaksın dünyayı

Bir günün her günün ve her yerin güzeli
Zayıflığında da aynı süs var gücünde de
Ey herkesin sevgilisi ey sevgilisi bir tekin
Mutlu olma sözü verdi sessizce ağzın
Herkesin yüreğinde bir tekin yüreğinde yüreğimizde.

AŞKLA SÖYLENDİ

1

Fırtınayı susturacak sessizliğimiz
Uslandıracak derin yaprak yığınlarını

Bırakılmış iki el var avuçlarımda.

2

Gözleri capcanlı kendisi görkemli gönlü saf
Göğüsleri hafif gülüp duruyordu her şeye

Deniz saçıp savurdu onun tahtının kumunu.

GÜÇ SÖZKONUSU OLMADIĞINA GÖRE

Sözün en güçsüzüyle kırıldı her şey
Düşüncenin gölgesi gölgenin düşüncesi mutlu ölü
Ateş ılık su oluyor ekmek kırıntı halinde
Bir gülüşü süslüyor kan bir gözyaşını yıldırım
Kurşun altınla gizlendi çöküyor üstüne yengilerimizin
Altüst edildi ektiğimiz ne varsa
Titiz gagasıyla en yakın zevklerimizin
Yerine yerleşiyor kuşta kanatlar bağlamak için onu.

DEVİNCİMİZ

Unutuşunda yaşıyoruz değişimlerimizin
Gün tembel gece canlı
Öğlendeki bir hava kâsesini süzüp kullanıyor gece
Üzerimizde toz bırakmıyor gece

Ama gün boyunca yuvarlanan bu yankı
Zamanın okşamaların iç daralmasının dışında
Tatsız dünyalarla duyarlı dünyaların
Bu ham bağlantısı iki güneşli

İçinde köklerimiz sınırlarımız amacımız yer alan
Bilincimize yakın mıyız uzak mı

Değişimlerimizin uzun kıvancı yine de
Çürümüş duvarlarda canlanan iskeletler
Çılgın biçimlere verilmiş buluşma sözleri
Becerikli tene gören körlere

Buluşma sözleri ön görünüşten yan görünüşe
Acıdan sağlığa aydınlıktan

Ormana dağdan koyağa
Maden filizinden çiçeğe inciden güneşe

Gövde gövdeyeyiz toprak toprağa
Her yerden doğuyoruz yok sınırlarımız.

YAŞAMA DOĞRU YALNIZLIKTAN YALNIZLIĞA

O zamanlar, yılgının ve başkaldırmanın ardından, olağanüstü bir boyuneğme gelmişti. Ermişlerle şehitler çoğalıyordu.

1

Tatlıyım güçlülerle
Zayıfım tatlılarla
Bilirim söylenecek sözleri
Yalnız unutuş esinlensin diye

Bir gölün kızıyım ben
Buğu tutmaz bir gölün
Duru mavi bir göğün
Dingin ayaklarıma dek

Ve hiç sona ermeyen
Bir ilkyazın kızı
Gülerim anlamsız saldırılara
Çiçek halindeyim hep.

2

Gereğince görmek için
Görevini karanlıklarda
Kendini zindana bağlıyor adam
Yansıtıyor duvarlara

Testisi iğrenç etten
Ekmeğine benziyor açlığı
Hiçbir umut oyalamıyor onu
Kapı kendiliğinden açılıp kapanıyor

Ateşin kanın büklümü
Dikenle kaplı her şey
Parçalıyor soluduğu hava
İçindeki çıplaklığı

Paslı yüreğinin yarını
Solucanlar bile çekip gidecek
Çöle dönecek alan
Sonrasız bir çölün içinde.

3

Yine de ermişten şehitten olma
Kusursuz çocuk işte
Bir gönül sabahının tepesinde

Bir çocuk gibi hafif ve ağır
Güven getiriyor dünyaya
Geceler kadar güneş

Derelerde eller var
Ağzı dansediyor öperek
Gözleri candan bağlı köpekler

Alacakaranlıkta küçücüktür o
Düş görüyor uyku saklıyor onu
Aşk büyütüp kıvrandırıyor.

ZAMAN DOLUP TAŞIYOR

(LE TEMPS DEBORDE)

1947

YAŞAYAN BIR KİŞİ ÖLÜLER ADINA KONUŞUYOR

Ey tatlı gelecek, benim bu patlak göz,
Bu açık karın, bu paramparça sinirler,
Benim kurtçuklarla kargaların uyruğu,
Benim yokluğun oğlu kıral oğluymuş gibi.

Yitireceğim yakında görünüşümü:
Topraktanım, toprak üstünde olma yerine,
Topraktan karılmış yüreğim uçuyor tozla,
Eksiği olmayan bir yokluk bütün duyduğum.

SEVGİ GEREĞİNCE

Çözdüm uyuyup düş gördüğüm odayı,
Çözdüm kırları ve dolaştığım kenti,
Uyanık düş gördüğüm, o güneşin doğduğu,
Olmayan gözlerimde ışığın toplandığı kenti.

Küçük mutluluk dünyası, yüzeysiz, dipsiz,
Tanınır tanınmaz unutulmuş güzellikler dünyası,
Birbirine bulaşıyor yaşamla ölüm
Birleşen toprakla göğün kıvrımlarında.

Ayrılmadım hiçbir şeyden, ama katmerledim gönlümü.
Sevgiden yarattım her şeyi: gerçek, düşçül,
Verdim nedenini, biçimini, sıcaklığını
Ve ölümsüz görevini o beni aydınlatana.

MUTSUZLUĞUN SINIRLARI

Gözlerim ansızın dehşetle
Görmüyor kendimden uzağı
Çırpınıyorum boşlukta
Kör doğmuş biri gibiyim
Gecesinden tek tanığından

Yaşam ansızın dehşetle
Değil artık zaman boyunda
Çölüm uzaklığın karşıtı
Can attığım ölümümün
Çürümüş çölü boz çölü

Aşk yıkıntıları var canlı gövdemde
Boynu kan lekeli giysisi içinde ölümüm.

BENDE YAŞAYAN ÖLÜ

Acımda devinir bir şey yok
Bekliyorum ne geceden gelecek var
Ne gündüzden
Ne de şu ben olandan artık

Gözlerim ayrıldı gözlerinden
Yitti güvenleri yitti ışıkları
Ağzım ayrıldı ağzından

Ağzım ayrıldı zevkinden
Aşkın anlamından yaşamın anlamından
Ellerim ayrıldı ellerinden
Ellerim salıyor her şeyi
Ayaklarım ayrıldı ayaklarından
Yürümeyecekler artık yol yok artık
Ne ağırlığımı bilecekler artık ne dinlenmeyi

Yaşamımın bittiği gösterildi bana
Seninkiyle
O senin egemenliğinde
Sonsuz sandığım yaşam
Ve gelecek o tek umudum şimdi mezardır
İlgisiz bir dünya ortasında seninkine eş

Nasıl yakındım sana üşüyorum yanında başkalarının.

YALDIZLI

Kasımın ıslak çarşafları
Gömdü beni sonsuza dek
Zaman süzülüp gidiyor parmaklarımdan
Gözçukurlarımda dönüyor toprak

Nerde bu hafif gülümseyiş
Bir mayıs günü başlayan
Ölülerin ağzında değilse
Acısına karşın sağların

Nerde yanıtsız mektup
Ve sözlerin tozu
Yaşama karşı bu güven
Ansızın sessizliğe dönüşen
Neme gerek gözyaşı ve aydınlığı

Bu dünyadan değil gözlerim
Geçtim ben ne varsa geçti
Bir gölgeyim karanlıkta

Kargaşanın tohumuyum ben.

YAŞAMIMIZ

İkişer ikişer gideceğiz amaca birer birer değil
Herkesi anlayacağız ikişer ikişer anlarken birbirimizi
Hepimiz seveceğiz birbirimizi ve çocuklarımız gülecek
İçinde bir yalnızın ağladığı kara öyküye.

UNUTULMAZ GÖVDE

(CORPS MEMORABLE)

1947

ÜÇ RESİMDE BİR YÜZ

1

Ellerin vücudunu saklayabilirdi.
Ellerin ilkönce senindir çünkü,
Vücudunu saklamaya: gözlerini kapatıp da
Açacak olsaydın, görülmezdi vücudun artık.

Vücudunda ellerin kısacık bir yol gider
Düşünden senin kendine; ustalarındır onlar.
Derin bir ayna vardır da avucunun benzerinde
Bilir parmakların ne düzeltip ne bozduğunu.

2

Ellerin senin ya göğüslerin başkalarına,
Ağzın gibi, zevk almaya döndüğü her şeyin.
Ağzın ki açılıp kıyıları birleştirir de
Onun dalgasıyla kabarır göğüslerinin yelkeni.

Yorgunluktan esrime güzelliği, kızarınca
Sert yüzün ve boşalınca ellerin!
Ey benim oynağım en yavaşım en canlım
Sımsıkı ete bürünür kolların da bacakların da!

Güçlerini paylaştırırsın diklemesine ve devrik.
Sevinç verirsin herkese, yüreğin
Ta dibinde yayılan tan benzeri bir yaz günüyle.
Doğuşunu unutur ve yanarsın var olmaktan.

3

Ve yarılırsın bir olgun meyve gibi, tatlım benim!
Göz alan kımıltı, kaygan ve nemli görünüm,
Ağırca geçilmiş uçurum süzülerek alçaktan
Her yerindeyim senin, kanının çarptığı her yerde.

Sınırsın bütün yolculuklara, çınlarsın
Bulutsuz bir yolculuk gibi, titrersin
Çıplanmış bir taş gibi çılgın suyun ateşlerinde
Ve bütün geceleri söndürür çıplanma susuzluğun.

AY VE GÜNEŞ ARASINDA

Aydınlığım, incem benim, dedim ya sana,
Çocuk gözlerimi yalıyor çıplaklığın.
Mutlu avcıların kendinden geçmesi bu
Büyütmekle saydam bir av hayvanı
Ki susuz bir saksıda serpilip gelişir
Bir tohum gibi bir çakıl gölgesinde.

Çıplak görüyorum seni, düğüm düğüm nakış,
Saatin her dönüşünde yumuşak akrep,
Dingin güneş bütün gün boyu,
Örülmüş petekler, hazlarımın hasırı.

BİRE, İKİYE, HERKESE

Hem seyirciyim hem oyuncu hem yazar,
Kadınım, kocasıyım, çocuğuyum onların,
Hem ilk aşk hem de son aşk,
Hem kaçak yolcu hem birleşen aşk.

Ve yeniden kadın ve yatağı ve giysisi,
Ve paylaşılan kolları ve erkeğin çalışması,
Ok halinde hazzı ve dişi çalkantı.
Sürgünde değil tenim, tek ve çift.

Bir gövdenin başladığı yerde biçim ve bilinç kazanıyorum.
Ve, ölümle çözüldüğü zaman da bir gövde,
Uzanıyorum onun potasına, birleşiyorum acısıyla,
Onun alçaklığıyla onurlanıyor yüreğim, yaşamım.

YETİNMEZ UYKUNUN YANIBAŞINDA YİNELEMELER

Göz, o çılgın patlama ve uzaklık gücüyle,
Göz yaşatıyor ve en uzakta devriliyor gövdenin kurşunu

Dille iletilmiştir ağzın teknesi;
Işıtıyor denizi dilsiz, ıpıslak.

Enli eller güçlerini bilmiyor
Ve başakları kaplıyor hasadın derisini.

Şimşeklerin parmakları, altın okşamalar, yabanıl işlemeler,
Göğüsler ve kabalar taşıyor avuçlardan.

Gözler arasında geceden, bacaklar arasında gündüzden,
Tutuşan aynı saraydır bu bir lahzada,

Anlaşılmaz bir gömüdür, bir elmaslar dalgası
Fırtınayı kışkırtan ve yırtan böğürleri.

Bilmeyen eldir bu, uzlaşan dildir
İlk olarak dişi bir gök altında.

Ve burayı belirleyen bedenin ortasında
Yaşamımızı tartacak sağduyu terazisi,

Sensin o, benim o, ikiziz düşlerimizde.

AMA O

Yalnız biçimiyle yaşar o
Bir kaya biçiminde
Deniz biçimindedir o
Kasları kürekçi kası
Kıyılardır onu yoğuran

Elleri bir yıldıza açılır
Güneşi saklar gözleri
Yıkanmış bir su yanmış ateş
Derin erinç yaratılmış erinç
Tanla gün batımını var eden

Tanımış olmak için dibi
Aşkın biçimini kullanıyorum
Hep aynı biçim değil o
Bir silinen bir biçimlenen
Karınlar alınlar kullanıyorum

Serin mevsim sıcak sözveri
Çiçekler boyunca o
Saatler renkler boyunca
Gücün güçsüzlüğün düzeyi
Bilincimin yitmesi o

Ama yadsıyorum kışını.

GENÇLİK GENÇLİĞİ YARATIR

Hem bir çocuk gibiydim
Hem bir erkek
Tutkuyla çektim
Olmak eylemini ve gençliğimi
Bir erkek olma isteğiyle

İnsan gençken küçük bir
Erkek gibi görünmek ister
Bense büyük bir çocuk gibi
Bir erkekten daha sağlam daha doğru
Bir çocuktan daha bilinçli

Gençlik o kardeşçe güç
İlkyazı yineler kan
Tan her yaşta ağarır
Her yaşta açılır kapı
Gözpekliğiyle pırıl pırıl

Bir aşk söyleşisi gibi
Tek bir ağzı vardır yüreğin.

DİRİLTİCİ ÖPÜŞLERE HAZIR

Zavallı ben yaşayamam öyle bilisiz
Görmem duymam baştan çıkarmam gerek
Duymam seni çıplak ve görmem seni çıplak
Okşayışlarını keyfimce yöneltmek için

Mutlulukla felâketle
Ezbere bilirim gizlini
Bütün kapılarını krallığının
Ellerin kapısını gözlerin kapısını
Her dili eriten göğüslerle ağzının kapısını

Ve bacaklarının arasında açılmış zaman kapısını
Yaz gecelerinin çiçeğini yıldırımın dudaklarında
Çiçeğin ağlayıp güldüğü görünümün eşiğinde
Korurken ölü incinin bu solgunluğunu
Verirken yüreğini açarken bacaklarını sen

Deniz gibisin beşiğinde sallarsın yıldızları
Sevgi tarlasısın birleştirir ayırırsın
Âşıkları delileri
Açlıksın ekmek susuzluk yüksek esrime

Ve son birleşme erdemle düş arasında.

BAKIŞIN İÇERİSİNDE

(A L'INTERIEURE DE LA VUE)

1948

Gözle görülebilen 8 şiir

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN BİRİNCİ ŞİİR

Solgun düşünceli diyordu o
Kaynağını görüyorum gülüşlerinizin
Kolaydır da görmek
Temiz yüreklisiniz çünkü

Yüksek otlar gelincikler
Aşan ıhlamurlar duvarı
Çıplak yüreğin çağında
Ve öpüşlerin her akşam

Kaynağını görüyorum gülüşlerinizin
Zırhınızı bozan
Yalın devinimde
Külrengi boğazı kırmızı kiremitleri

Ve ağır ağır geçiyorsunuz
Küçük taş bir köprüden
Bir aşk gecesidir bütün
Birbirine karışan gölgeleriniz

Kaynağını görüyorum gülüşlerinizin
Tavanınızın kaldıracında

Yatağınızın kasırgasında
Pencerelerinde odanızın

Kaynağını görüyorum gözyaşlarımın.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN İKİNCİ ŞİİR

1

Altı yüz altmış altı güneş, ben lambayı söndürünce, gözlerimin uçurumuna indi. Alp dağlarının çukuru gibi, yılın kısa gününün yıldırımlar saçan ışığı. Alışkanlıklarıma engel oluyordu aydınlık, genel yaşamın utandırıcı koşullarında edinilmiş sıkılganlığı incitiyordu. Kara kristal perde çatlamıştı. Altı yüz altmış altı güneşin korkunç mu korkunç büyüteci altındaydım ve çamurlarla, kabuklarla, küllerle, birbirine dolanmış kıllarla, el sürmeyi göz alamadığım şeylerden daha itici nesnelerle kaplı sanıyordum kendimi.

Ertesi gün, gözlerim açıkken, yosunlarla, kuşbaşı iriliğinde karlarla, mercanlarla, buzlarla, bir de altın parıltılı, sessiz, ufak bir ateşle örtüldüğümü gördüm ardarda.

Kısacası doğa büyüklüğünde.

2

Yıldızların yüce soyu. Göz zamanı dövüyor boşu boşuna zorlu kürekleriyle.

Bir gözlemevinin gelgeç hevesi, zayıf bir kızoğlan kızın, ilgisiz bir av hayvanı için duyduğu ilk heves.

Kız rasgele nişan alıyor, çabalıyor boyuna. Gözünü alamıyor.

Çok uzaktan gözetliyor bütün yolları. Bir şeyin seçtiği yok. Ve attığı her ok düşkırıklığına uğratıyor onu.

3

Işıksız kalmış, kendi varlığının, ilk insanca halinin ışıklarını bile yitirmiş bir kadın. Ayak bastığım uzun, verimli toprakları bozup dağıtan günah hayaleti. Kendini içi boşaltılmış canavarların güçsüzlüğüne adamış olan hayvan, benim yanımda bilinmedik mutluluğun, oburcasına tadılmış zevkin yerini tutması gereken hayvan, doğruluyor ayaklarımın dibinde. Hiçbir şeyin korumadığı hayvan.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN ÜÇÜNCÜ ŞİİR

İnsanın ateşi insanın tek bir ateşi
Tek bir öpüş
Ve yanıyor yakması gereken.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN BEŞİNCİ ŞİİR

Sayısız görüntüsü içinde yaşıyorum mevsimlerin
Ve yılların
Sayısız görüntüsü içinde yaşıyorum yaşamın
Ve oyası içinde
Biçimlerin renklerin davranışların sözlerin
Beklenmedik güzellikte
Ortak çirkinlikte
İsteklere sıcak düşüncelere serin aydınlıkta
Yoksulluk ve üzüntü içinde yaşıyorum ve dayanıyorum
Yaşıyorum ölüme inat.

Alev alev yanan yorgun ırmakta yaşıyorum
Karanlık duru ırmakta

Irmağında gözlerin gözkapaklarının
Havasız ormanda sessiz çayırda
Uzakta yitik göğe düğümlü bir denize doğru
Taş kesilmiş bir halkın çölünde yaşıyorum
Yalnız adamın karınca gibi kaynaşan kalabalığında
Ve kavuştuğum kardeşlerimde
Aynı anda kıtlık ve bollukta yaşıyorum
Gündüzün karışıklığında karanlıkların düzeninde

Hesabını veriyorum yaşamın hesabını veriyorum bugünün
Ve yarının
Sınır ve sınırsızlık üstüne
Ateş üstüne duman üstüne
Akıllılık üstüne delilik üstüne
Ölüme inat daha az gerçek olan yeryüzüne inat
Ölümün sayısız görüntüsü üstüne
Yeryüzündeyim ve her şey benimle yeryüzünde
Yıldızlar gözlerimin içinde ben gizemler yaratıyorum
Alabildiğince yeryüzünün

Belleğin umudun sınırları değildir gizemler
Kurar ama bugünün yarının yaşamını.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN YEDİNCİ ŞİİR

Durmadan çözülen uçsuz bucaksız bir sel
Kabuklarıyla örtüyor ırmakları

Uçsuz bucaksız ve acıkmış bir sel
Sıcaklığa koyu sessizlikli karlara

Uçsuz bucaksız seli devinen mermerin
Boralı göğün battığı sel

Yolda bir yıkıntı gibi uçsuz bucaksız bir sel
Sonrasız bir ayın aydınlığına doğru

Ağızda çiğnenip duran uçsuz bucaksız bir sel
Sıkıntının çalarsaati gibi.

GÖZLE GÖRÜLEBİLEN SEKİZİNCİ ŞİİR

Bir hıçkırıkla açılıyor
Tunç kapılardan biri
Aptal bir çığlıkla ötcki
Girin girin içeri toz

Tahtların en yükseğine tünemiş
Tertemiz paçavra
Bütün işi gülüşlerin tüyünü yolmak
Patlatmak öpüşleri

Bin basamak yaşama doğru
Bir basamak ölüme doğru
Yaşayacak olanlar geri
Ve ileri tutsaklar

Tadı pabucumun tadında insan
Başı her şeyin tersine
Karanlıkta tek başıma var olmalıyım
Gök insanın tersine

Eski seyirci eski put
Eski manastır eski çan
Zamanın yitiyor azalıyorsun
Yeryüzünde insan ve gök

Hergün biraz daha küçük.

SİYASİ ŞİİRLER

(POEMES POLITIQUES)

1948

BİR İNSANIN UFKUNDAN HERKESİN UFKUNA

O pek kötü birbaşınalığa düştükten sonra, içinde ölü karısının yüzünden başka hiçbir şey kalmayınca, büyük bir başkaldırmayla sarsıldı.

SUYUN İÇİNDEKİ KAYA

Bir zırhın içinde ayakta bir kuş gibi
Karanlık bir kafeste rüzgârın başı
Bir ağın içinde doğrulan kılıç gibi
Paylaşılmamış sınırsız bir aşk gibi

Evet diyorum evet bu değil üstün olan
Ve utançla geri dönüyor her imge bana
Gözlüpek insanım ya tutsağım yine de
Sevişirken bir ölüyü sevmişim demek.

Bir haksızlığın kurbanı olduğunu sezdi aptalcasına. İkide bir aklına takılan ölümü, kendi ölümünü değil, bütün canlıların içinde yatan ölümü düşünmeksizin; kendilerini çocukluktan ve yaşlılıktan, verimli ve ölçülü bir yaşamın dengeli tutunma çubuğuna doğru fırlatan bir atlama tahtası gibi, vazgeçilmez bir imge olarak içlerine yerleştirdikleri ölümü.

Onun yaşamının hangi sineği
Anasıdır ölümünün sineklerinin.

Sürüp gitmenin çetin arzusuna değin, doğal bir zamanın ters devinimi. Bitmiş zamanın ve gelecek zamanın kurbanı olduğunu sezdi aptalcasına.

EGOLIOS

Hâlâ duyuyorum o sesi

Orasıdır seveceğin yer
Her vakit her vakit her vakit

Kestirememiştin değil mi söyle
Seni ölümsüzleştirecek bu dakikayı

Kaçamayacaksın kendinden düş görüyorsun
Elindeyse aşksız bir zamanı düşün bakalım

Elindeyse açıkla niçindir bu yüz
Niye senin önünde duran başka yüz değil

*

Hâlâ duyuyorum o sesi

Sev sev
Bir meşeye döndüğünü sezersin

Ve orman gölgen olur
Kuşlar yıldızlar konar başına

Ancak başka bir uykuda uyanırsın artık
Ve senin gözlerinde uykusuz nice göz bekler

Mutluluğu kavramış bir deliye dönersin
Güneşin dallarını doldurursun kucağına

Şimdi duyuyorum o sesi

Onun söylemediği her şeyi
Var saymadığım kuşku duymadığım her şeyi

Sessizliğin halkasını duyuyorum çevremde

Mutsuzluğu kavramış bir deliye dönersin
Çöldeki bir çukura

Yüz üstü bırakılmış bir sayıya
Çok umut beslediğinden

Bir ölü gibi olmak gelir belki başına
Daha sağken tanırsın böceklerin sindirimini

Duyarsız noktaya değin
Her gizin dilediği yokluğa değin.

Kötülük düşünmeden yaşamıştı o güne değin. Kötü yürekli oldu. Canı ağlamak isteyince, hemen her zaman ağlamak istiyordu ya, kendini gülünç, saçma, rasgele biri gibi görüyordu, oysa haklı bir üzüntüsü olan belli biriydi. O zaman da *kendisini sevenler*'i öfkelerle, kalleşliklerle bezdiriyordu. İstemiyordu daha az sevilmiş olmayı.

Yemyeşil, günlük güneşlik yüksek otlar silinip gittiğinden, onun da karanlık, yapışkan geçitlerden geçmesi gerekiyordu.

VERİLEN SÜRE'NİN ŞARKISI

Karadır adım benim uyandığımda
Kara beni bezdiren maymun
Gecenin aynası önünde
Yüz buruşturan o gülünç tutkular kalıbı
Akılsızlığımın ağırlığıdır kara
Çürümüş soğuk yarınım benim

Okun saplandığı yer kara
Odunun tutuşup harladığı yer
Kara yıldırım çarpan güzelim gövde
Kara sevgimin saf yüreği
Karadır ak saçlı kudurganlık
Salyalı alçak ağzıyla

Bu delice soluma isteği
Sesimle son bulur ancak
Suç ortaklarımın gelip ağlayacağı
Mezarımın güzelliğinde ancak
O beni sevmeyi
Ve yasımı kutlamak isteyenlerin

Birlikte eller kurmuştum
Ellerimde tuttuğum ellerin iki katı
Görmek için benim gözlerime katılan
Gözlerle kurmuştum
Ama eksiksiz soğuğun altında bugün
Duyuyorum yanılan kemiklerimi

Silindiğini duyuyorum dünyanın
Hiçbir şey kalmıyor gülüşlerimizden
Gecelerimizden düşlerimizden
Çiy tanesi kömürleşiyor

Çok ağladım koza boş
Yalnız ikimizin sığabildiği koza

Uzaklaşın benim acımdan
Acım tozdan geliyor dosdoğru
Bütün özverileri yadsıyor
Ölüm erdemli değildir hiçbir zaman
Sürün gitsin varsa içinizde
Ölmeden yaşama isteği

Kurumuş gözkapaklarınızın altında
Ve çamurunda isteklerinizin
Bir sıfır yuvarlaklaşıyordu kara
Hem küçük hem koskocaman bir sıfır
İnsanın elinden alabilecek
Bir sıfır insanın yüce payını

Kara yalnız benim siz aydın olun.

Bir defasında, *kendisini sevenler*'den sıra sizde diye, acısına katlanmalarını dilemeye kadar vardırdı işi. Yaşadığından dolayı öç aldı kendinden. Ve bunca iğrentiden nerdeyse mutluluk duydu.

Yaşıyordu ve külleri başdönmesinden koruyordu onu. Gece onun için bir ölüm bahanesi oldu. Yattı oraya, okşadı, baştan çıkardı onu.

Onu sevenler, düşüncelerini değil de saçlarını bağlıyorlardı onun çılgınlığına. Ama onların ağzını baş öptürmelerle tarttı, çukur bir çömlekle, cüce bir sevecenlikle, sınırsız bir eliaçıklıkla, bir canına kıyma sözverisiyle karşı çıktı onlara. Gücü kesiliyordu.

Hem kendisini yaşamaya bağlayan en sağlam bağlar kopup giderken başka ne gelirdi elinden?

ÖLMÜŞ BİR KADINA SÖYLENDİ

Vakit öğle yapyalnız yeryüzünde hep
Ve kentin tabağında ve düzenli yaşam içinde
Çoğaltarak her saniyeyi
Geçmeyen bir zamanda

Yalnızlığıma karşı öğle
Üstüne yaslandığım öğle
Açık ve kapalı gökteki
Kentte ve çöldeki

Sonsuzluğun alnına giriyoruz öğleyle ben
Sen gölgeni ışığını yayıyorsun tenimden içeri
Dipsiz bir yağ gibi sert bir alkol gibi
Ve mıknatıslı akrep hiçbir şey göstermiyor sende

Ve ölüm serüveni ve yaşam serüveni
Üstüme çakıldılar öğleyin geçici şeyde
Bir yanılgı serüveni bense boşalıyorum
Göründüğü an ölen bir çocuk gibi.

Kendisini sevenler'in içtenliğine güven duymuyordu o kısa aklıyla. Yiten kanın ne inancı olur, ne yasası, ne de boydaşı. Onunki öğleyin susmuştu. 1946 kasımının yirmi sekizinde, bir perşembe günü, ona hep bir altın çağlayan gibi görünen kan. Nasıl iyicil bakan gözlerim olacaktı hâlâ, gündüzlerine iyi kötü ulaşan gözlerle gözkapakları eriyip gittiklerine göre?

Onu sevenler ağaca yeni baştan başlamaya çalışıyorlardı. Keyfini çıkarıyorlardı güneşin, uykunun, uyanıklığın. Biri iç temizliğiydi, öbürü armağan. Değişen bir şey, alçalan bir şey, egemen olan bir şey yoktu gözlerinin arasında.

Oysaki, yeryüzünün göbeğinde, korkunun göbeğinde, yokluğun göbeğinde hayal ediyordu kendini o yüreğiyle, ölümüyle ve ters gö-

rüntü canlı bir görüntü oluyordu hep. İlk sevgileri doğuyordu yeniden, geçip gitmiş tenden bir örtü atarak son yıkıntının üstüne.

YOKLUĞA DOĞRU GİDERKEN

Seyret yavaşlat el kol sallamasını
Eksiksiz bir insanın koyakta
Çukur vücudunla dolu yüreğinin koyağında

Çıplak bir kız
Yankı çiftinin silik yarısı
Sesine ses veriyor tanyerinin otun ağacın
Gençliğimin çocukluğumuzdaki şarkının
Damağında mis gibi kokan istek tükürüğünün sesine
Işığa batmış gerçek bakışının sesine

Seyret ve kendi geçmişinde kendine
Bir yıldız gibi görün ey kuşta kuş olup öten
Bu akşama dek
O kuşun tüyünün çiçekleri uçuşunun gölgeleriyse
Dönüyor çürüyen eldeğmemiş toprağa
Karanlığa gireceğiz

Unutuldu geleceğimiz ölümle
Yarınsız yaşadım ben
Görüyorum o çıplak kızı
Eksik yanı olmayan kızı
Soyunmuş kadını yükselen gecede
Ve çocuk doğurmuş işi bitik umutsuz anayı
Kim yatıştıran beni kim çıldırtan beni sen
Gözkapaklarının altında
Kim güçlü kim zayıf öyleyse ben uyuduğum zaman

Artık yaşamayan ve beni kazanan sen değilsen

Basmakalıp deyimlerden, korkaklığın ufak özürlerinden hoşlanır oldu birdenbire: «Beynimden vurulmuşa döndüm — Tanrı en beter düşmanımın başına dert vermesin — İnanasım gelmiyor öleceğime.» Böyle boşuboşuna konuşurken aklıbaşında sözler ediyordu sanki.

Kendi gizli göğünü bir fener sanıp şunu ekliyordu: geriye ne kalıyordu yaşamından, yaşamı konusunda söylemek istediğinden başka?

Onu sevenler pek kulak asmıyorlardı bu çocukça kandırmacaya. *Onu sevenler:* biri bilgelikti bunların, öbürü güzellik. İki kat bitkinlikti istedikleri, kusursuz yankıydı, ortak nedendi. Çünkü sınırsız bir iğrenti oldu aşka inananların eline geçen şey, acının her türlüsü yerine. İnsana çektirdiğinin bütün uygulanmış biçimleriyle istiyorlardı aşkı. Akılları fikirleri bundaydı hep, geçmişteki mutluluğuna, gelecekteki mutluluğuna katılıyorlardı, mutluluk umudunu itiraf etmeyi hiç istemese bile.

İnadına oradaydılar, yaşamı korumak için, analık duygusuyla. Dağlar, ovalar, ormanlar, kentler yalınlaştırıyordu onları duygun havada. Beşikleriydi benzerleri ve aşk tek bilgileriydi. Biliyorlardı sessizliğe karşı koymak için gereken sözcükleri. Açlıklarını, ekmeklerini, öpüp okşamalarını temiz alınlarıyla güvenlerini paylaşıyorlardı. Her şeyi bölerek birleştiriyorlardı her şeyi. Aşkları, kendini sınırlayan aldırışsızdan, kendini tozla bir eden yalnızdan başka bir şey bırakamamış olacaktı geride. Onu sevenler yorgunluğa karşı savaşıyorlardı ya kaç kez de baş eğecek gibi olmuşlardı! Yine de zamanı düzene sokuyorlardı doğal olarak, geçip giden ve geri dönen zamanı. Kullanmıyorlardı hiçbir şey ve yeni olmayı, eski olmayı sürdürüyorlardı. Geceler de, gündüzler de birdi onlar için. Ve dudakları kendi dudaklarından kızarmış dudakları öpüyordu — yükselen en büyük kanadı.

İkiydiler, çoğalıyorlardı. Bir yol çizmekteydiler.

Kötülükle ilgili hiçbir şey altedilemeyeceği için, okşamalarının altına bir kabullenme geldi. Aslına çok benzeyen bir resim aydınlattı aşk odasını, ölen resim.

BİR YÜZÜN RESMİ

On iki tatlılıkla açıklayacağım inceliğini
Yiyip içme inceliği ilkönce
Keyfince düş görme inceliği sonra da
İnsanı güzel havaya götüren düzensizlik hep

Gülüş biçimleniyor senin teninin altında
Bir maden ocağının dibindeki hava çekeceği gibi
Ve senin anıların beyaz okşayışlardır
Ve gülümsersin kendine okşarsın kendini

Sen kendinin çocuğusun ve annelik oynarsın
Sevişmecilik oynamaya verirsin kendini
Yalnız kendine dalarsın çift görürsün kendini
Tek bir ağız olmuş iki ağız tek bir aynada

Güzellik benim sert çocuksu iyiliğim
Göreğen ve görünür sıcaklıkla aydınlık
Çiy taneleri içinde doğar seni sevmek isteyen
Yeryüzü büyüyor göğün sütü içinde

Başka yüreklere doğru kaldırıyorsun memelerini
Yok ışıl ışık göğsünde hiç bulut
Ne kibirlisin ne alçakgönüllü
Ve çıplak bedeninden gerçek çıkıyor senin

On ikinci tatlılık doğuyor senin gerçeğin
Yaşamayı öğretiyor bana umudu uyandırıp
Çok sabırlısın sen ve uzağa gideceğiz biz
Umut bir tarlayı süren bir öküzdür

Ve bakışı süren bir meşale.

Gözdağı veren kış boşu boşuna çatırdattı bitişme yerlerini ve bütün aşk şüpheleri boşu boşuna mezarlar kazdı soğuğun içinde; yitik ten, mutlu zamanlar elc geçiyordu yeniden.

Durun bir düşüneyim yaşamama yardımcı olanı
Sınırsız yaşama nedenimi
Öylesine yüzüstü bırakılmışlığın ardından

Olasıya güçlü haz düşkünü bu neden
Umut alnımı yeniden açasıya güçlü
Cüzamla kemirilmiş inatçı duygusuz alnımı

Çıkış yolu bitmeyen seyir ve benim olmayan
Nesnelerin bana değmesi
Bekleme nedeni gülme nedeni

Hem sis içindeyim değilim hem de
Sandığımız gibi ama kar içinde ama yaz içinde
Bir gövdem var ağırlığıysa başkalarının gövdesi

Gerçeğim ben her şey gerçek ve benim yasım
Nasıl sarsıyor gerçeği çekiç vura vura
Yaşıyorum eskiyim ben her şey yok oluyor yeniyim

Bana acı veren belleğin
Lâl renginde destekleri var ateşte demir gibi
Güneşte gül gibi acımla kırmızı.

*

Önce okşamalara hazır bir gövde
Sonra şaşırtıcı bir öpüş

Önce yitip gitmiş gövdenin
Yerini almayan bir gövde

Körpe tenle dolu yaşama gösterilen
Saygı gibi bir gövde baştan aşağı

Bu içinde gök devinen dünyanın
Bulutlarıyla dalgaları içinde
Bütün tepeleri aşan bir gövde
Yine de benim yanımda yatan

Okşamaların terazilerinde
Gönlümce karanlık kucaklamamda
Yaşamayı öğretecek mi bana bu gövde
Sevdiğim gövdeyi yitirmiş olan bana

Saydamdır gerçek
Ellerim birleşebilirdi dünya ile
Ama hesaplıyorum çılgınlığımı
Gülme sanatı var bende görev olarak

Öğretecek misiniz gün doğmasını çıplak göğüsler
Uyanışımla evli erdemi bana
Mutluluk gözyaşlarıyla
Önüme sermek için bütün açıklıkları

Kuşların mı tutsağı
Islak otun oyduğu bu karın
Yoksa kendinin mi sarhoşum onun yüzünden
Mevsimlere söz geçirir mi

Temmuzun ılık karını
Ya da inancı uğruna kargılar kıran
O sert aralık ayının karını
Gönül alan zayıf karın

Hoşuma gidiyor ezbere biliyorum onu
Işıldayan güzellikleri var onun

Bir tüy tekerleğinden daha canlı
Daha yavaş ölmekten yaşamaktan.

*

Gereğinden çok bilmek coşkunca bilmek
İnsanın soyunma hazzı
Göster göğüslerini duyduğun tadı
Göster sessiz gözlerini

Umursamaz falcı
Tanıyorsun acımı bilgece
Ama söylemiyor ağzın onu
Hep görüntü değiştiriyor

Ve evreni hafifletmek için çoğaltıyor
Öpüşlerini ancak

At bakışlarının köprüsünü yalvarıyorum
Karmakarışık gecelerimin üstüne.

Ve, duyguların aracılığı, yavaş yavaş dayanışma doğuruyordu yeniden. Bir erkek dost, bir kadın dost ve dünya başlıyor yeniden, biçimdışı öz cisimleşiyor. Göğüslerin içerisinden düz bir çizgi geçti. İnsanlar birbirlerine benziyor gene, mutsuzlar gülümsemelerine kavuşuyor, belki eskisinden daha az sevimli, ama daha doğru, daha iyi bir gülümsemeye. Ya kardeşleri yalnızlıklarını bozup dağıtsaydılar ne hale gelirlerdi diye düşünmekten kendini alamıyor. Sıkışık kalabalıktan yükselen şarkının gümbürtüsünü duyuyor. Utanmıyor artık.

Onu sevenler bir sürüydü. Kaynaklardan su içiyor, karanlıkta yitmiş çabaya karşı çalışıyorlardı. Acı yenilmişti, ağaç yerden çıkıyordu, olgunlaşıyordu meyveleri ve herkes bunlarla besleniyordu.

Ne diye burunlarını sokuyorlardı ahlâk öğreticiler? Benzerlerine katılmıştı bir insan, yasal bir kardeş.

Durun bir düşüneyim yaşamama yardımcı olanı
Aşkın görkemli sevinçlerine karşın
Yorgun insanlara umut veriyorum ben

Seviyorlar bir taçtır sevmek
Sevdikleri uğruna çalışıyorlar
Bir okşamalar yükıdür bu

Ama sizin içinde çalışıyorlar

Ortadan kaldırmıyor bu yorgunluğu
Aşkın bütün coşkunlukları
Siz yapacak işi olmayanlar adına
Çok çalışmaktan gelen yorgunluğu

Ele veriyorum haksızlığı
Koparıyorum dikenleri
Kırışıklıkları silmek istiyorum

Konuşuyorum ve açılıyor kapı

Durun bir düşüneyim yaşamama yardımcı olanı
Serinlik isteğim dindirdi sayrıların ateşini
Güneşin altında kar ben bir kadından doğdum
Onun erdemi oluyor bende arasıra
Özgür insanlar yaratıyor onun karnının körfezi

Yaşamak bölüşmektir iğreniyorum yalnızlıktan
Ölümün bağları tutuyor daha beni
Eskisi gibi kucaklamıyorum kimseyi gerçekten
Ekmek bir mutluluk simgesiydi
Öpüşümüzü daha bir sıcak kılan cânım ekmek

Sığınabilinir tek yer bütün dünyadır
Bugün benim için yaşamak yanıtlamaktır bilmeceleri
Ve yadsımaktır doğuşun kör acısını
Parıltısı olmayan yararı olmayan yıldız her zaman
Yaşamak yitmesidir insanın kavuşmak için insanlara

Dereyi silsin ırmağın solgunluğu
Şaşılası gözler yerli yerinde görsün her şeyi
Yoksulluğu silinmiş görsün bakışları düzen içinde
Tohumda çiçekte ağaçta büyüyen bir düzen
Evrene destek olan canlı bir yapı

İnsandan insana gençleşen ve gülen çocuk.

BASIM İŞÇİSİ ARKADAŞLARA

Mesleğimiz aynı meslekti
Göz önüne sermekti karanlıkta
Göz önüne sermek anlamaktır eylemdir
Ya var olmak ya da yok olmak

İnanmalıydık buna inanmalıydık
Özgür olmak elindedir insanın
Kendisi için biçilmiş yazgıdan
Daha iyi olmak elindedir.

Büyük bir ilkyazı bekliyorduk
Bekliyorduk kusursuz yaşamı
Karar vermesini aydınlığınsa
Taşımaya dünyanın bütün ağırlığını.

İSPANYA'DA

Kan rengi bir ağaç varsa İspanya'da
Özgürlük ağacıdır

Susmayan bir ağız varsa İspanya'da
Özgürlükten açar hep

Bir bardak saf şarap varsa İspanya'da
Halk içecektir onu.

BİR MAYISTAN BİR MAYISA

Tek bir ağacın yaprakları gibiydik
Bir araya geldik boğucu rüzgârda
Gecedir yoksulluk tufandır savaş
Bize uzatılan aynadan kurşun kalıyor geride

Yalnız dün değil her zaman göze alırlar
Bizi hiçliğe adamayı biz ki gençleşiyoruz
Her iyi öpüşle her ilkyazdaki gibi
Biz ki gelecekten sağlıyoruz ışığımızı

Kötü yayılmış bir gökte belirlendi ustalarımız
Bizim gücümüz çıplaktır tek ve ilk
Yeryüzünde her zaman ve yarın için biz insanlar
Mutluluğun ağırlığını tanıyacağız ancak

Meyvelerle tomurcukların tatlı hafif ağırlığını.

UMUDUN KIZKARDEŞLERİ

Umudun kızkardeşleri yiğit kadınlar
Bir anlaşma yaptınız ölüme karşı
Erdemlerle aşkı birleştirme anlaşması

Ey sağ kalan kızkardeşlerim
Yaşamınızı oynuyorsunuz
Yaşam yengi kazansın diye

Gün yakındır ey yüce kızkardeşlerim
Güleceğimiz gün yoksulluk sözüne savaş sözüne
Acıya benzer yanı olmayacak hiçbir şeyin

Her yüzün hakkı olacak okşanmalara.

LEDA

1949

LEDA İLK UYKUSUNDA

Yatmış uyuyordum karın üstü
Karnımın bilincinde

Ağır gök akıyordu içimde
Binbir tohumuyla canlı buğdayın

Ölmek için saklanan
Öyle bitkin binbir kuşla.

*

Ateş koku gürültü kapatmak üzereydi kanatlarını
Ezilmiş boğazımda ellerimin kuyusunda

Ateş soğuk gökmaviliği topluyordu omuzlarımı
Yeşillik titriyordu tutsak kanımda

Bunalıyordum güneşten boğuluyordum temiz havadan
Beni bitiriyordu çok iç içeliği canla yüreğin.

*

Az sonra sınırladım göğü kapandım
Acı çektim çamurdan taşlardan öyle derin

Sonsuz köklerimle tıkandı her şey
Kavuştum geçmişimin ağır emeğine

Körlüğüm uzaklık bilmezliğim
Çoğalmış duvarların açıklanmaz ilerleyişi.

*

Dünyadan ayrılmış güzel gözlerim
Ölüler nerde yaşıyor muyum

Yinelemek isterdim dünyayı
Artık bir gölgenin gölgesi olmak değil

Beni görünür kılın güzel gözlerim
Bitmek istemiyorum kendimde.

ONU DÜNYAYA GETİRENİN GÖZÜNDE BİR GÖRÜNTÜ CANLANDI

Düş görüyor düşünde gördüğü benim
Gözlerinin çarşaflarında kimi görür beni değil de

İnsan varlığına düğümleniyor gözlerinde zaman
Saltanatım bütün saltanatlara bağlanıyor gözlerinde

Değişimlerin sofrasında yeryüzü.

*

Düşünde beni görüyor bir erkeği değil
İfrit ve erdem hayvan ve köken olan beni

Sonuna kadar gökte sonuna kadar yerde
Ama soyunuyor isteğimin çevresinde o

Ve doğurgan ıslaklık oluyor yıldırımım.

*

Bilgeliğin kurallarıdır yeryüzü nesneleri
Kazandılar sevme ve sevilme hakkını

Bir güneş parıltısı söndürebilir ancak bir ötekini
Ve sevdiğim kişi için yüzüm var ancak

Boşluk karartmada beni yumurtama dönüyorum
Hiçe dönüşen yengin balını yitiren arı

Ama bir kan ağı kalıyor yengiden sonra.

LEDA DOĞADAN ÇOK DAHA TUTKULU

Bedenim uyanıyor genç ve güzelim
Bir hava mırıldanıyorum çocukluğumdan

Hoş bir yatakta bedenim bir mıknatıs gibi
Çiziyor düşte görülmüş bir yıldızlar göğünü

Herkes yitirdi beni kimsenin değilim
Dönen bir ayna gibiyim yine de
Kolay kazanımlara sunuyorum gülüşümü

Göğüslerim okşanma çağında
Zorlu borada bir çan gibi
Doymuşun elinde benzersiz bir ekmek gibi

Sınırlayabilirim tanrıların erkini
Son verebilirim onların düşgücüne

Kendimi çoğaltarak ölümlü olmak
Zamanı yok ederek ölümsüz olmak

Kızaracağım beni alınca soğuk
Alevler içinde kar olacağım.

*

Dudak dudağa gece tan
Uyluğumda bir öpüş şakıyor yüksek
Üyelerim beni canlı kılıyor
Bir zindan değil bedenim

Işıyorum uçurumun dibinde
Olgunlaştım bağın dibinde
Çıplağım denizin dibinde
Hiç gibi çıplak hiçteki hep gibi

Dudak dudağa gece tan
N'olduğumu söylüyorum dişiliğimi
Bir gülüş gibi gözyaşlarından sonra
İki gölge arasında insansı güneş

Bir zayıflık gülü gibi
Kara dalgasında bütün kanımın
Yararsız kutup kurtarılmış erdem
Erdem oğuludur zevkin

Ateşten geçmiş dayanıksız çiçek
Ağzımı değiştirir ancak benim
Çukur saatlerin amacı o
İstekle dolu testi

Altınla boyuyorum kurbanı
Süslüyorum utancını utanmayanın

Çizgiyle rengi kekeleten
Külün bulunduğu büyük camım ben.

*

Gök kımıldıyor korkum yok düş görüyorum
Gök kımıldıyor ve bedenimin gölü
Yansıtıyor bir dingin bulutlar kuğusunu
Büyük bir kuğuyu kanatları ıslak

Gagasını seziyorum yırtıcı bir kuş gagası
Ağzımda o benim düzlüğü bende şimdi
Daha bir tad almak için yeryüzü cennetinden
Her yerde parlak gündüz şaşırtıcı gece yıldırım

Ey baştan başa incelmiş yenilmiş
Sevgili iyi ten duyuyorum onu yaşamdan
Konuşun konuşun duyuyorum onu sessizlikten
Paslıydım dönüyorum yeni gibi

Bozucu gök yenidir körpe ten için
Aylamsı bir ışık sarıyor gözbebeklerimi
İsteğime çevirdim yabanıl hayvan
Senin göğünü karıştık birbirimize

Erkek dişi bir çift doğuruyorum yine de tekim.

LEDA'NIN DÜŞÜNMEDİĞİ

Kısır bir kadınım ben
İyilikbilirlikle parıldamayan
Unutkan ve dönek
Sağduyulu bir kadın

Bağımın kabarcıklarını üflüyorum havaya
Geri dönüyorlar bana patlamak üzere
Güneşle ayla alacalı
Seviyorlar beni

Yaşamım ben yok başka bir şey
Dedelerimin babamın oğullarımın malıyım
Anamın gülüşü kızlarıma ulaşıyor
Kızlarım düzenliyor benim okşamalarımı

Büyülüyorum o kuğuyu büküyorum boynunu
Ondan daha güçlüyüm ben
Hayvanlarımdan biri o
Demetimden bir başak

Gözlerim dilim ve tenimin kokusu
Başka kuşlar kaldırıyor başka ufuklardan
Temiz alnımdan öpmedi o beni
Kimse alnımdan öpmüyor beni

Ama evet beyaz gülüm bir araç oldun sen ancak
Seni sıkıştırdı uyluklarım iyice emdi karnım
Donmuş küçük zavallı kuğu
Bir tanrı kanadı değildi kanatların

Benim kanatlarımsa ateş içinde.

BİR AHLÂK DERSİ

(UNE LEÇON DE MORALE)

1950

EY BİTMEZ TÜKENMEZ ÖLÜM

Kötülüğe:

Yaşamın kuru otuna eştir sevincin döküntüsü
İkisi de boyun eğip katlanma kadar hafif
Donuk bir gülüş gibi hafif gözyaşlarından sonra
İçimizi incecik bir tozla saran gülüş gibi

Benimse tenim var çarşaflarım acım uyanışım var
İlgilerim çalışmam kuşkularım utancım
O zaman yüceltiyorum ölümü bütün oluyor ayrıntı
Her şeyin içinden geçen zaman benim oluyor hepten

Benim oluyor kökün oyup deldiği kalın toprak
O toprakta bağrıma doğru çığ halinde kararan gün
Görüyorum aşağıdan baykuşun gölgesini tanıdığı yeri
Dünyayı bölen gecemin karanlığında.

İyiliğe:

Dünyanın ucudur birleşmiş olmak
Büyür insanın yüreği
Dünyanın iki ucu yaklaşır

Halkların yüreği daha bir çarpar
Halkların yüreği döver toprağı
Ürün kusursuz olacak

Bir meydan okumadır çalışmamız
Sahiplere sınırlara karşı
Kendimiz için çalışmak istiyoruz

Gündüzü alacağız geceye inat
Unutacağız düşmanlarımızı
Yengi göz kamaştırıyor

Ateşin içine sokulduk
Bizim olsa gerektir sağlık
Doğruluyoruz buğdaylar gibi

Ve sevgiyi ekiyoruz.

GÖLGELERE

Kötülüğe:

İki kişiydik aynı ateşten ısınacak
O ateş ki yaktı kanını tropikal ormanların
Göğe savururdu kuru yaprakları hep
İnlerin oyulduğu toprağı ağır alevleri aşağıdan
Gözlerde oynaşan ateşleri yıldızlardan ötede

İki kişiydik aynı ateşten ısınacak
Kurşun gibi tüyler gibi sevgiyle yüklü
Tek kişiydik acıda sevinçte
Aynı renk aynı koku aynı tat
Aynı tutkular aynı dirlik aynı denge

Davranışlarımız sesimiz birlikte gevşerdi
Aynı külçedendi belleğimizin altını
Ve öpüşlerimiz giderdi eş bir yolda
Ben seni kucaklardım sen beni kucaklardın ben beni
Sen seni kucaklardın pek bilmeden kim olduğumuzu

Tepeden tırnağa titrerdin titrek ellerimin arasında
Aynı bayırdan inerdik ateşe doğru
Yaşadığımız andan yokluktan ateşe doğru
Çılgınlığına küllerine doğru ve birlikteliğimizin
Sonuna kadınla erkeğin sonuna doğru

Nasıl düşünebilirdik ayrılmış olmayı
Biz ki düşümüzde izlerdik gecelerimizle günlerimizi
Biz ortak zamanın ikiz tenin sevgilileri
Ses ve duygu değiştirmezdi ikimiz için hiçbir şey
Çarşaflarımızın kıvrımlarında yararlı sanıyorduk kendimizi

Ve boşuna değildik sokakların kıvrımlarında
Kardeşçe yaşam için savaşıyorduk hiç kuşku duymadan
Rüzgâra yelkene katılıyorduk
Dizginsiz umuduyla mutsuz insanların
Doğuşlarına türkü yakan insanların yıkımdan sonra

Ama sen iyice ölüsün iyice yalnızım bense
Kötü budandım acım var üşüyorum yaşıyorum ya
Yokluğa karşın yaşıyorum yadsınır gibi
Ve kusursuz bir varlık olarak yaşamış olan
Sen olmasaydın ben de öyle olmalıydım ya

Gölgelerimize saygı duymazdım bile.

İyiliğe:

Topraktaki gölgeler dönen gölgeler
Güneşin uysal kızları
Serin dinlendiren oyuncular
İnsanların hayvanların dostları

Gecenin toprağındaki gölgeler
En derini tana doğru gitmekte
Ötekiler gibi ve ay
Öyle hafiftir ki solgun uykuculara

Maden işçisinin toprağı altındaki gölgeler
Gölgeden daha hızlı çarpar onun yüreği
Ateş hırsızıdır yüreği
Geleceğimizi koyar gündüze.

*

Gölgeler altındaki hakaret
Açılıyor bir gölgesi
İğrentinin yoksulluğun
Utancın ve öfkenin

Umutsuz çalışmak
Kendi mezarını kazması insanın
Işıtmak yerine
Gözlerini benzerlerinin

Hayır dedi maden işçileri
Bozguna küllere
Vermek istediler hep
Vermek ama alacak kim

Yüreğin yok sınırları
Ama sabrın var
Kimse aç kalmamalı
Birileri tıkınsın diye

Birileri onlar havarileri
Batıp giden toprağın.

*

Maden işçisi kardeşler onu diyorum size
Siz haklı değilseniz şarkının bir anlamı yok

Eceli gelmeden ölecekse insan
İlk ölenler ozanlar olsun.

YEDİ YELKEN

Kötülüğe:

Taşın akışında
Kesin geçmişte

Sürüp gidiyor yaşamım

Tenin akışında
Sedefinde su ciğerinin

Kanın bağında
Gözlerimden daha derin
Dikilmiş kolda bacakta

Belirgin sözcükte

Somutlaşıyor yaşamım
Ama ölme nedenim de utanmadan.

İyiliğe:

Külrengi tan buğulu gözler
Dinmiş açlık bir sadakayla

Düşman eliyle sarılmış yara
Yaladığı yara bir dostun

Felaketin bile yerleştiği ev
Çukurla dolu yollar bile

Yok olmuş güzel eller
Solmuş pembe yanaklar

Hayvansız bir avlanma
Asılmışı olmayan bir ip
Çocuksuz bir kadın

Körlüğümün duvarları
Görüşümün çevresinde
Karşılıksız bir ses
İçten bir sağırlık

Varsayılan bir geçmiş
Kesinleşmiş bir gelecek
Ölümsüz olmayan bir aşk

Üzülmüyorum hiç
İlerliyorum.

GÜLMEDEN

Kötülüğe:

Ayın biriktiği bir inci gibi
Kışın dış çizgilerini donduracak denli soğuk
Alevle külü birbirine karıştıracak denli soğuk
Ölesiye unutkan ve ilgisiz

Yine de canlı çıplak ve kımıldar görüyordum onu
Onun dilini konuşuyordum bilmiyordu o benimkini
Akşamları bilmiyordu o benim iç susuzluğumu
Ama yeterlidir en küçük yaşama nedeni

Yıkıntıların ortaya çıkardığı kadındı o
Yıkıntılar unutkanlığının yaslar unutkanlığının
Yeniden doğuşumu düzenliyordu canlı ve çıplak
Her şeyiyle bilmeliydim ondaki uğursuzluğu

Gecelerin sonunda bulmak için bencili
Alçak tanı ve günün titrek çiçeğini
Geniş ufku üstünde sağlam dört mevsimin
Görüntüsünü çoğaltırken insan oğulları biçiminde

İyiliğe:

Yavaştı karla güneşi yoğuruyordu
Öyle görkemli
Başka tenlere karışmış tenini yoğuruyordu
Bir âşık yoğurur gibi

Tatlıydı yumuşaktı veriyordu ellerini
Ötüşünü verir gibi kuş
Bir öpüşe açılıyordu ve güzel hava
Arayarak geçip gidiyordu

Güçlüydü yitirecek zamanı yoktu
Kaygılarla acılarla
Birleştiriyordu çıplaklığını ince taşların
Çocuk gülüşlerine

Sonsuzcasına gerçek yeniden buluyordu
Bağışlanmış bir ülkeyi bir anayurdu
Ve görülmeye değen her şeyi görmeye yarar gözleri
Bir kuyunun dibindeki taş gibi alaysız

Ve ökseye mutluluk veren kuru bir ağaç gibi.

KÖTÜ GECE İYİ GÜN

Düş görüyorum baş eğdim gecenin buyruklarına
Doğuşumun tüyünü kurşuna çeviriyorum
Yalın bir kristalden bir sağır yapıyorum karanlıklarda

Sessizlik büyüyor ölü dallar boyunca
Teninin beyazlığı düşümde yakıyor beni.

*

Güneş giriyor titrek odanın içerisine
İşte kucaklaşan sevgimiz güpegündüz çift.
Her şeyi anlıyoruz onun uzun okşayışından

Tanın körpe ateşi tek bir bedenle dolu
Şaşkınım inansam mı seninkine inanmasam mı.

ÇİÇEKLERİN DİLİ

Tanıyorum sizi ben erkeklerin kadınların renkleri
Körpe çiçekler çürük meyveler bozulmuş aylalar
Prismalar ezgiciler sisler oğulları gecenin
Renkler ve gözlerimi kocaman açtıran her şey capcanlı
Renkler ve beni ağlatan her şey külrengi

Sağlığın isteğin korkunun renkleri
Ve sevme tatlılığının gelecekten ses veren
Renkler çılgınlık ve cinayet ve yalnızlık ve başkaldırı
Ve mutluluğu çözen gülüş her yerde
Kimi de kusturan sağduyu biz aptalları

Ve hep yeniden yaratan sağduyu biz yüceleri
Dünyanın yollarında çarpması kanın
Renkler umutsuzluk boş yere oyuyor geceyi
Gizemler karartıyor kemiğe dek uykusuzluğu
Gün doğuyor güzellik iyilik olan düşlerden

Yüreğimin bir yanında yoksulluk sürüp gidiyor
Öbür yan aydınlık umutlanıp renk renk oluyorum
Uzayıp giden bir vücudu yansıtıyorum cömert
Boğuşuyorum esriğim boğuşmaktan yaşamak adına
Utkumu yükseltiyorum başkasının aydınlığında.

BÜYÜK YOLCULUK

Çıktığım o büyük yeşillik yolculuğu
Onca kötüyürekliliğe bakmadan

Doğuşuna doğru gitti hep doğa
Beni ağırlamıştı benzer tan

Ve kuş sürüleri çınlayan yüreklerini açıyordu bana
Ot üzerinde silkip tüylerini şarkılarını

Birer birer kabarıyordu sabahın dalgaları
Öğlenin renklerini paylaşıyordu çiçekler
Pek şendi gönlüm çevik ve diri buluyordum kendimi
İlerliyordum ışıyıp tepeden tırnağı her şeyden

Yükselen çiyler üstünde güneş meyveleri üstünde
Hakkım vardı iyi yaşıyordum

Çünkü büyük tutkulu bir yolculuğa çıkmıştım
Her şey bana karşıyken

Omuzunun şafağından anahtar gözlerine senin
Ağzının yol izinden ellerinin devşirimine
Alnının ülkesinden göğsünün iklimine
Dirilttim biçimini duyarlı vücudumun

Ve kanımı yıkayan gülüşlerinin bağışıyla
İyi gördüm günün aynasında yeniden
Ve beni dünyaya bağlayan öpüşlerinin bağışıyla
Bir çocuk gibi güçsüz buldum kendimi

Bir erkek gibi güçlü ve düşlerimi yönetmeye yaraşır
Tatlı ateşine doğru geleceğin.

VE UZAKTAN KONUŞAN YAKINDAN KARŞILIK VERİLDİĞİNİ DUYDU

Dilşman:

Gün daha iyi geçer yıkıntılar arasında
Kanağan gözler arasında değil

Ürünler daha bir yanar
Kundakçının gelmesiyle
Güneşin kucaklamasıyla değil

Mezarı oyar maden filizi
Açlığı oyar çalışma
Ustayım ben selam verirler bana
Tırmandığım topraktan daha aşağıda
Gizlendiğim yerde kendimi yok etmek için

Ölüme bel bağlıyorum yaşamak için
Bir hayalettir yıkıntılar aşk
Dünya yokluğu çalıyor
Ve çocuklarımın vücutları üstünde
Siliyorum zamanı bir sıfırla.

Dost:

Aynı yüksek mavi dalga
Gündüzü getiriyor bütün insanlara
Yarınlarını bugünlerini
Ve konuksever umutlarını

Yaşlılığı örtüyor gençlik
Ellere gerek duyuyorum ellerimde
Beni denemesi için bir yürek
Ben yalnızsam şafak boş

İyi ilkyaz kaynaklarım
Açıyor toprağı usulca
Gülüyor meleklere cömert aşk
Bütün sevdalılarına yarının

Minnacık bir sözdür öç
Yaşayıp gitmeye güvenen bu çocuklar için

Mutluluktur onlara her işin başı
Şakıyıp duruyor damarlarında

Kazandılar.

HER ŞEYİ SÖYLEYEBİLMEK

(POUVOIR TOUT DIRE)

1951

GÜNDÜZE

Deniz orman dağ düzlük
Canlı su kaynayan ateş
Karşıt acılar sevinçler
Benim için daha açık görecek bir başkası.

*

Gölge uzuyor akşam üzeri
Bölüştüğümüz
Başka bir dünyaya değin.

*

Ay ve ırmağın suları
Ve evlerin ufku
Odamdan daha canlı
Çiy ve güneş
Ve yüreğimin sıcaklığı
Yaşamı öne itiyor ölümü geri

*

Zaman ayırmıyor hiçbir şeyi
Benimle birleşiyor sonsuzluk.

YASA

Yeryüzünde her zaman
Yüzler kalabalığı içinde
Bağlayan bir yüz oldu
İnsanı geçmişine.

*

Çabuk düşün o senin insanlar yaşayan ülkeni
Her insana bir kardeş yaşayan ülkeni dünyada
Eski çocuk onlar kendi çocuklarını tutuyorlar
Üzerinde dizlerinin ve bütün ülkelerde
İnsan çocuğuna katılıyor.

*

Bir çocuğun olsun
Düşlerinin biçiminde isteklerinin
Çabuk düşün o koşan çocuğunu
İlkyazdan yaza doğru koşan bir çiçek gibi
İlkyazdan ilkyaza tanyerinden tanyerine

Yaşamın renkleri yaşlanmaz
Solmazlar güneşin altında.

BİR GELECEK ZAMAN ÜZERİNE

Hapsaneler kapandı tutuklulara
Kayalara dönüştüler kalabalıkta

Soluk alıp verir gibi konuşuyorum
Açık olsalardı içlerinde olurdum ben
Oysa herkes dışarda.

*

Çalışma canlıdır
Yorgunluk sevinçlidir
Soluk alıp veriyorum ya
Kendi göğsümün ötesinde.

*

Sokaklarla evler ormanlarla çayırlar
Aynı parıltıyla parlıyor herbirinin bir güneşi var
Bulutlar dağıldı
Çok kalabalık güneşler var havada
Ve sevgi karşılıklı
Ve çoşkunluk herkeste

Anımsamıyorum
Üzüntülü geçmişi.

BİR OZANIN TAŞLAŞMASI

(Ortaklaşa bir ozanın)

Yumuşaktı yün gibi
Değerliydi ipek gibi
Kapattı bütün pencereleri
Kapattı gözlerini görmek için

Kendini insandan daha az büyük gördü
Ve düşlediği tanrılardan
Daha büyük gördü
Uydurma olduğunu bildiği tanrılardan

Yaşıyordu ya kanında sıcaklık yoktu
Daha uzaktı başı
Güneşin yuttuğu
Bir sabun köpüğünden

İşte o zaman özgür buldu kendini
Öteki insanlardan ayrı
O zaman döndü yeryüzüne
Yer altındaki bir ölü gibi.

BİR OZANIN YÜCELMESİ

(Viladimir Mayakovski'nin)

Yumuşaktı yün gibi
Değerliydi ipek gibi
Genç kız elinden
Daha zayıf elleri vardı

Bilirdi çocuklarla konuşmayı
İyi insanlarla konuşmayı
Çocuksu bir anneden
Daha çok yansıtırdı içtemizliğini

Kimsenin görmediğini
Görebilen gözleri vardı
Yorgunluğun cehennemlerini
Ölümün tozunu

Çalışmanın bilincini
Tutkusunu yansıtıyordu
Umudun yönettiği
Savaşın ayrıntılarını

Bir top gibi haykırıyordu
Ulusunun yengilerini
Yaşamı bir güzel karıştırıp
Sonra üstten düzeltiyordu

Gölgede dağda
Ayaktaydı tüzesi
Biliyordu gülüp ağlamayı
Bütün görüntüler önünde

Okşayarak yatıştırma uzmanı
Korku saldı öfkeleri
O da tenini sundu
Ateşine düşmanlarının

Yok oldu düşmanları
O ise capcanlı kaldı
En sıradan insanların yüreğinde
Kanı ancak bir kule oldu

İnsanlığın kulesi.

İYİ TÜZE

İnsanların sıcak yasası bu
Üzümden şarap yaparlar
Kömürden ateş yaparlar
İnsan yaparlar öpücüklerden

İnsanların çetin yasası
Ayakta kalabilmek
Savaşlara yoksulluğa karşın
Ölümün tehlikelerine karşın

Güzel yasası insanların
Suyu ışığa çevirmek
Düşü gerçeğe
Düşmanları kardeşlere

Hem eski hem yeni bir yasa
Gider daha yetkinleşerek
Çocuğun yüreğinden
Yüce sağduyuya dek.

BARIŞIN YÜZÜ

(LE VISAGE DE LA PAIX)

1951

1

Güvercinin barındığı her yeri tanıyorum
En doğal yer insanın başı.

2

Hak ve özgürlük sevgisi
Harika bir meyve verdi
Hiç bozulmayan bir meyve
Mutluluk tadında çünkü.

3

Ürün versin toprak çiçek açsın toprak
Kurban edilmesin hiç
Canlı ten ve kan.

4

Tanısın insanın yüzü
Güzellikteki yararı
Düşüncenin kanadı altında.

5

Bütün ekmekler için bütün güller için
Hepimiz ant içtik
Dev adımlarıyla yürüyoruz
Yol pek de uzun değil.

6

Kaçacağız dinlenceden kaçacağız uykudan
Elde edeceğiz çabucak tanı ilkyazı
Günler ve mevsimler hazırlayacağız kendimize
Düşlerimizin boyunda.

7

Olası her iyiliğe inanmanın
O beyaz esinlenişi.

8

Özgürlüğe tutsak insan umutla taçlanıyor.

9

Özgürlüğe tutsak insanda hep bir gülümseyiş vardır
Kendisinden istenen her savaştan sonra.

10

Tohumların ellerin sözlerin doğurgan ateşi
Bir sevinç ateşi tutuşur ve her yürek ısınır.

17

Kardeşlik üzerinde yükselir yengi.

12

Büyümenin sınırı yok.

13

Herkes utku kazanacak.

17

Bilgelik tavana asılı
Bakışı kristal bir lamba gibi düşüyor alnından.

15

Ağır ağır iniyor toprağa aydınlık
En eski alından ve zincir korkusunu yenmiş
Çocukların gülüşüne geçiyor.

16

İnsan insanı korkutursa çok uzun zaman
Başında taşıdığı kuşları da korkutur.

17

Güneşte yıkadıktan sonra yüzünü
Yaşama gereğini duydu insan

Yaşama ve sevgiyle birleşme
Gelecekle birleşme gereğini.

18

Mutluluğum ortak mutluluğumuz
Güneşim güneşimiz
Bölüşüyoruz yaşamı
Uzam da zaman da herkesin.

19

Sevgi çalışıp duruyor yorulma nedir bilmeden.

20

Bin dokuz yüz on yediydi yıl
Saklıyoruz o gizli anlaşmayı
Kurtuluşumuz için.

21

Bizden ötekini yarattık biz
Öteki de bizi yarattı
Başka birine gereksinim duymuştuk.

22

Kanatlarına güvenip uçan kuş gibi
Uzanmış elimiz nereye götürür bizi biliriz
Kardeşimize doğru.

23

Uzun zamandır
Bizde eksik olan güçle dolduruyoruz
İçtemizliğini
Artık yalnız kalmayacağız.

24

Barışı çağırıyor şarkılarımız
Bizim yanıtlarımızsa barış için bir şeyler yapmak.

25

Bir batış değil bu bizim isteğimiz
Uğursuz olan ve barış kaçınılmazdır.

26

Bütün dünyanın üzerinde yükselir.
Barışın yapısı

27

Aç kanatlarını güzel yüz
Dünya kendine gelsin senin zorunla
Çünkü gerçek oluyoruz biz.

28

Hep birlikte gerçek oluyoruz çabayla
İstemimizle eritmek gölgeleri
Işık çakan avlusunda yeni bir aydınlığın.

29

Güç gitgide hafif olacak
Daha iyi soluk alıp şarkı söyleyeceğiz daha gür.

FENİKS

(PHENIX)•

1950

• Feniks çiftir –Âdem ve Havva– hem ilk, hem değil.

FENİKS

Sonuncuyum senin yolunda
Son ilkyaz son kar
Son savaş ölmemek için

İşte en alçakta en yüksekteyiz her zamankinden.

*

Yanacağımız odun yığınında her şey var
Elmalar çamlar asma çubukları
Ama sudan daha güçlü çiçekler de var

Çiy de çamur da.

*

Alev ayaklarımızda alev bizi taçlandırıyor
Havalanıp gidiyor ayaklarımızda
Böcekler kuşlar insanlar

Uçanlar yere konuyor.

*

Gök ışıklı yer karanlık
Ama duman uçup gidiyor göğe
Gök yitirdi bütün ateşlerini

Duman yeryüzünde kaldı.

*

Yüreğin bulutudur alev
Ve bütün kan dallarıdır
Bizim havamızı şakır hep

Dağıtır kışımızın buğusunu.

*

Gececil ve korkulu tutuştu acı
Küller çiçeklendi sevinçte güzellikte
Sırt çeviriyoruz hep günbatımına

Tan renginde her şey.

YAZMAK ÇİZMEK BELİRTMEK

Yedi kez gerçeklik
Yedi kez yedi kez doğruluk

İki kişiydik ve yeni yaşamıştık daha
Güneşli bir sevişme gününü
Birlikte kucaklıyorduk güneşimizi
Görünür olmuştu bütün yaşam gözlerimize

Gece gelince kalakaldık gölgesiz
Ortak kanımızın altınını parlatmak üzere
Aydınlığı hiç uyumayan
Tek hazinenin bağrında iki kişiydik.

*

Kararıp ışıyorsun
Uyuyup uyanıyorsun
Dost mevsimler boyunca

Bir ev kuruyorsun
Olgunlaştırıyor yüreğin onu
Bir yatak gibi bir meyve gibi

Ve gövden oraya sığınıyor
Ve düşlerin uzayıp gidiyor orada
Sevecen günlerin evi o ev

Ve öpüşmelerin gecede.

*

Şu yalnız sevgimizi birleştirmek isterdim
En kalabalık köşeleriyle dünyanın
Belki yer bırakabilir
Bizim gibi sevişenlere.

*

İlkyazı düşündüm ilkyaz karardı
Meyvenin içinde hem demir hem yaz karardı

Yitirebilecektim o beni
Kendim olmaya sevdiğim olmaya zorlayan renkleri

Yitirebilecektim bilme gücünü
Siyahın beyazın ağırlığını

İlkyaz ortasında bir kıvılcım çiçek
Paslandırıp kemiriyor yağmuru bense yaza geçiyorum.

Ekinler yandı bizde uyanışı ilkyazın
Belleğin çiçeğinde ve meyvesinde geleceğin gücü var

Geçirebildim üç yılı binlerce yılı
Yaşayarak batmış güneşlerin yaşadığınca

Doğuyorum şimdi sen de doğuyorsun diye
Ateşin külleri üstünde ateşin gülü
Ve sevgim geçmişimden çok daha büyük.

*

Çocukluğun yollarından geldin bana
Bir ot gibi ciddi bir kırlangıç gibi

Sabahların yarı gecesi tanla benek benekti
Sakınarak açıyordu gölgeyi alacakaranlık

Kara hayvanları kovmak için oradan.

*

Gözyaşlarının dibinden acıdan
Kanatsız bir kuş yükseliyordu
Boş bir kayık çıkıyordu sonra.

*

Kan bir yürek çiziyordu
Yürek bedenini çiziyordu
Yüreğimle birleşiyordu bedenin.

*

Rüzgâra karşı kaçıyorsun eteklerini toplayıp
Azgın yağmur altında darmadağın saçlarla

Göğü su bastı yer sırılsıklam.

*

Konuş her dediğinin yankısıyım ben
Yuvanı bulursun duvarımın en yukarısında.

CANLI HAVA

Önüme baktım
Seni gördüm kalabalıkta
Buğdaylar arasında seni gördüm
Bir ağaç altında seni gördüm

Bütün gezilerimin sonunda
Bütün acılarımın sonunda
Dönemecinde bütün gülüşlerin
Çıkarken sudan ateşten

Yaz kış seni gördüm
Evimde seni gördüm
Kollarımda seni gördüm
Düşlerimde seni gördüm

Bırakmam artık seni.

İLKYAZ

Tek tük su birikintisi var kumsalda
Kuşlardan delirmiş ağaçlar va korularda
Dağda kar eriyor
Solgun güneşin çekildiği
Elma ağaçlarında parlıyor dallar öyle çok çiçekten

Pek katı bir dünyada bir kış akşamı yaşadım
Senin yanında bu ilkyazı sen saf gönüllümün yanında
Bizim için gece yok
Silinip giderken seni etkileyen bir şey yok
Ve üşümek istemiyorsun

Bizim ilkyazımız haklı bir ilkyaz.

SENİ SEVİYORUM

Tanımadığım bütün kadınlar adına seviyorum seni
Yaşamadığım bütün çağlar adına seviyorum seni
Enginlerin kokusu sıcak ekmeğin kokusu adına
İlk çiçekler adına eriyen kar adına
İnsanın ürkmediği saf gönüllü hayvanlar adına
Sevmek adına seviyorum seni
Sevmediğim bütün kadınlar adına seviyorum seni

Kim yansıyor bana sen değilsen ben kendimi pek az görürüm
Sensiz uzayıp giden bir çöl görürüm yalnız
Geçmişle bugün arasında
Bütün bu ölüler vardı atlayıp geçtiğim samanın üzerinde
Delemedim aynamın duvarını

Yaşamı sözcük sözcük öğrenmem gerekti bana
Unutur gibi

Benimki olmayan bilgeliğin adına seviyorum seni
Sağlık adına
Yalnız kuruntu olan her şeye karşı seviyorum seni
Zorla tutmadığım bu ölümsüz yürek adına
Sen kuşku sanıyorsun kendini oysa akılsın
Sen başıma yükselen güneşsin
Güvendiğim zaman kendime.

KESİNLİK

Seninle konuşuyorsam daha iyi dinlemek içindir seni
Seni dinliyorsam güveniyorumdur anladığıma

Sen gülümsüyorsan daha kuşatmak içindir beni
Sen gülümsüyorsan görürüm bütün dünyayı

Seni kucaklıyorsam süredurmam içindir bu
Yaşıyorsak birer uydurmacadır her şey

Senden ayrılırsam anımsarız birbirimizi
Ayrılırken buluruz birbirimizi.

BİZ İKİMİZ

El eleyken biz ikimiz
Evimizde sanırız kendimizi her yerde
Güzel ağacın altında kara göğün altında

Bütün çatıların altında ocağın köşesinde
Boş sokakta güpegündüz
Puslu gözlerinde kalabalığın
Akıllıların delilerin yanında
Arasında çocukların büyüklerin
Yok aşkın gizemi
Açıklığın kendisiyiz biz
Evimizde sanır sevişenler kendilerini.

ÖLÜM SEVGİ YAŞAM

Kırabildiğimi sandım derinliği sonsuzluğu
Değinimsiz yankısız çırçıplak acımla
Kapıları insan eli bilmemiş zindanıma uzandım
Öleceğini bilmiş akıllı bir ölü gibi
Yokluğundan başka taç giymemiş bir ölü
Anlamsız dalgalarına uzandım
Kül tutkusuyla emilmiş zehirin
Kandan daha canlı göründü yalnızlık bana

Bozup dağıtmak isterdim yaşamı
Bölüştürmek isterdim ölümü ölümle
Vermek yüreğimi boşluğa ve boşluğu yaşama
Silmek her şeyi ne cam ne buğu kalıncaya dek
Ne önde ne arkada bütün hiçbir şey
Çıkarıp attım birleşmiş ellerdeki buzu
Çıkarıp attım kemikleşmiş kışını
Yürürlükten kalkan yaşama dileğinin.

*

Sen geldin ateş canlandı
Sindi gölge yıldızlarla donandı aşağıların soğuğu

Yeni baştan örtüldü toprak
Senin parlak teninle ve hafifçecik duydum kendimi
Sen geldin yalnızlık yenilmişti
Bir kılavuzum vardı yeryüzünde biliyordum
Yönelmeyi ölçüsüz biliyordum kendimi
İlerliyordum kazanıyordum uzaklıkları zamanı

Sana doğru ışığa doğru gidiyordum sonsuz
Bir gövdesi vardı yaşamın umut geriyordu ağını
Düşlerle çağlıyordu uyku ve tana
Güvenli bakışlar muştuluyordu gece
Aralıyordu sisi kollarının ışınları

Ağzın ıslaktı ilk çiy taneleriyle
Gözü kamaşan erinç alıyordu yorgunluğun yerini
Ve ben tapıyordum aşka ilk günlerimdeki gibi.

*

Tarlalar sürüldü fabrikalar ışıl ışıl
Buğday yuva kuruyor kocaman bir çalkantıda
Sayısız tanıkları var ekin biçiminin bağ bozumunun
Yok sıradan bir şey yadırgı bir şey
Göğün ya da gecenin gözlerindedir deniz
Orman ağaçlara güven veriyor
Ortak bir derileri var duvarların evlerde
Ve yollar kavuşuyor her zaman

İyi geçinmeye yaratılmış insanlar
Anlaşmaya sevişmeye
İnsanların babası olacak çocuklar var
Ateşi yatacak yeri olmayan çocuklar
İnsanları o çocuklar bulacak yeniden
Doğayı da yurtlarını da

Bütün insanların yurdunu
Bütün zamanların yurdunu.

ŞARKI

Aşk içinde yaşam içinde daha
Onun çocuk gözlerinin saf suyu
Ağzı bir çiçek daha
Açar açılmayı bilmeden

Aşk içinde yaşam içinde daha
Onun kapıp yakalayan çocuk elleri
Aydınlıktan yola çıkar ayakları hep
Gider aydınlığa doğru

Aşk içinde yaşam içinde daha
Hafif ve yeniden doğan bir yürek
O yürekte hiçbir şeyin biteceği yok
Dünle hafifler yarın.

DURULUK

Tepelerim boyumcaydı
Yuvarlandım bütün çukurlarıma
İyi biliyordum ki yaşamım bayağı benim
Aşklarım genel bir bahçede boy attı
Doğrularım yanlışlarımsa
Güneşi bir kat daha artıran
Buğdayı tartar gibi tartabildim onları
Ya da ambarlardan eksilen buğday gibi

Ağır bir uçurumun gölgesini verdim susuzluğuma
Ve sevincime biçimini anlamayı
Kusursuz bir küpün.

ERKENCİLER

Büyük bir yolu düşledim
Senin tek başına geçtiğin
Uyanıyordu ilk adımlarında
Çiylerin ağarttığı kuş

Islak yeşil ormanda
Açılıyordu tanın ağzı ve gözü
Tutuşuyordu bütün yapraklar
Bir güne başlıyordum

Sürüp gitmiyordu hiçbir şey
Öteki günler gibi parlıyordu bu gene de
Uyuyordum dün doğmuştum daha
Sen çok erken kalkmıştın

Bağışlamak için bana erkenden
Sürekli bir çocukluğu.

DENİZCİL

Sana bakıyorum güneş büyüyor
Günümüzü kaplayacak nerdeyse
Uyandır başındaki yüreği rengi
Dağılsın diye gecenin mutsuzluğu

Sana bakıyorum her şey çırçıplak
Dışarda az suyu var kayıkların
Az sözle söylemeli her şeyi
Deniz soğuktur sevgisiz

Dünyanın başlangıcı bu
Göğü sallıyor denizler
Sen kendini sallıyorsun çarşaflarında
Kendine çekiyorsun uykuyu

Uyan senin izindeyim ben
Bir gövdem var seni izlemeye beklemeye
Tan kapılarından gölge kapılarına
Ömrümü seni sevmeye harcamak için bir gövde

Düş görmek için bir yürek senin uykunun dışında.

KESİNTİSİZ ŞİİR

(POEŞIE ININTERROMPUE)

1953

YOKSULLAR SARAYI

Çok aşağıdan, çok uzaktan gelip öteye gidiyoruz.

Uzun bir aşk mahkûmları zinciri
Çıkıyor alışılmış zindandan

Aşkları üstüne and içmişti hepsi de
El ele tutuşup gitmeye hep birlikte
Kararlıydılar hiç bırakmamaya
Tek bir halkasını bile kardeşliklerinin

Yoksulluk duvarlara tırmanıyordu daha
Ölüm görülmeyi göze alıyordu
Kusursuz hiçbir yasa yoktu daha
Şaşılası hiçbir bağ
Sevişmek zındıklıktı
Kuşku vericiydi birleşmek

Kendi kendilerinden sarhoş olmak isterdi onlar
Gözleri ballarını yapmak isterdi
Yürekleri kulıçkaya yatırmak isterdi göğü
Severlerdi suyu sıcak havalarda
Tapmak için doğmuşlardı kışa ateşe

Çelişkili yaşamışlardı çok uzun süre
Köleliğin kargaşasında
Kemirip kötülükle yorgunlukla ağır gemlerini
Birbirlerine çarpıyorlardı boğarak güçsüzleri aralarında

Yardım çağırdıklarında
Ya deli sanılıyordu onlar ya suçlu
Ustaların mutluluğunun
Kakma kalemiydi facialarl

Dudaklarda kelepçe ne umutsuz öpüşler
Ne boşuna dönüşler bereketli güneş altında
Saflıklarından artakalmış ne yenikler
Bir hançeri kavrayanlar denemek üzere erdemlerini

Sakat sinirleriyle taçlanmışlardı onlar
Ulumaları duyulurdu sağolsun diye
Sağolsun açlık susuzluk
Sağolsun uğursuzluk kutsanmış ölüm
Sağolsun haksızlık
Neyi beklerseniz ona karşılık veriyordu yankı

Tekdüzeliliğin tadını çıkaracağız
Süsleneceğiz yas giysileriyle
Bir gün daha fazla yaşayacağız
Biz yırtıcıları biz kemirgenleri karanlıkların
Çamurda yükseliyor kör iştahımız
Mezarımızın üstünde görülecektir gök ancak

Bu Yoksullar Sarayı'nın çok ötesinde
Bir pislik ve kan karası vardı
Olabilir ürünlere sezilmiş ayaklanmalara

Ama aşkın her zaman pek duyarlı kenarları vardır

Umudun güçlerinin sığındığı kenarlar
Kurtulmak için yükten

Seviyorum seni tapıyorum sana
Çatıların çizgilerinin üstünde
Verimli koyakların sınırlarında
Kimsenin yanmadığı boğulmadığı
Adaların gülüşlerin eşiğinde
Kimsenin zevkini söndürmediği
Gelecek kalabalıkta
Gece korur gönlün istediğini
Ufuk bilgeliğe verir kendini
Yürek gençliğin oyunlarına
Ne varsa yükselir yoktur geri çekilen

Yaman çiçeklerin evreni
Korurken körpe otu
Kuşatabilirim ellerimle seni
Kurtulmak için geçmişimden
Canlı durgun olabilirim
Hiç bozmadan senin düşünü
Beni mutlu istersin elbet
Ve açık kapı olacağız biz
Çiy tanelerine büyük güneşte
Ve sürüklüyorum seni içimin yangısında
Günlerin en cömertine dek

Yoktur dikilen aynalar
Yangının yıldırımın önünde
Tutuşmuş başakları önünde
Seni seviyorum diyen gerçek bir öpüşün
Tarlada karığın emdiği tohumun önünde
Olmayacak en küçük sorun
Birlikte görürsek

Ağaran tanı ufukta
Aşmak için bir atlama tahtası gibi
Bulunduğumuz her durumu
Yayılırken alacakaranlık

Sen en umutsuzu
Yoksul kölelerin
Sen ki boyuna gelirdin
Issız bir yoldan
Ben ki çok uzaktan gelirdim
İnsanın kendi varını bilmediği
Çapraz binlerce yoldan
Suçsuz içirdim sana
Saf suyunu aynanın
Her dakika az daha
İçinde yittiğim aynanın

Onaydı bu vereneydi
Ötekine kuruntusunu
Yaşamış olmanın biraz
Ve süredurmak istemenin
Kaldık işte böylece
Yoksullar Sarayı'nda
Uzakta görünüm
Ağırlaşıyordu bilinmezlikten
Ve sonumuz kurtuluşumuz
Bulutlarla örtülüyordu
Tufan günündeymiş gibi

Yoksullar Sarayı'nda yoksullar
Uyuyorlardı kendilerinden ayrı
Ve yaşlanıyorlardı yapyalnız
Bir acılar uçurumunda
Yoksulluk yükseğe çıkarıyordu onları

Hayvanlardan az daha yükseğe
Çürütüyorlardı saraylarını
Taşı yiyordu yosun
Tortu suyu silip yok ediyordu
Soğuk eritiyordu yoksulları
Haç saklıyordu güneşi

Yalnız yorgunluklarına güvenilirdi
Yalnız uykularına
Yoksullar Sarayı'nın çevresinde
Bütün kurt anların çevresinde
Açık karınların çevresinde
Doğurmak ve ölmek için
Ve derlerdi ki yaşam vermek
Ölüm vermektir bol bol
Ve derlerdi ki şiir
Bulandırmak içindir aklı
Çekilir kılmak içindir zindanı

Yoksullar Sarayı'nda biz yoksullar
İki olduk milyonlar olduk
Okşamaya çok eski bir düşü
Ta dizlerimize gelen topraktan
Daha derinde sürüyordu o düş bitkisi
Kurtulmuş olacaktık bizlerse
Tasarlayabilecektik yaşamımızı
Korkutmadan bizi hiçbir şey
Gözümüzde at gözlüğü olmadan
Yumuşatabilirdik en kabaları
Ve ışıyıp hafifletebilirdik
Kendimizi boğuşmanın yükünden bile

Bizi seyrediyor körler
Bizi dinliyor en beter sağırlar

Bir gülümsemeye kavuşuyor yüzleri
Ama gülmenin çoğu gerekmiyor bize
Elemek için korkusunu
Yaşayıp gitmenin savunmasız
Ama gülmenin çoğu gerekmiyor bize
Bağlanmamız için birbirimize korkusuz
Görüyoruz birbirimizi anlaşıyoruz
Verirmişiz gibi herkese
Var olma gücünü baskısız

Buysa eğer bizim aşkımız
Bu aşk ki aştı kendi sınırlarını
İsterdi çitin altından geçmek
Bir yılan gibi ve kavuşmak havaya
Bir kuş gibi ve kavuşmak denize
Bir balık gibi kavuşmak zamana
Kavuşmak yaşama ölüme karşı
Ve sürdürmek evreni

Bana kusursuzluğu mırıldandın sen
Ben sana uyumu fısıldadım
Kucaklaştığımız zamanlar
Büyük bir sessizlik doğdu
Ve birden anlattı bize her şeyi
Delice çıplaklığımız
Düş kuracağız ne olursa olsun
Yaşayacağız ne olursa olsun

Uzatıyorsun alnını bir yol gibi
Hiçbir şeyinden sendelemediğim bir yol
Güneş damla damla eriyor üstünde
Güç kazanıyorum adım adım
Yeni sevme nedenleri kazanıyorum

Ve kabuğunun altında dünya
Sunuyor bana birleşik özsuyunu
Öpüşmelerimizin ırmağı boyunca

Ne olursa olsun yaşayacağız
Ve nice benzerimizin
Nice tuzağın nice dostun bulunduğu
Yoksullar Sarayı'nın dibinden
Yükseliyor yılmazlık yelkeni
Yukarı kaldıralım onu duraksamadan
Nedenini anlarız yarın
Yengi kazanınca biz

Uzun bir aşk mahkûmları zinciri
Çıkıyor alışılmış zindandan

Utanç payı haksızlık payı
Acı çok acı doğrusu

Her şey gerekmez ki bir dünya yaratmaya
Mutluluk gerekir başka şey değil

Açık seçik görmek gerekir mutlu olmaya
Ve kusursuz savaşmak gerekir

Kaçık sakar zayıf düşmanlarımız
Bundan yararlanmamız gerekir

Bir an bile beklemeyelim kaldıralım başımızı
Birden saldırıp ele geçirelim yeryüzünü

Biliyoruz bizim o görünür kılalım onu
Biz görünmeyenler

Uzun bir aşk mahkûmları zinciri
Çıkıyor alışılmış zindandan

Güçlendiler ilkyazda
Yaz onlara bir giysi bir besin oldu
İnandılar kışın billura mavi tepelere
Gözlerini yıkadı ışık
Sert içkisiyle sürekli gençliğiyle

Sevgilim Dominique'im can yoldaşım
Samansız duvara saldıran alev gibi
Sabrımız eksik bizim
Cezasını gördük bununsa

Sen yaşamı istiyorsun sonsuz olarak bense doğuşu
Sen ırmağı istiyorsun ben kaynağı
Örtmedi bizi hiçbir sis
Ve sadece aydınlıkta kavuşuyorum sana

Unutulan Saray'ın yıkıntılarını bir gör şimdiden
Yoktu belli bir yapı tarzı
Yoktu çatı orada
Yoktu zırh
Cançekişmeler bozgunlar ışıldıyordu orada
Doğuş karanlıktı orada

Saydam gölgesini gör
Beşiğimiz zavallılığımız olan Yoksullar Sarayı'nın
Gülüyoruz onun içerisinden
Gülüyoruz bizi dünyaya getiren kesin güzel havadan

Bereketli günün yükselişinden
Daha ince bir iklim oldu yeryüzünde
Aşklarımızın iklimi bu
Tat alıyoruz ondan anlıyoruz onu çünkü

Gerçekliktir o sarıyor bizi aydınlığıyla

Seriyoruz çiçeğini yaşamın renklerini
Daha iyisi bizden
Ötesinden bütün gecenin
Yüreğimiz yol gösteriyor bize
Saatleri birleştiriyor sevecenliğimiz

Bir kuş ötüyor bu sabah
Umut besliyor bir kadın bu akşam
Kuş yarın için ötüyor
Kadın çoğaltıyor bizi

Eski yalan yok oldu gitti
En güçlü kayalarla en besili toprakla
Otla dalgayla
Tuzaklar pas tuttu

Yol gösteren sağ çizginin üstünde
Düşme noktasında çavlan
Ve ırmağın akışını bozan
Uzun eğimin üstüne
Bin düşey nokta yerleşiyor
Coşuyor yaşam ve bakış
Kamaşıp dinlenerek

Yaşanan zamanın ırmağı ve çavlanı
Tek bir yürek çarpışı gibi
Kanın gerdiği tek bir ağ için
Görünür umuda karışıyor su
Bir koyak görüyorum
İç düzenin büyük bekçileriyle dolu
Coşkunluk birleşiyor barışla

Ayağa kalkan eğilmiş insan
Yorgunluğu çıkmış insan yengiyi haykırıyor

Yakınına doğru sonsuza doğru
Gevşeyen yumuşak gün
Yeryüzünü bir eldiven gibi biçimleyen gün
Kıvılcım elmasa dönüyor
Tutuşmuş dalga bir havuza

Bir yol buluyor her şey ve devşirilen ürün
Tohum oluyor büzülmüş buğdaya
Tomurcuğu buluyor çiçek
Arzu ve çocuk susuzluk gideriyor
Aynı tenden aynı sütten
Ve aynı gölgeyi koruyor gece
Gözkapakları altına suyun insanın

Zamanın akışında yaşam
Ve gerçekle düşün
İki eli var iki gözü
Şiirimi tartıyor masam
Yazım hece hece söylüyor
İmge sunuyor onu ilk önünc gelene
Birbirine benziyor hepsi orada

Mutluluktur gerçek
Umuttur düşsel olan
Beni sana doğru götüren kargaşa
Nice bir güzel yadsıma arasından
Nice bir soğuk taşkınlık
Nice bir çocukça serüven
Düşkırıklıkları esrimeler arasından

Yoksullar Sarayı'nı bir düşün
O sürüklediğimiz paçavraları
Bayraklarla donattığımızı sanıyorduk nasıl da
Yansıtıyorduk aptal bir dünyayı

Gülüyorduk ağlamamız gerektiğinde
Pembe görüyorduk kızıl yaşamı
Bağışlıyorduk yıkım getireni bize

Diyorsun ki ben kendimden çok
Senin için konuşuyorum seviyorum seni çünkü
Benim için anımsadığını söylüyorsun
Geçmişimi şiirlerimle
Nasıl kızabilirsin bana
Düne güvenmeyelim hiç
Kuruntudur geçmiş dediğin bütün

Nasıl ben seni seversem çocuk ve genç kız olarak
Benim de sevilmem gerekir
Bir erkek gibi bir âşık gibi
Senin yeni doğmuş evreninde
Boştu ikimizin de elleri
Birbirimize yanaştığımız zaman
Özgür düşündüğümüz zaman birbirimizi

Yadsımamak gerekirdi hiçbir şeyi
Yalnızlık acısından başka
Vazgeçmemek gerekirdi hiçbir şeyden
Yaşamış olmanın boş övüncünden başka
Köleliği hiçe sayarak
Ah derdin ki yüreğim var
Yüreğim çarpıyor her şeyi hiçe sayarak

Yalan söylemem ben kuşkulanmam hiç
Dünyaya gelir gibi seviyorum seni
Gök parıldar ve sürer gibi
Senin her zaman aradığın
Sözcüklerin baş harfiyim ben
Sana beni sevmeyi buyuran
En güzel büyük harfim

Yoksullar Sarayı'nda sana sunabildiğim
Yüreğin demek oldu yüreğim dermiş gibi
Acının ve köklerin gölgesi hiç vurmayan
Ve yeniden doğacak çocuklar kardeşince
Aşkı ve aşkımızı doğrulamak için hep

Bağlantı için uzun çabası insanların
Ortaya çıkan zincir o eski cehennemden
Kaynadı saf altına açıklık ateşinde
Solunuyor apaydın görüyor ve umudun
Eşitlediği açık gözler baklaları da

Sevincimizi gerçek yaratıyor duy beni
Senden saklı neyim var görmen gerekir beni
Başkalarından zayıf başkalarından güçlü
Elini tuttuğumda güçlü onlara zayıf
İtirafım ve bana inanma kanıtı bu

İtiraf bu uzaktan geldim denemiş oldum
Ve öyle anlar var ki yadsıyorum her şeyi
Açık seçik nedensiz çünkü yorgunluk beni
Sürüklüyor dibine geçmişteki sislerin
Güneşim saklanıyor ve yayılıyor gölgem

Görüyorsun büsbütün suçsuz değilim işte
Kendime öfkelere yadsımalara karşın
Andırıyorum çürük ezici bir dünyayı
Ömrümün suyu hiçbir zaman değişmemiştir
Kurtaramamışımdır kendimi hiç çamurdan

Düşüncem ve ellerim yükümlülük duydular
Kapanmaya çoğu kez raslantının üstüne
Alıp başımı gittim yaşamaya çoğu kez
İçine yeterince görüntü yansımayan

Ve tutku yansımayan sönük bir ayna gibi
Düşüncemin artırmak için ağırlığını

Düş kurmam gerekirdi kuralsız mantıkdışı
Bilgisiz ve belleksiz ve yaşlanmamak için
Ama çıkartamadım şu kaçak yüreğimden
Geleceği bu işte yanıp durduğum dersin
Bilirsin birleşmeye nasıl can attığımı
Bir uyumlu güvenli mutluluk umuduyla

Dersin ki gözlerime en güzel gelen neden
Hergünkü sevdiğimdir bağlayandır o beni
Sezmeli miyim ya da uydurmalı mıyım hep
İlkyazın geldiğini yazın duvarlarını
Duyayım diye seni mutlu etme gücünü
Çılgın kalabalıkta ve yanımda yapyalnız

İkimizden hiç biri korkmaz yarından dersin
Yüreğimiz şişmiştir çatlayan tohumlarla
Yemeyi bileceğiz erdemin meyvesini
Dağılıyor şekerli aydınlıklarca karı
Bizi o yarattı ve çoğaltacağız onu
Doruğa doğru günün birer yamacında biz

Seni bu gün adına seviyorum güzelim
Gün çöktü üstümüze ve kaldırıyor bizi
Göğün yelin bir kuşu kaldırmasından iyi
Gün sevincin doğduğu gündür katıyorum ben
Dalganın eğrisini gülüşün kanadına
Sonsuz olduğu gündür bugün şimdinin işte

Değerinle ilgili tek düşünce yok bende
Çok sevilmiş olmaktan başka çağlardan beri
İşte bu dakikada sanırım sonsuzluğum

Bizi yaşam boyu birleştiren dakikada
Daha bir çoğalırdık bıraksak kendimizi

Çocukluklarından el ele tutuşup çıkan
Çocukları olduk geçmişin bu dakikada
Bulduk birbirimizi daha bulduk biliştik
Sabahleyin günaydın dedik sonra yaşama
Geçmiş gelecek ortak yaşamımıza bizim

Zamanın bize zorla akıttığı her şeye.

EK BİLGİLER

1.
Yıl dökümü
2.
Yapıt dökümü
3.
Kaynakça
4.
Türkçede Eluard

1895. 14 aralık: Paul Eluard'ın Seine ırmağı üzerindeki Saint-Dénis kentinde doğumu. Asıl adı Eugène-Emile-Paul Grindel. Baba sayman, anne terzi.

1899. 4 kasım: Sigmund Freud, *Düşlerin bilimi.*

1908. Aile Paris'e göçüyor. Paul, doğduğu kentte başladığı öğrenimi bu kentte sürdürecektir.

1911 - 1912. Bir akciğer kanaması sonucu öğrenimine ara veriyor. İsviçre'nin Davos kentinde, Clavadel sanatoryumunda kalıyor bir süre. Orada Hélène Dimitrovnia Diakonova Gala'yı tanıyor.

1913. Gala ile evlenme tasarısı. Ocak ayında, Paris'te, Paul-Eugène Grindel adıyla ilk kitabını yayımlıyor: *Premiers poèmes* (İlk şiirler).

1914. Yıl başlarında, düzyazı şiirlerinden oluşmuş bir kitap daha yayımlıyor: *Dialogues des inutiles* (Yararsızların söyleşisi). Bu iki yapıtı sonradan toplayıp kendi eliyle yok edecektir.
Şubat: Artık iyileştiği için Clavadel sanatoryumundan ayrılıyor. Gala Rusya'ya dönüyor.

Ağustos: Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması. Eluard askere alınıyor.

1915. Önce piyade eri, sonra da sağlık eri.

1916. Cephede, ateş hattında, kendi eliyle 17 tane yazıp çoğalttığı *Devoir* (Ödev). İlk kez bu yapıtta kullanıyor Paul Eluard adını.
Temmuz: Tristan Tzara'nın, Zürih'de, *Aventure céleste de M. Antépryne* adlı yapıtının yayımlanışı.
Eylül: Gala'nın Paris'e dönüşü.

1917. 21 şubat: Eluard Gala ile evlenmek için üç günlük izin alıyor.
Mart: Ağır bir bronşit yüzünden Amiens hastanesine kaldırılıyor.
Haziran: *Dada I* adlı derginin Zürih'de yayımlanmaya başlaması. Eluard üçüncü kitabını yayımlıyor: *Le Devoir et l'inquiétude* (Ödev ve kaygı).
Ekim: Rusya'da Bolşevikler'in yönetime el koyması.

1918. Gala'nın bir kızı oluyor: Cécile.
Haziran: Tristan Tzara'nın *25 poèmes*'inin Dada Dizisi arasında yayımlanışı.
Haziran: Eluard *Poèmes pour la paix* (Barış için şiirler) adlı kitabını yayımlıyor.
Freud: *Ruhçözümüne giriş.*
9 kasım: Apollinaire'nin ölümü.

1919. André Breton «otomatik yazı»nın kaynaklarını ve yollarını buluyor.
1 mart: Eluard, *Littérature* (Yazın) dergisinin ilk sayısını yayımlıyor. Derginin katılımcıları Louis Aragon, André Breton, Philippe Soupault.

Nisan: Tristan Tzara *Littérature* dergisine katılıyor.
Ağustos: Jacques Vaché'nin *Lettres de guerre* (Savaş mektupları) yapıtının yayımlanışı.
Ekim-kasım: André Breton ve Philippe Soupault *Littérature* dergisinde *Les Champs magnétiques*'i (Mıknatıslı alanlar'ı) yayımlıyorlar.

1920. Eluard *Les Animaux et leurs hommes, les hommes et leurs animaux* (Hayvanlarla insanları, insanlarla hayvanları) adlı yapıtını yayımlıyor.
23 ocak: *Littérature* dergisi Paris'te büyük bir Dada akşamı düzenliyor. Katılımcılar arasında Eluard yok.
Şubat: Eluard'ın yönettiği *Proverbe* dergisinin ilk sayısı.
Mayıs: *Littérature* dergisi *Dada akımı ve yirmi üç bildiri*'yi yayımlıyor. Ayın 26'sında, Eluard'ın da büyük katkılarıyla, Dada festivalinin açılışı.

1921. Eluard: *Les Nécessités de la vie et les conséquences des rêves* (Yaşamın gereklilikleri ve düşlerin sonuçları).
13 mayıs: Dada gösterisi.
Haziran: Francis Picabia'nın Dada akımından ayrılması.

1922. André Breton *Çağdaş anlayışın savunulması ve yönergelerin belirlenmesi* için uluslararası kurultay hazırlıklarına başlıyor. Katılımcılar Georges Auric, André Breton, Robert Delaunay, Fernand Léger, Amédée Ozenfant, Jean Paulhan ve Roger Vitrac. Tristan Tzara'nın bu girişime karşı çıkması üzerine Dada takımı arasında kopukluklar baş gösteriyor.
Mart: *Répétitions* (Yinelemeler); Max Ernst'in desenleriyle.
Nisan: Eluard, Tzara'nın *Coeur à barbe* (sakallı yürek) yapıtına katılıyor.
25 haziran: *Les Malheurs des immortels* (Ölümsüzlerin mutsuzlukları) adlı yapıtını yayımlıyor (Max Ernst'in katkısıyla).

Ekim: Gerçeküstücüler'in «uykular» dönemi. Robert Desnos'nun Marcel Duchamp ile öteduyum (telapati) ilişkisine girerek yazdırdığı sözcük oyunlarından oluşmuş *Rrose Sélavy*'in yayımlanışı. (Marcel Duchamp bu sırada New York'ta bulunmaktadır).

1923. Paris'te sonuncu Dada akşamı.

1924. 21 ocak: Lenin'in ölümü.
Aragon: *Libertinage.*
Kendini çelişkiler içinde gören Eluard, her şeyi silmek amacıyla, dünyayı dolaşmak için Marsilya'dan yola çıkıyor. Ertesi gün *Mourir de ne pas mourir* (Ölmemekten ölmek) yapıtının yayımlanışı.
11 ekim: Gerçeküstücü Araştırmalar Bürosu'nun Paris'te açılışı.
Ekim: Eluard'ın Paris'e dönüşü.
18 ekim: Aragon, Breton, Delteil, Drieu La Rochelle, Eluard ve Soupault imzasıyla ilk gerçeküstücü ortak yazı: *Un cadavre* (Bir ceset).
Kasım: Breton *Gerçeküstücülüğün ilk bildirisi*'ni yayımlıyor.
La Révolution surréaliste (Gerçeküstücü devrim) dergisinin kuruluşu.

1925. 27 ocak: Eluard, yirmi altı gerçeküstücü sanatçıyla birlikte, bir bildiri yayımlıyor: «Gerçeküstücülük düşüncenin ve ona benzer her şeyin bir kurtuluş aracıdır.»
Ocak: Benjamin Péret ile birlikte *152 proverbes mis au goût du jour* (Günün beğenisine uyarlanmış 152 atasözü) adlı yapıtını yayımlıyor.
Şubat: Aragon'un *Le Mouvement perpétuel* adlı yapıtı.
Freud: *Yaşamım ve psikanaliz.*
Eluard: *Au défaut du silence* (Sessizlik yokluğunda).
12 haziran: Juan Miro'nun resim sergisi.

Jacques Prévert ve Yves Tanguy gerçeküstücülere katılıyorlar.
1 temmuz: Paul Claudel'e açık mektup.
Ağustos: Aragon'dan *Le Paysan de Paris.*
14 kasım: İlk gerçeküstücü resim sergisi: Jean Arp, Giorgio de Chirico, Marx Ernst, Paul Klee, Man Ray, André Masson, Juan Miro, Pablo Picasso...
Aragon, Madrid'deki Residencia de Estudiantes'de «Sizin için pek değerli olan bu uygarlığı yıkıp yok edeceğiz.» diye konuşuyor.

1926. *Cadavre exquis* (tatlı ceset) adlı gerçeküstücü oyunun başlangıcı.
10 mart: Max Ernst'in resim sergisi. Kataloğunda Eluard, Robert Desnos ve Benjamin Péret'nin şiirleri.
Eluard komünist partisine yazılıyor ve *Clarté* dergisine katılıyor.
8 eylül: Eluard, *Capital de la douleur* (Acının başkenti).
12 aralık: *Les Dessous d'une vie ou la pyramide humaine* (Bir yaşamın gizli yanları ya da insan piramidi).

1927. Ocak: Lautréamont'un *Bütün yapıtları*'nın Philippe Soupault eliyle yayımlanması üzerine Aragon, Breton, Eluard imzalı karşıçıkış.
Mart: Antonin Arthaud'dan *Le Pèse-nerfs.*
Nisan: Robert Desnos, *La Liberté ou l'amour.* Péret, *Dormir, dormir dans les pierres.*
27 mayıs: Yves Tanguy'nin resim sergisi. Breton'un sunuş yazısıyla.
16 ekim: Max Ernst'in resim sergisi.
27 ekim: Gerçeküstücüler Arthur Rimbaud için devlet eliyle yapılacak bir kutlama tasarısına karşı çıkıyorlar.

1928. 12 şubat: Eluard, *Défense de savoir* (Bilmeyi savunmak).

15 şubat: Chirico'nun resim sergisi. Aragon'un sunuş yazısıyla.
15 mart: *Gerçeküstücü devrim* dergisinde (11. sayı) «Cinsellik üzerine araştırmalar».
Mart: Breton, *Le Surréalisme et la peinture.*
Nisan: Péret, *Le Grand jeu.* Aragon, *Traité du style.*
Haziran: Breton, *Nadja.*
Eluard bütün kışı Grisons sanatoryumunda geçirecektir.
1 aralık: Max Ernst'in resim sergisi. Kataloğu René Crevel imzalı.
19 mart: Eluard, *L'Amour la poésie* (Aşk şiir).
Mayıs: Crevel, *Etes-vous fous?*
Max Ernst: *La Femme 100 têtes.*
Haziran: *Le Surréalisme en 1929* (1929'da gerçeküstücülük), *Variété* dergisinin özel sayısı.
5 kasım: Gerçeküstücülerden Jacques Rigaud'un kendi canına kıyışı.
20 kasım: Salvador Dali'nin resim sergisi. André Breton'un sunuş yazısıyla.
Aralık: Eluard on yedi yıl birlikte yaşayacağı Nusch'la karşılaşıyor. Luis Bunuel'in, Salvador Dali'nin, René Char'ın gerçeküstücü akıma katılışları.
Gerçeküstücülük bir bunalım döneminden geçmektedir ve Breton *Second manifeste*'i (İkinci bildiri'yi) yayımlayınca, birçok gerçeküstücünün sert karşıçıkışlarıyla karşılaşıyor.

1930. 20 nisan: Eluard, *Ralentir travaux* (İş yavaşlatmak), André Breton ve René Char'la birlikte.
Mart: Aragon, *Le Peinture au défi,* (resimde «kolaj» tekniğine ilişkin ilk yapıt).
Breton'a bağlı gerçeküstücüler, programlarında yanlış anlama gelebilecek yerleri kaldırmak amacıyla, *Révolution surréaliste* (Gerçeküstücü devrim) adını *Le Surréalisme au servi-*

ce de la révolution (Gerçeküstücülük devrimin hizmetinde) diye değiştiriyorlar. Bu yeni dizinin ilk sayısı temmuzda yayımlanacaktır.
Eylül: Aragon 6-15 kasım arası Harkov'da yapılacak Uluslararası Devrimci Yazarlar Kurultayı'na katılmak üzere Rusya'ya gidiyor. Oradaki bir konferansta gerçeküstücülük «kapitalizmin üçüncü aşamasındaki çelişkilerin kışkırttığı genç aydınların tepkisi» olarak niteleniyor.
15 ekim: *A Toute épreuve* (Her şeye dayanıklı).
28 ekim - 3 aralık: Dali'yle Bunuel'in birlikte çevirdikleri *L'Age d'or* filminin gösterimi. Karşıt anlayışlı izleyiciler arasında çıkan kavga sonunda salonun girişinde sergilenen gerçeküstücü resimlerin bıçaklarla delik deşik edilmesi üzerine polis filmi yasaklıyor.
24 kasım: André Breton'la birlikte yazdığı *L'Immaculé conception* (Günahsız gebelik).
15 aralık: Salvador Dali, *La Femme visible.*
Eluard Gala'dan ayrılıyor.

1931. Eluard: *Dors* (Uyu). Yayın tarihi kesin değil.
10 haziran: Breton, *Union libre.*
Temmuz: Moskova'da, *Littérature de la révolution mondiale* dergisi Aragon'un *Front rouge* (Kızıl cephe) şiirini birçok dile çevirerek yayımlıyor.
25 ekim: Aragon, *Persécuté persécuteur.*
Aragon: *Le Surréalisme et le Devenir révolutionnaire* (Le Surréalisme au service de la révolution dergisinin 3. sayısında).
Aralık: Crevel, *Dali ou l'Antiobscurantisme.*

1932. 16 ocak: Fransız hükümeti *Kızıl cephe* ozanını «askeri karşıgelmeye ve öldürüme kışkırttığı» gerekçesiyle suçluyor. Gerçeküstücüler sanığı savunmak amacıyla toplu bir dilekçe hazırlıyorlar. Breton *Misère de la poésie* (Şiirin sefaleti) adlı ya-

zısında ozanı savunuyor. Yine de gerçeküstücüler, Aragon'u, Rusya'ya yaptığı gezi nedeniyle değişik biçimlerde eleştirmektedirler. Bu arada Aragon gerçeküstücülükten kopmuş, komünizmi yeğlemiştir.
Breton: *Les Vases communicants.*
Nisan: Crevel, *Le Clavecin de Diderot.*
25 haziran: Eluard, *La Vie immédiate* (Dolaysız yaşam).

1933. Ocak: Almanya'da Hitler iktidarı ele geçiriyor.
Eluard: *Comme deux gouttes d'eaux* (İki su damlası gibi).
Nisan: Crevel, *Les Pieds dans le plat.*
Bağımsızlar salonunda gerçeküstücülerin toplu sergisi (Jean Arp, Victor Brauner, Salvador Dali, Max Ernst, Alberto Giacometti, Valentine Hugo, René Magritte, Juan Miro, Man Ray, Yves Tanguy...).
Haziran: *Minotaure* dergisinin kuruluşu. Gerçeküstücüler, üçüncü sayısından başlayarak dergiye düzenli bir biçimde katılıyorlar.
14 temmuz: Raymond Russel'in kendi canına kıyışı.

1934. Paris'te ayaklanma. Eluard aşırı sağdan gelebilecek tehlikeye karşı *Çarpışmaya çağrı*'yı imzalıyor.
10 nisan: Eluard *Eylem birliği üzerine araştırma*'yı imzalıyor.
Temmuz: René Char, *Le Marteau sans maître,* şiirler.
21 ağustos: Eluard Nusch'la evleniyor.
Ağustos: Péret, *De Derrière le fagots,* şiirler.
Aralık: Victor Brauner'in ilk sergisi; André Breton'un sunuşuyla.
Aralık: Aragon, *Les Cloches de Bâle,* roman.
Max Ernst: *Une semaine de bonté ou les septs éléments capitaux,* kolajlardan oluşmuş bir yapıt.
Aralık: Eluard, *La Rose publique* (Halk gülü).

1935. Mart sonu Breton ile Eluard, Prag'da açılacak bir gerçeküs-

tücü resim sergisi için Çekoslovakya'ya gidiyorlar. Orada birçok konferans verecekler ve radyoda konuşacaklardır.
19 haziran: René Crevel'in kendi canına kıyışı.
Temmuz: Eluard, *Nuits partagées* (Paylaşılmış geceler); Salvador Dali'nin iki deseniyle.
24 ekim: *Facile* (Kolay); Man Ray'in on iki fotoğrafıyla.

1936. Yıl başlarında, bir Picasso sergisi dolayısiyle, konferanslar vermek üzere, İspanya'ya gidiyor.
5 mayıs: Eluard, *Notes sur la poésie* (Şiir üzerine notlar); André Breton'la birlikte.
Mayıs: Gerçeküstücü nesneler sergisi; Breton'un sunuşuyla.
Mayıs: Eluard, Roland Penrose'un Londra'da düzenlediği Uluslararası gerçeküstücülük sergisinin açılış konuşmasını hazırlıyor.
3 haziran: Eluard, *Grand air* (Büyük hava); Picasso'nun bir deseniyle.
11 haziran - 4 temmuz: Londra'da Uluslararası gerçeküstücülük sergisi.
25 haziran: Londra'da Eluard'ın *şiirsel açıklık* konulu konferansı.
Temmuz: İspanya'da Franco'nun silah gücüyle yönetime el koyuşu.
19 Ağustos: Federico Garcia Lorca'nın Granada kentinde kurşuna dizilmesi.
15 ekim: Eluard, *Les Yeux fertiles* (Cömert gözler); Picasso'nun beş deseniyle.

1937. Eluard: *Evidense poétique* (Şiirsel açıklık).
Eylül: Alfred Jarry'nin *Ubu enchaîné* adlı oyununun gösterimi. Dekor ve kostümler Max Ernst'in. Program gerçeküstücülerin Alfred Jarry'ye saygısını içeriyor.
Breton: *L'Amour fou.*

15 kasım: Eluard, *Les Mains libres* (Özgür eller); Man Ray'in desenleriyle.
20 aralık: Eluard, *Quelques-uns des mots qui jusqu'ici m'étaient mystérieusement interdits* (Bana şimdiye değin gizemli bir biçimde yasak olan sözcüklerden birkaçı).

1938. Ocak-şubat: Breton'la Eluard'ın birlikte düzenledikleri *Uluslararası gerçeküstücülük sergisi.* Ve ortak yapıtları: *Dictionnaire abrégé du surréalisme.*
10 mart: Eluard, *Cours naturel* (Doğal akış).
İspanya'da Guernica köyünün Franco faşistlerince bombalanmasından sonra Eluard daha bağımlı bir ozan kimliğine bürünüyor.
Nisan: Eluard, *Solidarité* (Dayanışma); Pablo Picasso, Juan Miro, Yves Tanguy, André Masson, John Buckland Wright, Dalla Husband ve Stanley William Hayter'in gravürleriyle. İspanya'da frankocularla çarpışan cumhuriyetçiler yararına. *Médieuses* (Aracılar); Valentine Hugo'nun resimlemesiyle.
Eylül-ekim: Leon Trotsky ile buluştuğu (temmuz) bir Meksika gezisinden dönen Breton, Paris'te, *Uluslararası bağımsız devrimci sanat federasyonu*'nu kuruyor. Gitgide komünistlere yaklaşan Eluard Breton'un tutumunu beğenmiyor. Breton Eluard'la ilişkilerini koparıyor.
31 aralık: Federico Garcia Lorca'nın *Ode à Salvador Dali* (Salvador Dali'ye od) şiirini çeviriyor.

1939. 6 mayıs: *Chanson complète* (Eksiksiz şarkı).
30 mayıs: Eluard, Baudelaire'den seçtiği kimi parçaları, başına bir önsöz ekleyerek yayımlıyor.
3 haziran: Eluard, *Donner à voir* (Göz önüne sermek).
3 eylül: İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması. Eluard levazım teğmeni rütbesiyle askere alınıyor.
23 eylül: Sigmund Freud'un Londra'da ölümü.

1940. 12 Haziran: Alman kuvvetlerinin Paris'e girişi.
19 haziran: Paul Klee'nin ölümü.
25 haziran: Ateşkes anlaşması. Askerden salıverilen Eluard Paris'e dönüyor.
Ekim: Eluard, *Le Livre ouvert, I* (Açık Kitap, I).

1941. Nisan: Eluard, *Moralité du sommeil* (Uykunun törelliği) ve *Sur les pentes inférieures* (Aşağı bayırlarda).
22 haziran: Almanlar Rusya'ya giriyor.

1942. Eluard: *Le Livre ouvert, II* (Açık kitap, II). *La Dernière nuit* (Son gece). Eluard, o sıralar yasadışı çalışan Fransız Komünist Partisi'ne yazılıyor yeniden, karşıkoyma hareketine katılıyor.
20 ocak: Vercors, *Le Silence de la mer.*
3 nisan: Eluard, *Poésie et vérité, 1942.*
İngiliz ve Amerikan kuvvetlerinin kuzey Afrika'ya çıkışı.
24 haziran: Eluard, *Poésie involontaire et poésie intentionelle* (Kendiliğinden şiir ve güdümlü şiir).
Eluard'ın, oturduğu evi bırakıp, kaçak yaşamaya başlaması. Fransız Hava Kuvvetleri'ne bağlı uçaklar, makiliklerde saklanan Fransız direnişçileri üstüne binlerce nüsha *Poésie et Vérité, 1942* atıyor. Eluard, Alman işgali sırasında aydınlar, direnişçiler için kaçak yayınlar yapan Minuit yayınevinin okuma kurulu üyesi.

1943. Ocak: *Ulusal yazarlar birliği* kuzey bölgesi toplantısı. Aragon'la barışıyor.
Temmuz: Mussolini'nin düşüşü.
20 eylül: *Les Lettres Françaises* gazetesinin kaçak basılan ilk sayısı.
Aragon: *Le Musée Grévin* (François la Colère takma adıyla).

Kasım: Eluard güney bölgesine geçiyor. Lozère'de, Saint-Alban psikiyatri hastanesinde saklanıyor.
Aralık: Eluard, *Les Septs poèmes d'amour en guerre.* (Savaşta yedi aşk şiiri); Jean du Haut takma adıyla kaçak baskı.

1944. Şubat: Eluard'ın Paris'e dönüşü.
Nisan: Aragon'la birlikte, Fransız radyo yayınları için, kaçak plak dolduruyor.
Le Lit la table (Yatak masa). Toulouse kentinin kurtuluşu için *Les Armes de la douleur*'ü (Acının silahları'nı) yayımlıyor.
Bir dergi kuruyor: *Eternelle révue.* İlk iki sayısını işgal altında kaçak olarak yayımlayabiliyor. Dergi Paris'in kurtuluşundan sonra altıncı sayıya kadar sürdürecektir yayımını.
6 Haziran: Müttefiklerin Normandiya çıkarması.
Eluard kaçak yaşamaktan yasal yaşama dönüyor, direniş günlerinde yazdığı şiirleri yayımlamaya başlıyor:
1 temmuz: *Dignes de vivre* (Yaşamaya hak kazananlar).
Ağustos: *Quelques mots rassemblés pour monsieur Dubuffet,* (Bay Dubuffet için derlenmiş birkaç sözcük).
25 ağustos: Paris'in kurtuluşu.
9 aralık: *Athéna* (Britanya Sten'lerince öldürülen Yunan direnişçilerine adanmış bir şiir).
15 aralık: *Au rendez-vous Allemand* (Alman buluşmasında).
18 aralık: *A Pablo Picasso* (Pablo Picasso'ya).

1945. 15 nisan: *En Avril 1944: Paris respirait encore!* (Nisan 1944'te: Paris hâlâ soluk alıp veriyordu!).
15 nisan: *Doubles d'ombres* (Gölgelerin gölgeleri).
30 Nisan: Hitler'in ölümü.
Almanya'nın teslim oluşu.
8 haziran: Robert Desnos'nun Çekoslovakya'daki Terezin toplama kampında tifüsten ölümü.

4 temmuz: Eluard, *Lingères légères.*
Ağustos: Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası.
17 kasım: Eluard, *Une Longue réflexion amoureuse* (Uzun bir aşk düşüncesi.
1 aralık: Eluard, *Le Voeu* (Dilek).

1946. 3 ocak: *Poésie ininterrompue* (Kesintisiz şiir).
31 ocak: *Souvenirs de la maison des fous* (Deliler evinden anılar).
Nisan: Eluard, konferanslar vermek üzere, karısıyla birlikte, Çekoslovakya'ya, İtalya'ya gidiyor. Yugoslavya'yı, Yunanistan'ı dolaşıyor.
11 kasım: *Le Dur désir de durer* (Çetin arzusu sürüp gitmenin).
20 kasım: *Objet des mots et des images* (Sözlü ve resimli nesne).
28 kasım: Sağlık nedeniyle gittiği İsviçre'den bir telefon konuşmasında, karısı Nusch'un ölümünü öğreniyor. Bu tarihten sonra ağır, uzun bir mutsuzluk dönemi geçirecektir.

1947. Nisan: *Elle se fit élever un palais* (O bir saray gibi yükseldi).
16 haziran: *Le Temps déborde* (Zaman dolup taşıyor).
Eylül: Londra'ya gidiyor. Roland Penrose'da konuk.
Kasım: *Corps mémorable* (Unutulmaz gövde); Valentine Hugo'nun bir desceniyle.
21 kasım: *Le Meilleur choix de poèmes est celui que l'on fait pour soi, 1818-1918* (En iyi seçme şiirler insanın kendisi için seçtiğidir).
16 aralık: *A l'intérieur de la vue* (Bakışın içerisinde). 8 poèmes visibles (Gözle görülebilen 8 şiir).

1948. *Picasso à Antibes* (Picasso Antibes'de).
30 nisan: *Voir* (Görmek).

Nisan: Polonya'ya çağrılıyor. Picasso ile birlikte, Wroclaw'da toplanan barış kongresine katılıyor.
Mayıs: *Premiers poèmes* (İlk şiirler).
16 mayıs: *Jacques Villon ou l'art glorieux* (Jacques Villon ya da görkemli sanat).
7 haziran: *Poèmes politiques* (Siyasi şiirler). Önsöz Aragon'un.
Temuz: *Perspectives* (Uzanımlar).
30 kasım: *Le Bestiaire* (Hayvan şiirleri).

1949. 20-25 Nisan: Dünya Barış Konseyi'nin temsilcisi sıfatıyla, Paris'te toplanan Dünya Barış Kongresi'nin toplantılarına katılıyor.
Mayıs: *Léda;* Géricault'nun desenleriyle.
15 mayıs: *La Saison des amours* (Aşkların mevsimi).
Haziran: Makedonya'yı dolaşıyor ve Yunan çetecileri arasında birkaç gün geçiriyor.
Pablo Neruda ile birlikte, Petöfi'nin 100. ölüm yıldönümü nedeniyle, Budapeşte'de düzenlenen anma törenlerine katılıyor.
Grèce ma rose ma raison (Yunanistan aklım gülüm).
5 eylül: *Je l'aime, elle m'aimait* (Seviyorum onu, o da beni severdi).
Dünya Barış Konseyi'nin temsilcisi sıfatıyla Meksika'daki kongreye katılıyor. Dominique Lemor'la tanışıyor orada. Birlikte dönüyorlar Paris'e. 1951'de evlenecekledir.
10 kasım: *Une leçon de morale* (Bir ahlâk dersi).

1950. 15 nisan: *Hommage aux martyres et aux combattants du ghetto de Varsovie* (Varşova'nın Yahudi mahallesinde çarpışanlara ve öldürülenlere saygı). Dominique'le Çekoslovakya ve Rusya gezisi. Prag'da Mayakovski'nin yaşamı ve yapıtları için düzenlenmiş sergiyi geziyorlar. Fransa-Rusya işbirliği

delegesi olarak bir süre Sofya'da kalıyor. Moskova'da 1 mayıs şenliklerine katılıyor. Leningrad'ı dolaşıyor.
8 aralık: *Hommages* (Saygılar).

1951. 20 şubat: *Pouvoir tout dire* (Her şeyi söyleyebilmek).
Première anthologie vivante de la poésie du passé (Geçmişteki şiirin yaşayan ilk dermecesi).
8 ekim: *La Jarre peut-elle etre plus belle que l'eau?* (Testi sudan daha güzel olabilir mi?).
Ekim: *Le Visage de la paix* (Barışın yüzü); Picasso'nun 29 çizimiyle.
26 kasım: *Grain-d'aile* (Kendi aile sanı olan Grindel ile eş okunuşlu bir ad, anlamı: Kanat tohumu).
Aralık: *Phénix* (Feniks); Valentine Hugo'nun on sekiz deseniyle.
Marines (Denizciller).

1952. Şubat: Fransız hükümetinin temsilcisi olarak, Victor Hugo'nun yüz ellinci doğum yılı ve Gogol'ün yüzüncü ölüm yılı için Moskova'da düzenlenen anma toplantılarına katılıyor.
5 temmuz: *Poèmes de Christo Botev* (Bulgar ozanı Cristo Botev'den şiirler).
Ağustos: Kendi şiiri için önemli bir bildiri yerine geçecek olan *Le Château des Pauvres* (Yoksullar Sarayı) üzerinde çalışıyor.
Eylül: *Anthologie des écrits sur l'art, I* (Sanat üzerine yazılar dermecesi). Yapıtın II. ve III. ciltleri 1953 ve 1954 yıllarında yayımlanacaktır.
Eylül: *Les Sentiers et les routes de la poésie* (Şiirin yolları, patikaları).
18 kasım, sabah saat dokuz: Bir kalp krizi sonunda ölüyor.

1917. Le devoir et l'inquiétude.

1918. Poèmes pour la paix.

1920. Les animaux et leurs hommes, les hommes et leurs animaux.

1921. Les nécessités de la vie et les conséquences des rêves.

1922. Répétitions.

1924. Mourir de ne pas mourir.

1925. Au défaut du silence.

1926. Capital de la douleur.
Les dessous d'une vie ou la pyramide humaine.

1928. Défense de savoir.

1929. L'Amour la poésie.

1930. A toute épreuve.

1931. Dors.

1932. La Vie immédiate.

1933. Comme deux gouttes d'eau.

1934. La Rose publique.

1935. Nuits partagées.

1936. La Barre d'appui.
Les Yeux fertiles.

1937. L'Evidence poétique.
Appliquée.
Les Mains libres.
Quelques-uns des mots qui jusqu'ici m'étaient mystérieusement interdits.

1938. Cours naturel.

1939. Médieuses.
Chanson complète.
Donner à voir.

1940. Le Livre ouvert, I - 1938-1940.

1941. Moralité du sommeil.
Sur les pentes inférieures.
Choix de poèmes 1916-1940.

1942. Le Livre ouvert, II - 1939-1941.
La Dernière nuit.
Poésie involontaire et poésie intentionelle.
Poésie et vérité, 1942.

1943. Les Septs poèmes d'amour en guerre.

1944. Le Lit la table.
Dignes de vivre.
Au rendez-vous allemand.
A Pablo Picasso.

1945. En avril 1944: Paris respirait encore!
Lingères légères.
Une longue réflexion amoureuse.

1946. Poésie ininterrompue.
Souvenirs de la maison des fous.
Le Dur désir de durer.
Objet des mots et des images.

1947. Le Temps déborde.
Corps mémorable.
Le Meilleur choix des poèmes est celui que l'on fait pour soi, 1818-1918.

1948. Picasso à Antibes.
Voir.
Premiers poèmes, 1913-1921.
Poèmes politiques.
Perspectives.

1949. Une léçon de morale.

1950. Hommages,

1951. Pouvoir tout dire.
Le Phénix.
Graine-d'aile
La Jarre peut-elle être plus belle que l'eau?
Première anthologie vivante de la poésie du passé
Le Visage de la Paix.

1952. Anthologie des écrits sur l'art.
Les Sentiers et les routes de la poésie .

3. KAYNAKÇA

Gaetan Picon: *Panorama de la nouvelle littérature française.* – Gallimard, 1949.

Aragon: *L'Homme communiste, II.* – Gallimard, 1953.

Europe, aylık dergi, sayı 91-92, Temmuz-Ağustos 1953.

Maurice Nadeau: *Histoire du surréalisme.* – Editions du Seuil, 1964.

Paul Eluard: *Oeuvres complètes,* 2 cilt, Bibliothèque de la Pléiade. – Gallimard, 1968.

Louis Parrot: *Paul Eluard,* Poètes d'aujourd'hui dizisi, 1. – Editions P. Seghers, 1969.

4. TÜRKÇEDE ELUARD

Ağızda bir sevi (31 şiir. Çeviren: S. Kudret Aksal. – De Yayınevi, 1964. (Bu kitaptaki çeviriler Fransızca asıllarıyla karşılıklı basılmıştır).

Seçme şiirler (54 şiir. Çevirenler: A. Kadir / A. Bezirci. – Akşam Kitap Kulübü, 1968. Bu kitaptaki çevirilerden on üçü Sabri Altınel, Oğuz Arıkanlı, Sabahattin Eyuboğlu, Oktay Rifat, Cemal Süreya, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli ve Can Yücel'in).

Çağdaş Fransız şiiri antolojisi (Düzenleyen: Tahsin Saraç. – Cem Yayınevi, 1976. Bu antolojide Eluard'ın 15 şiiri var).

Şiirler (288 şiir. Çeviren: Sait Maden – Yeni Ankara Yayınevi, 1976, İstanbul).

Eluard'dan şiirler (39 şiir. Çeviren: Abdullah Rıza Ergüven – Kardeşler Basımevi, 1980, İstanbul).

İÇİNDEKİLER

ELUARD'IN ŞİİRİ 7
ŞİİRİN GELECEĞİ 11

* İLK ŞİİRLER 15
Deli konuşuyor 17
Tek bir varlık 18
Son şiirim 19

* ÖDEV VE KAYGI 21
İşkence 23
1. Isınanların hepsi 23
2. Ve yaksın ateş beni 23
3. Çılgın kızlar, o çılgın kızlar, ha ha ha 24

* BARIŞ İÇİN ŞİİRLER 25

* HAYVANLARLA İNSANLARI, İNSANLARLA HAYVANLARI 29
Hayvan gülüyor 31
At 31
İnek 32
Kuş 32
Köpek 33
Yararlı adam 33
Tüyler 34

* YAŞAMIN GEREKLİLİKLERİ VE DÜŞLERİN SONUÇLARI ... 35
Şenlikler 37

Ölmek 37
İşçi 37
Uyuyan 38
Yansımalar 38
Güzel 39
İlahi 39
Görüntü 39
Düşlerin sonuçları 39
Tembellik 40
Birkaç ozan dışarı çıktı 40
Buluşma. Nerde olursa olsun 40

• YİNELEMELER 41
Max Ernst 43
Ardından 43
Mani 44
Bizden daha yakın 44
Ardından 44
Söz 45
Irmak 45
Şiirler 45
Koyunlar 46
Tek 46
Oturulmayan büyük ev 47
Bir neden daha 47
Hiç 48
Hangisi 48

• ÖLMEMEKTEN ÖLMEK 49
Cinsellikler eşitliği 51
Sevgimin bağrında 51
Sevgili 53
Sağır ve kör 54
Alışkanlık 54
Dansta 55
Yapıcılık oyunu 55
Ötekiler arasında 56
Giorgio de Chirico 57
Yıpranmış ağız 57

Terliklerin silindirinde 58
Dénise diyordu ki tansıklara 58
Kutsama 59
İlenme 59
Aramızda geçenleri unutalım artık 60
Sözü olmayan kadın 60
Usanım 61
Mascha gülüyordu meleklere 61
Küçük doğrular 62

* 152 ATASÖZÜ 63

* SESSİZLİK YOKLUĞUNDA 69

* ACININ BAŞKENTİ 73
Küçük doğrular 75
Artık bölüşmemek 76
Yokluklar 77
1. O yavan kösnüsü, o zavallı gizemi 77
2. Dışarı çıkıyorum gölgelerin kolunda 77
Pablo Picasso 78
Dünyanın ilk günü 79
Paul Klee 80
Gertrude Hofmann kızlar 80
Savaş sırasında Paris 81
Gözleri her zaman dupduru 81
Max Ernst 82
En Genç 83
Bir ânın aynası 83
Georges Braque 84

* BİR YAŞAMIN GİZLİ YANLARI 85
Önce büyük bir şatafat ve gösteriş isteği 87
Hiç gelmeyecek tan 87
Pencerede 88
Toplum içinde 89

* BİLMEYİ SAVUNMAK 91
1. Varlığım burada değil 93
2. Hasmının boynuna asılmış serüven 93

3. Ne güzel görünüm, o ne güzel görünüm 94
4. Kararsız ve yitik. Yenilmiş kendine 94
5. Geniş bir sığınmalık, yitmiş ufuklar 95
6. Yanıtlıyorsun, bitiriyorsun 95

• AŞK ŞİİR 97
En önce 99
1. Bağıra bağıra 99
2. Gözleri ışık kuleleri 99
3. İsteğin o sonsuz güçlü temsilcileri 100
4. Ne söyledimse bulutlar için söyledim 100
5. Yalnızsın ve otlarını dinliyorum gülüşünün 101
6. Yeryüzü mavidir portakal gibi 101
7. Tasarlayabilmek için isteklerimi sevgilim 102
8. Öyle dingin külrengi sönük zayıf kavruk ten 102
9. Tuzak kurmayı bilmez o 103
10. Gizlice bu senin gülüşünün ardında 103
11. Uyku senin damganı aldı 103
12. Obur ağızlar renklere 103
13. Bütün parıltımla parıldattım seni 104
14. Seviyorum seni tan bütün gece ben damarlarda 104
15. Kırları dolanıyor kargalar 104
16. Uygun düşen bir yüz olsaydı 104
İkinci doğa 105
1. Diz üstü gençlik diz üstü öfke 105
2. Nedensiz bütün yaşlar 106
3. Yalnızlık yokluk 107
4. En güzel gözlere bakıyorum sağımda 107
5. Korku veren silahlara asılı yaşam 108
6. Kendi gölgeleriyle uçuyor şimdi kuşlar 108
7. Mezarların kuşkusu çoğalıyor mu görebilmek için 108
8. Ne kurşunun cinayeti 109
9. Dalgaları taştan hüzün 109
10. Tutsakların canı gülmek istiyor 110
Bir imge gibi 110
1. Karanlık hazinelerini saklıyorum 110
2. Baykuş karga akbaba 110
3. Kar başkaldırıyor 111

4. Kendi açlığını ye gir bu yumurtaya 111

* İŞ YAVAŞLATMAK 113
Kızıl demirli 115
Böyle ardarda 115
Okul kaçağı 116
İnsanlar hep aynı 116
Aşkın çevresinde 117
Şaşırtı-baş 117
Son veriyoruz 117
Söz verilince 118
Sarmaşık 119
Bölüşmek 119

* HER ŞEYE DAYANIKLI 121
Evren - yalnızlık 123
1. Her gece bir kadın 123
2. Köylerinde bezginliğin 123
3. Böcekler giriyor içeri 123
4. Dağ deniz ve güzel yüzücü 124
5. Parlak suyun tüyü gevrek yağmur 124
6. Çiniden bir şarkı ellerini çırpıyor 124
7. Cam alınlı başıboş gezgin 125
8. Yırtarak öpücüklerini korkularını 125
9. Arkamda gözlerim kapalı 125
Hazır Şiirler 126
1. Yalınlık bile yazılabilir 126
2. Açıktan esen sert rüzgâr 126
3. Kuşlar ne güzel kokutur ormanları 126
4. Oturuyorum 126
5. Yaşam akın yüzümün kırışıklarından 127
6. Kadını kollarına alıyor adam 127
Sevgililer 127

* GÜNAHSIZ GEBELİK 129
Öncesiz yargı 131

* DOLAYSIZ YAŞAM 135
Güzel ve benzer 137

Gövdemin yönünde ... 137
Yeni bozulmuş yüz ... 138
Gereklilik ... 138
Gece yarısına doğru ... 139
Kişisel kolaylık ... 140
Savurganlığı önleme yasası ... 140
Bağışlama ... 141
Bütün kadınlar yerine bir kadın ... 141
Sevecen anı ... 143
Evren-Yalnızlık ... 143
1. Günün toprakta saklı meyveleri ... 143
2. Öpmek istiyorum seni öpüyorum ... 144
3. Silahlarını bırakmış ... 144
4. Seyretmeye doyamıyordum inerken sana ... 144
Şiirin eleştirisi ... 144

• İKİ SU DAMLASI GİBİ ... 145
Sevişen çiftin düşgörüre benzediği ... 147
Ararken semenderleri ... 147
Ne kalır geriye kendimle ilgili bütün dediklerimden ... 149
Her şeye hazır önemsiz kızlar ... 150

• HALK GÜLÜ ... 151
Bir kadının kişiliği ... 153
Şiirsel nesnellik ... 157
Ve aç gözler üstünde yağmurdan ellerin senin ... 158
Hava benzeri nice düş ... 158
Sönmüş ışık ... 159
Başka hiçbir şey ... 162
Doymazlığı benimkine eş ... 163

• KOLAY ... 165
Sen kalkarsın yayılır su ... 167
İyidir kolay ... 167
Geceyi bulduk elin elimde uyanığım ... 168

• CÖMERT GÖZLER ... 169
Senden iyi tanıyamaz ... 171
Sürmek ... 171

Varolmak 172
Olası dinlenişe inanıyordum 173
Perde 173
Pablo Picasso'ya 173
René Margritte 174
Canımızdan 175
1. Kızkardeşin çiçekleri sokarsın 175
2. İsteğim yok seni sevmekten başka 176

* ÖZGÜR ELLER 177
Açıklık 179
O kadın 179
Armağan 180
Serüven 180
Bunalım ve tedirginlik 180
Özgür eller 181
Ağaç-gül 181
Duyular 181
Kadın ve balığı 181
Dönemeç 182
Özgürlük 182
Çıplak 182

* DOĞAL AKIŞ 183
Yaşsız 185
Düşey yürek 187
Çılgınca 188
1. Her şeyi değiştirmek istedim gerçekten 188
2. Oynadıktan sonra gülüş yelken açtı da 188
3. Kadın yırtık giysisini 189
4. Mahzenlerinde güzün 189
5. Kentin içinde ev 189
6. Verirdi ona gençliği 189
Yasemin toplayan kadın 189
1. Duru göğsü bitkilere doğru giderdi 189
2. Nerdeyse görünmez olan elleri 190
3. Külçesinin dışında gök 190
4. Kadın yıldızlar arıyordu 190

Nerdeyim ben? ... 190
Guernica yengisi ... 191
Özdeşlikler ... 194
Boyalı sözler ... 194
Bir cinayetin sonuçları ... 196
Övüncün en iyisi için ... 197
Burada bir suçluya ... 198

* EKSİKSİZ ŞARKI ... 199
Biziz ... 201
Süreğen şiir ... 202
Altın ve soğuk su ... 203
Bir ifritin sonu ... 204
Erdemli yalnız ... 204
Dünün yengicileri yok olup gidecek ... 205

* ARACILAR ... 207
Yalnız değilim ... 209
Aracılar ... 210
1. Kara mavi bir düşten uyanacak nerdeyse ... 210
2. Büyük köprünün sorgucuna yakın ... 210
3. Eskimiş kirişler altında kısır tavanlar altında ... 211
4. Yeryüzü tırmanıyor yatağının çevresine ... 211
5. Elbiselerinin içine alıyor bacılarını ... 212
6. Nerdesin görüyor musun beni duyuyor musun ... 213
7. Dudağının iyiliğiyle silahlanıyor dudağın ... 214
İlk duru sözle ... 215

* GÖZ ÖNÜNE SERMEK ... 217
Sevgililer ... 219
Uyuyanlar ... 219
İnsan ... 219
Uykusuzluk ... 220
Lodie ... 220
Ölüm ... 220
Birleşenler ... 220
Gözler ... 221
Pablo Picasso'ya ... 221
Kuşlar ... 221

* AÇIK KİTAP, I 223
Tek 225
Haykırmak 225
Ölmek 227
Geçmek 227
Karşılaşmalar 228
1. Ölümü tutuyorsun gagada güzel canavar 228
2. Tutuklunun hücresi 228
3. Aman tüylerin taşıyor 228
Burda yaşamak için 229
1. Bir ateş yaktım bırakınca gök beni 229
2. Pencerenin duvarı kanıyor 229
3. Hiçbir insan görülmez değildir 230
4. Sakının pençelerinizi 230

* AÇIK KİTAP, II 231
Güzel yansımalar 233
1. Soysuzluk çirkinlik utanç onlarda 233
2. Şu cançekişen serseri 233
Ben hayvanım 234
Altın köşede 235
Uyuyan bir yaratığın utkusu 236
1. Üstü yanık altı yanık hangi taç 236
2. Darmadağın saatler 237
Yokluk 237
Birbirlerine karışıyorlardı 238
Saatlerim 239
Güzel gelin 239
Çiçeklerle meyvelere övgü 240

* SON GECE 245
1. Bu can alıcı pis dünya 247
2. Mutlular için yaratılmış güzellik 248
3. Yoksullar ekmeklerini topluyorlardı ırmaktan 248
4. Korkunç bir alnaçın ardında doğdum 249
5. Ateşe atıyoruz çalı çırpısını karanlıkların 249

* ŞİİR VE GERÇEK, 1942 251
Özgürlük 253

Cinayetten kuşkulanmak 256
Bir kurt 256
Dışarıdan 257
İçeriden 257
1. Ne düşünüyorsun? 258
2. Yeni bulunmuş güçlerin hizmetindesiniz 258
3. Duvarlar karanlıkla son bulur 258
4. Seviyorum 258
5. Yuvasında öyle gösterişsiz ve tatlı 258

* SAVAŞTA YEDİ AŞK ŞİİRİ 259
1. Gözlerinde bir gemi 261
2. Gözlerimizde gün daha bir kalabalık 262
3. Derin kusursuz alın adına 262
4. Bir bitkidir bu çalan 263
5. Borazan çalmıyoruz biz size 264

* YATAK MASA 265
Duyular 267
Dediğimi yinelеyen kadına 268
Seninle 270
Fresk 270
Hiçtir dünya 271
1. Yalandan maymunlar yalandan örümcekler 271
2. Yaşayabilir aynasız küçük ve güzel 272
3. Buyruk veriyordu erkeklere bıraksınlar diye kendini 272
Tan critir canavarları 273
Enterrar y callar 274

* ACININ SİLAHLARI 275
1. Üç şato kurmuştum verdiğim anlarda 277
2. Tek bir düşünce tek bir tutku 277
Düşlerinde gördükleri 278
Gözpekliği 279
Hayvanlarla kötüler 281

* ALMAN BULUŞMASINDA 283
Haber 285
Nazi şarkısı 285

Öldürmek 286
Atçşi yenen ateşe şarkı 287
Yaşatmak 289
Nos uniremos 290

* KESİNTİSİZ ŞİİR 291
Kesintisiz şiir 293
Şairin çalışması 302
1. Başka kimseleri olmanın güzel yolları 302
2. Ne almaya geldiniz 302

* ÇETİN ARZUSU SÜRÜP GİTMENİN 303
Bir öpüşle 305
Aşkın düzeni düzensizliği 305
Biz uyurken bile 306
Güzel 307
Aşkla söyledin 307
1. Fırtınayı susturacak sessizliğiniz 307
2. Gözleri capcanlı kendisi görkemli gönlü saf 307
Güç sözkonusu olmadığına göre 308
Devincimiz 308
Yaşama doğru yalnızlıktan yalnızlığa 309
1. Tatlıyım güçlülerle 309
2. Gereğince görmek için 309
3. Yine de ermişten şehitten olma 310

* ZAMAN DOLUP TAŞIYOR 311
Yaşayan bir kişi ölüler adına konuşuyor 313
Sevgi gereğince 313
Mutsuzluğun sınırları 314
Bende yaşayan ölü 314
Yaldızlı 315
Yaşamımız 316

* UNUTULMAZ GÖVDE 317
Üç resimde bir yüz 319
1. Ellerin vücudumu saklayabilirdi 319
2. Ellerin senin ya göğüslerin başkalarına 319
3. Ve yarılmışsın bir olgun meyve gibi, tatlım benim! 320

Ay ve güneş arasında ... 320
Bire, ikiye, herkese ... 321
Yetinmez uykunun yanıbaşında yinelemeler ... 321
Ama o ... 322
Gençlik gençliği yaratır ... 323
Diriltici öpüşlere hazır ... 324

* BAKIŞIN İÇERİSİNDE ... 325
Gözle görülebilen birinci şiir ... 327
Gözle görülebilen ikinci şiir ... 328
Gözle görülebilen üçüncü şiir ... 329
Gözle görülebilen beşinci şiir ... 329
Gözle görülebilen yedinci şiir ... 330
Gözle görülebilen sekizinci şiir ... 331

* SİYASİ ŞİİRLER ... 333
Bir insanın ufkundan herkesin ufkuna ... 335
Suyun içindeki kaya ... 335
Egolios ... 336
Verilen sürenin şarkısı ... 338
Ölmüş bir kadına söylendi ... 340
Yokluğa doğru giderken ... 341
Bir yüzün resmi ... 343
Basım işçisi arkadaşlara ... 348
İspanya'da ... 349
Bir mayıstan bir mayısa ... 349
Umudun kızkardeşleri ... 350

* LEDA ... 351
Leda ilk uykusunda ... 353
Onu dünyaya getirenin gözünde bir görüntü canlandı ... 354
Leda doğadan çok daha tutkulu ... 355
Leda'nın düşünmediği ... 357

* BİR AHLÂK DERSİ ... 359
Ey bitmez tükenmez ölüm ... 361
Gölgelere ... 362
Yedi yelken ... 365
Gülmeden ... 367

Kötü gece iyi gün 368
Çiçeklerin dili 369
Büyük yolculuk 369
Ve uzaktan konuşan yakından karşılık verildiğini duydu 370

* HER ŞEYİ SÖYLEYEBİLMEK 373
Gündüze 375
Yasa 376
Bir gelecek zaman üzerine 376
Bir ozanın taşlaşması 377
Bir ozanın yücelmesi 378
İyi tüze 379

* BARIŞIN YÜZÜ 381

* FENİKS 389
Feniks 391
Yazmak çizmek belirtmek 392
Canlı hava 395
İlkyaz 396
Seni seviyorum 396
Kesinlik 397
Biz ikimiz 397
Ölüm sevgi yaşam 398
Şarkı 400
Duruluk 400
Erkenciler 401
Denizcil 401

* KESİNTİSİZ ŞİİR 403
Yoksullar sarayı 405

"Ozan, esinlenenden çok, esinleyen kişidir."
Böyle diyor Eluard. Kendisi de esinleyen bir kişi oldu.
Nedir esinlediği?
Umut, özgürlük, yıkıntı uzmanlarına karşı kin.
Ve aşk, kadın aşkı, bütün bunları simgeleyen aşk.
İnanılmayacak kadar yalın, özentisiz bir şiir diliyle,
inanılmayacak kadar etkileyici bir sevecenlikle
insan kardeşliğini, insan güzelliğini
akarsu duruluğunda, çocuk gülüşü inceliğinde
duyup duyuran bir ozan.

●

Yayınevimiz
Federico Garçia Lorca'nın "Bütün Şiirler"iyle
başlattığı "şiir anıtları" dizisini
Paul Eluard'ın "Şiirler" yapıtıyla ve yine
Sait Maden'in usta çevirisiyle sürdürüyor.
Dizi, önümüzdeki yıllarda gitgide çeşitlenerek
okuyucuya yeryüzü şiirinin
dünkü ve bugünkü büyük birikimlerini
aktarmaya çalışacak.